

QARABAĞ

AZƏRBAYCANDIR

İsmayil

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzəldir

SƏS

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 123 (6323) 14 iyul 2021-ci il Qiyməti 40 qəpik

"Əlinçə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı.

"Xoşbəxt ailə" formülünə müasir baxış

İyulun 13-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatında partiyanın və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə "Xoşbəxt ailə formülünə müasir baxış" mövzusunda konfrans keçirilib. Konfransı giriş sözü ilə açan YAP İdarə Heyətinin üzvü, Ailə, Qadın və Uşaq...

Bax 5

"Komsomolskaya Pravda" qəzetində Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqları haqqında material dərc edilib

"Komsomolskaya Pravda" qəzetinin müxbiri Valentin Alfimov Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqları haqqında reportaj hazırlayıb. AZƏRTAC xəbər verir ki, rusiyalı jurnalist yazır: "Bakı aeroportunda ilk növbədə..."

Bax 3

14 iyul 1969-cu il - xalqın taleyində dönüşün başladığı gün

Bax 4

Şuşaya getmək istəməyən səfirlər - erməniləri uçuruma sürükləyənlər kimlərdir?

Ermənistanın Azərbaycana məxsus tarixi və mədəni irsi mənimsəməsinə dair hesabat hazırlandı

MEDIA-nın gənc jurnalistlərə dəstəyi təqdirəlayiqdir

Yeni Media-nın inkişafı Agentliyi yarandığı gündən müxtəlif layihələrə, tədbirlərə, müsabiqələrə imza atır. 22 iyul Milli Mətbuat günündə...

Bax 12

Qurban bayramında qurbanlıqlar necə kəsilməlidir

Bax 7

Vüqar Rəhimzadə: "ABS, Rusiya və Fransa səfirlərinin səfərə qatılmamaları heç nəyi dəyişmir"

"Ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük..."

Bax 7

Vandalizmə məruz qalan dini abidələrimizə yeni həyat verilir

Bax 13

"Bir il əvvəl Ermənistan KTMT-ni Azərbaycanla müharibəyə cəlb etməyə səy göstərüb"

Bax 14

Məşhur MMA-çı həbsxanada özünü asaraq öldürdü!

Bax 16

İyulun 13-də Qoşulmama Hərəkatının Xarici işlər nazirlərinin onlayn formatda aralıq konfransı keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, tədbirdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin videoformatda çıxışı təqdim olunub.

Prezident İlham Əliyevin Çıxışı

-Hörmətli nazirlər.

Hörmətli tədbir iştirakçıları.

Qoşulmama Hərəkatının xarici işlər nazirlərinin aralıq konfransının bütün iştirakçılarını salamlayıram.

Bu il biz BMT Baş Assambleyasından sonra ikinci ən böyük siyasi təsisat olan Hərəkatımızın yaradılmasının 60 illiyini qeyd edirik. Qoşulmama Hərəkatının təməlinə sülh, multilateralizm və global həmrəyliyin möhkəmləndirilməsi dayandığından, müəkkəb global çətinliklər Hərəkatımızın əhəmiyyətini daha da artırır.

Bütün ölkələrin suverenliyinə və ərazi bütövlüyünə hörmət, habelə ölkələrin daxili işlərinə qarışmamaq və digər prinsipləri təşviq edən tarixi "Banduq prinsipləri" Azərbaycanın xarici siyasətinin prioritetləri ilə tam uyğundur. Bu səbəbdən 10 il əvvəl Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatı ailəsinin üzvü oldu. Qısa müddət ərzində ölkəmiz Hərəkatda olduqca böyük nüfuz və etimad qazandı. 2016-cı ildə bütün üzv dövlətlərin yekdil qərarı ilə 2019-2022-ci illər üçün Qoşulmama Hərəkatına sədrlik bizə həvalə edildi.

2019-cu ilin oktyabr ayında Azərbaycan Bakıda Qoşulmama Hərəkatının XVIII Zirvə görüşünü uğurla təşkil etdi və biz sədrliyi öz üzərimizə götürdük. Zirvə görüşündəki çıxışımızda vurğulamışdım ki, Azərbaycan beynəlxalq müstəvidə Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin legitim maraqlarının müdafiəsi, ədalət və beynəlxalq hüququn qorunması naminə əməli addımlar atacaq.

Azərbaycan özünün sədrliyi dövrü üçün müfəssəl və ambisiyalı fəaliyyət planı qəbul etmişdi. Təəssüf ki, COVID-19 pandemiyası dünyanı бүрүdü, yeni reallıqlar və çətinliklər yaratdı. Lakin biz yeni vəziyyətə çevik və adekvat reaksiya verə bildik. Biz səylərimizi pandemiyanın yaratdığı misilsiz çətinliklərə qarşı Hərəkatın beynəlxalq səviyyədə səmərəli və birgə cavabının formalaşdırılması üzərində cəmləşdirdik.

Bu baxımdan, Qoşulmama Hərəkatının sədri qismində Azərbaycan pandemiyaya qarşı global səylərin səfərbər edilməsi üçün bir sıra beynəlxalq təşəbbüslərlə çıxış edib. Biz Qoşulmama Hərəkatının Təmas Qrupu ölkələrinin Zirvə görüşünün keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürdük və 2020-ci il mayın 4-də həmin tədbiri təşkil etdik. Təmas Qrupunun dünyanın müxtəlif regionlarını təmsil edən üzvləri ilə yanaşı, onlayn Zirvə görüşündə BMT-nin Baş katibi, BMT Baş Assambleyasının sədri, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş direktoru, Afrika İttifaqı Komissiyasının sədri, Avropa İttifaqının Ali nümayəndəsi və Avropa Komissiyasının vitse-prezidenti də iştirak etdilər.

Qoşulmama Hərəkatının onlayn Zirvə görüşünün praktiki nəticəsi olaraq, Hərəkata üzv ölkələrin əsas humanitar və tibbi ehtiyaclarını əhatə edən məlumat bazası yaradıldı. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı pandemiya ilə mübarizədə Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin mövcud ehtiyaclarının müəyyənəşdirilməsi üçün həmin məlumat bazasını istinad mənbəyi kimi istifadə edir.

Zirvə görüşü zamanı mən Qoşulmama Hərəkatı adından BMT Baş Assambleyasının dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində koronavirusla mübarizəyə həsr edilmiş Xüsusi Sessiyasının keçirilməsini təklif etdim. Ümumilikdə həmin təşəbbüs BMT-yə üzv olan 150-dən çox dövlət tərəfindən dəstəkləndi və 2020-ci il dekabrın 3-4-də Xüsusi Sessiya baş tutdu.

Azərbaycan pandemiya ilə mübarizə sahəsində Qoşulmama Hərəkatı ölkələri də daxil olmaqla, 30-dan çox ölkəyə humanitar və maliyyə yardımı edib. Bununla yanaşı, Azərbaycan Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına 10 milyon ABŞ dolları həcmində könüllü maliyyə töhfəsi edib ki, bunun da yarısı Qoşulmama Hərəkatının üzv dövlətləri üçün nəzərdə tutulub.

Global səhiyyə böhranı fonunda "peyvənd millətçiliyi" narahatlıq doğurur. Azərbaycan ehtiyaclarından qat-qat artıq peyvənd tədarük edən bəzi ölkələrin davranışını ictimai şəkildə qınayıb. Bu günədək dünyada mövcud olan peyvəndlərin 82 faizdən çoxu zəngin dövlətlər tərəfindən alınıb, azgəliqli ölkələrin payına düşən peyvənd həcmi isə yalnız 0,9 faiz təşkil edir. Be-

“Azərbaycanın şanlı Qələbəsi beynəlxalq hüququn, ədalətin və Qoşulmama Hərəkatı dəyərlərinin təntənəsidir”

Prezident İlham Əliyevin Qoşulmama Hərəkatının Xarici işlər nazirlərinin aralıq konfransında videoformatda çıxışı təqdim olunub

lə münasibət inkişaf etməkdə olan, xüsusilə də az inkişaf etmiş ölkələrin öz əhalisini qorumaq imkanına mane olur.

Bu məsələyə münasibətdə Azərbaycan BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında Qoşulmama Hərəkatı adından bütün ölkələrin peyvəndlərə bərabər və universal çıxışının təmin edilməsinə dair qətnamə irəli sürüb və həmin qətnamə cari ilin mart ayında yekdilliklə qəbul edilib. Bununla yanaşı, biz hər fürsətdə, inkişaf etmiş ölkələri və beynəlxalq donor təşkilatlarını inkişaf etməkdə olan, xüsusilə də az inkişaf etmiş ölkələrə pandemiya ilə mübarizə sahəsində yardım etməyə çağırırıq.

Çətinliklərin bir-biri ilə sıx əlaqəli olduğunu nəzərə alaraq, Azərbaycanın sədrliyi ilə səhiyyə və əmək nazirlərinin onlayn toplantıları keçirilib, kommunikasiya və təhsil nazirlikləri kimi digər sahəvi nazirliklər səviyyəsində də görüşlərin keçirilməsi nəzərdə tutulub.

Qoşulmama Hərəkatının Bakı Zirvə görüşündə aldığı mandata əsasən, Azərbaycan sədr qismində təşkilat üzrə gənclərin institusional şəbəkəsinin yaradılmasının mümkünlüyünü nəzərdən keçirir. Eyni zamanda, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin əməkdaşlığının parlamentlərarası istiqamətində inkişaf etdirmək niyyətindədir.

Bakı Zirvə görüşündəki çıxışımızda vurğulamışdım ki, Qoşulmama Hərəkatının digər təsisatlarla dialoqun inkişaf etdirilməsi və əməkdaşlığın coğrafiyasının genişləndirilməsi Azərbaycanın sədrliyinin prioritetləri sırasında olacaq. Məmnunluqla qeyd edirəm ki, Azərbaycanın sədrliyi dövründə digər beynəlxalq təsisatlarla körpülərin yaradılmasına müvəffəq olub. Tarixdə ilk dəfə Avropa İttifaqının rəhbərləri Qoşulmama Hərəkatının yuxarıda qeyd olunan onlayn Zirvə görüşündə iştirak ediblər. Daha sonra Avropa İttifaqına üzv dövlətlər Qoşulmama Hərəkatının BMT Baş Assambleyasının Xüsusi Sessiyasının keçirilməsi təşəbbüsünü dəstəkləyib. Qoşulmama Hərəkatı və Avropa İttifaqı BMT-nin İnsan Hüquqları Şurası çərçivəsində bir sıra məsələlərlə bağlı əməkdaşlıq edir.

Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının vahid səsinə ucaldaraq, Hərəkatın maraqlarını bütün mümkün beynəlxalq platformalarda müdafiə etmişdir. Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatı çərçivəsində həmrəyliyin artırılması, beynəlxalq arenada Hərəkatın mövqeyinin və nüfuzunun gücləndirilməsi sahəsində birgə səylər göstərməkdə davam edəcək.

Hərəkat COVID-19-dan sonrakı dövr üçün də güclü, əlaqəli və məqsədyönlü addımlar atmalıdır. Bu mənada pandemiya sonrası bərpa mərhələsinə dair fikir mübadiləsinin aparılması və Hərəkatın mövqeyinin müəyyən edilməsi baxımından Qoşulmama Hərəkatına üzv dövlətlərin yüksək səviyyəli iclasının keçirilməsi faydalı ola bilər. Pandemiya sonrası gələn çətinliklərin müəkkəbliyini nəzərə alaraq, Qoşulmama Hərəkatı tərəfindən COVID-19-dan sonra global

bərpaya dair BMT-nin Yüksək Səviyyəli Panelinin yaradılması təşəbbüsü ilə çıxış edilməsi məqsədmüvafiq olardı. Həmin panel dünyanın pandemiya sonrası daha yaxşı şəkildə çıxması üçün global tədbirlərə dair tövsiyələr hazırlaya bilər.

2020-ci il Azərbaycan üçün əlamətdar il olub, çünki Hərəkatın gündəliyində dayanan və cib mövzulardan biri uğurla həll edilib. Bildiyiniz kimi, 30 ilə yaxın idi ki, Ermənistan ərazimizin təqribən 20 faizini işğal altında saxlayırdı. Ermənistan azərbaycanlılara qarşı etnik təmizləmə aparıb. Bir milyondan çox azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünü çevrilib. Ermənistan 1992-ci ilin fevralında Xocalı soyqırımını törədib, 106-sı qadın, 63-ü uşaq olmaqla, yüzlərlə dinc insanı qətlə yetirib. Xocalı soyqırımını 13 ölkə tərəfindən tanıyıb.

1993-cü ildə BMT Təhlükəsizlik Şurası Ermənistan silahlı qüvvələrinin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb edən dörd qətnamə qəbul edib. Qoşulmama Hərəkatı, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı və ATƏT daxil olmaqla, bir sıra nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar da buna bənzər qərar və qətnamələr qəbul edib. Lakin Ermənistan aparıcı beynəlxalq təşkilatların tələblərinə məhəl qoymayıb. Beləliklə, Ermənistanın yeganə məqsədi status-kvonun saxlanılmasından və işğalın möhkəmləndirilməsindən ibarət olub.

Son illər ərzində Ermənistan danışıqlar prosesini məqsədsiz şəkildə məhv edir, Azərbaycanı yeni ərazilər uğrunda yeni müharibə ilə hədələyirdi. 2020-ci ildə Ermənistan dövlət sərhədi və keçmiş təmas xətti boyu üç dəfə hərbi təxribatlara əl atdı və nəticədə hərbi qüvvələrimiz və mülki vətəndaşlarımız həlak oldular.

Ötən ilin sentyabrında Ermənistan Azərbaycana qarşı irimiqyaslı hərbi hücumla keçdi. Bu təcavüzə cavab olaraq, Azərbaycan Ordusu əks-hücum əməliyyatına başladı və işğal altındakı ərazilərin böyük hissəsini azad etdi.

Qırx dörd günlük müharibə nəticəsində tam məğlubiyyətə uğrayan Ermənistan 2020-ci il noyabrın 10-da kapitulyasiya aktına imza ataraq, Azərbaycanın işğal altındakı digər ərazilərindən qoşunlarını çıxarmağa məcbur oldu. Azərbaycan özü BMT Təhlükəsizlik Şurasının yuxarıda qeyd olunan qətnamələrinin icrasını təmin etdi. Beləliklə, Azərbaycan 30 illik münaqişəyə son qoydu, hərbi-siyasi yollarla özünün ərazi bütövlüyünü və tarixi ədaləti bərpa etdi. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi tarixə qovuşdu.

Azərbaycanın şanlı Qələbəsi beynəlxalq hüququn, ədalətin və Qoşulmama Hərəkatı dəyərlərinin təntənəsidir. Biz Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin beynəlxalq hüquqa və BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrinə uyğun olaraq, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə müntəzəm dəstəyini yüksək qiymətləndiririk.

Bakı Zirvə görüşünün Yekun Sənədində Qoşulmama Hərəkatı ölkələri ərazilərin güc yolu ilə zəbt olunmasının yolverilməzliyini vurğuladı və təsdiq etdilər ki, heç bir dövlət Azərbay-

can Respublikasının ərazilərinin işğalı nəticəsində yaranmış vəziyyətin qanuniliyini tanımayacaq.

2020-ci ilin iyulunda Qoşulmama Hərəkatı Ermənistan silahlı qüvvələrinin dövlət sərhədində törətdiyi hərbi təxribatla bağlı kommünike qəbul edib. Bundan əlavə, Vətən müharibəsi zamanı - 2020-ci ilin oktyabrında nazirlər səviyyəsində keçirilən onlayn iclas çərçivəsində xüsusi bəyanat qəbul olunub. Bu sənədlərdə Qoşulmama Hərəkatı ölkələri Azərbaycanın ədalətli mövqeyini dəstəkləyib və ərazi bütövlüyünün bərpasına yönəlmiş səylərinə dair Azərbaycanla həmrəyliyini ifadə edib.

Bu məqamda mən Vətən müharibəsi zamanı baş vermiş konkret bir hadisəni vurğulamaq istərdim. BMT Təhlükəsizlik Şurasının bezi üzvləri 1993-cü ildə qəbul edilmiş BMT Təhlükəsizlik Şurasının qətnamələrini nəzərə almadan, qərəzli bəyanat qəbul etməklə cəhdləri göstərdilər. Lakin Təhlükəsizlik Şurasındakı müzakirələr zamanı Azərbaycanın mövqeyini dəstəkləyən Qoşulmama Hərəkatının yeddi üzvü təkid etdi ki, müzakirə edilən mətnə Təhlükəsizlik Şurasının yuxarıda qeyd olunan qətnamələrinə istinad əlavə edilsin.

Qoşulmama Hərəkatı ölkələrinin belə qətiyyətli mövqeyi onların "Banduq prinsipləri"ne və Hərəkatın dəyərlərinə sadiqliyini nümayiş etdirdi. Biz onların bu mövqeyini ikitərəfli münasibətlərimizdə tarixi dostluq jesti kimi qəbul etdik.

İşğal dövründə Ermənistan Azərbaycanın işğal edilmiş ərazilərində şəhər və kəndləri, bütün mədəni və dini abidələri qəsdən dağıdıb. Hətta qəbiristanlıqlar yerlə-yeksan edilib. Ermənistanın məqsədi əsrlər boyu həmin ərazilərdə yaşamış azərbaycanlıların izini silmək olub. Bizim məscidlərimiz donuz və inək tövəsi kimi istifadə edilib. Ağdam şəhəri o dərəcədə dağıdılıb ki, onu "Qafqazın Xirosiması" adlandırırlar. Füzuli şəhəri işğaldan azad olundandan sonra Ordumuz orada Azərbaycan bayrağını qaldırmaq üçün bir dəfə də salamat bina tapa bilmədi. Onların hamısı Ermənistan tərəfindən dağıdılıb.

Xarici diplomatların və jurnalistlərin azad olunmuş ərazilərə müntəzəm səfərləri təşkil edilir. Onlar Ermənistanın törətdiyi vəhşiliyin şahidi olublar. Beynəlxalq media Azərbaycan xalqına məxsus mədəni və dini irsin məqsədsiz şəkildə dağıdılması və təhqir olunması, şəhər və kəndlərin darmadağın edilməsi faktlarını sənədləşdirib və onları işıqlandırır.

Mən həmkarlarıma bizim şəhər və kəndlərimizin işğaldan əvvəl və sonrakı vəziyyəti ilə bağlı qısa məlumat və fotosəkillərdən ibarət təsviredici kitab göndərəcəyəm. Kitabda Azərbaycanın dini və tarixi abidələrinin tamamilə məhv edilməsi öz əksini tapıb.

Biz azad olunmuş ərazilərdə yenidənqurma işlərinə artıq başlamışıq. Orada müasir şəhər-salma planlaşdırılması həyata keçirilir. Azad edilmiş ərazilər yaşıl enerji zonası olacaq. Əminəm ki, Azərbaycan transformasiyanın nadir təcrübəsini nümayiş etdirərək, Lüksemburqun ərazisindən dörd dəfə böyük olan dağıdılmış ərazini yüksək yaşayış standartlarına malik fərdiyyətli məkanına çevirəcək.

Mən bu yaxınlarda ölkənin növbəti onillik üçün sosial-iqtisadi inkişafına dair beş milli prioritet müəyyən etmişəm. Digər məsələlərlə yanaşı, yüz minlərlə məcburi köçkünün doğma yurdlarına ləyaqətli və təhlükəsiz qayıdışı əsas prioritetimizdir.

Lakin əsas çətinlik Ermənistan tərəfindən basdırılmış çoxsaylı minalardır. 2020-ci il noyabrın 10-da Ermənistan tərəfindən kapitulyasiya aktının imzalanmasından sonra mina partlaması nəticəsində 30-a yaxın Azərbaycan vətəndaşı həlak olub, 100 nəfərdən çox insan isə yaralanıb. Bundan əlavə, minalar azad olunmuş ərazilərdə yenidənqurma prosesini və məcburi köçkünlərin evlərinə qayıdışını ləngidir.

Belə geniş ərazilərin minalardan təmizlənməsi olduqca böyük zaman və resurs tələb edir. Ermənistan mina xəritələrini verməkdən boyun qaçırır. Beynəlxalq ictimaiyyət Ermənistanı məcbur etməlidir ki, azad olunmuş bütün ərazilərin mina xəritələrini Azərbaycana versin. Sonda sizi bir daha əmin etmək istəyirəm ki, Azərbaycan Qoşulmama Hərəkatının beynəlxalq nüfuzunun artırılmasına töhfə verilməsi, Hərəkat çərçivəsində həmrəyliyin gücləndirilməsi, ədalət və beynəlxalq hüququn müdafiəsi sahəsində əlindən gələni əsirgəməyəcək.

Sağ olun.

Azərbaycan-Rusiya ikitərəfli əlaqələri uğurla inkişaf edir

Prezident İlham Əliyev Rusiya Federasiyasının
Baş nazirinin müavini qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 13-də Rusiya Federasiyasının Baş nazirinin müavini Aleksey Overçukı qəbul edib. AZƏRTAC xəbər verir ki, Rusiya Baş nazirinin müavini Aleksey Overçuk Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinə salamlarını dövlətimizin başçısına çatdırdı. Prezident İlham Əliyev Rusiyanın dövlət başçısının salamlarına görə minnətdarlığını bildirdi, onun da salamlarını Vladimir Putinə çatdırmağı xahiş etdi. Söhbət zamanı Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan baş nazirləri

müavinlərinin sədrliyi ilə üçtərəfli işçi qrupunun fəaliyyəti ilə bağlı məsələlər müzakirə edildi.

Azərbaycan-Rusiya ikitərəfli əlaqələrinə toxunuldu, ticarət dövriyyəsinin və Azərbaycandan Rusiyaya kənd təsərrüfatı məhsullarının ixracının artması məmnunluqla vurğulandı. Azərbaycan-Rusiya sərhədində sərhəd-keçid məntəqələrinin fəaliyyətinin daha da təkmilləşdirilməsi ilə bağlı məsələlər müzakirə olundu, Şimal-Cənub dəhlizi ilə tranzitin artırılması prosesinin çox fəal getdiyi bildirildi. Söhbət zamanı ticarət, iqtisadiyyat, nəqliyyat və digər sahələrdə əməkdaşlığın perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Şəhid adının əbədləşdirilməsi və şəhid ailələrinə edilən güzəştlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda və “Çernobıl qəzasının ləğvinə iştirak etmiş və həmin qəza nəticəsində zərər çəkmiş vətəndaşların statusu və sosial müdafiəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişikliklər edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi haqqında” 1999-cu il 14 may tarixli 126 nömrəli və “Azərbaycan Respublikasının bəzi qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər və əlavə edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2007-ci il 17 aprel tarixli 317-IIIQD nömrəli Qanununun tətbiq edilməsi haqqında” 2007-ci il 21 iyun tarixli 598 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi barədə Fərman imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev “Yerin təkli haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun icrasını təmin edən bəzi normativ hüquqi aktların təsdiq edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 6 mart tarixli 351 nömrəli Sərəncamında dəyişiklik edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 22 iyun tarixli 354-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi və “Məşğulluq haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 29 iyun tarixli 1196-VQ nömrəli Qanununun tətbiqi barədə” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 24 avqust tarixli 233 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Fərman imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev “Elektrik enerjisi istehsalında bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2021-ci il 31 may tarixli 339-VIQD nömrəli Qanununun tətbiqi barədə Fərman imzalayıb.

“Komsomolskaya Pravda” qəzetinin müxbiri Valentin Alfimov Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqları haqqında reportaj hazırlayıb.

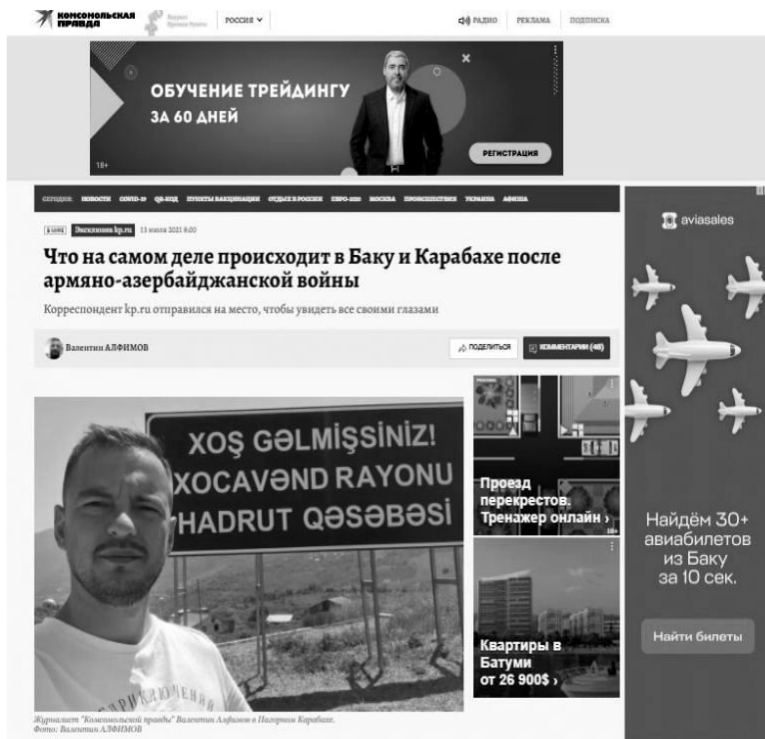
AZƏRTAC xəbər verir ki, rusiyalı jurnalist yazır: “Bakı aeroportunda ilk növbədə “Qarabağ Azərbaycandır” sözləri yazılmış banner diqqətimi cəlb etdi. Aeroportdan çıxanda, şəhərə gedən yolboyu avtobus dayanacaqlarında və paytaxtın mərkəzində iki binadan birinin və beş maşından birinin üzərində də eyni sözləri gördüm. Azərbaycanlılar özləri Qarabağ müharibəsini Vətən müharibəsi adlandırırlar. Azərbaycan Prezidenti Administrasiyasının əməkdaşı Fuad Axundov bu faktı belə izah etdi:

“Böyük Vətən müharibəsində almanlar Sovet İttifaqı ərazisinin 9 faizini, bizdə isə ermənilər Azərbaycan ərazisinin 20 faizini tutmuşdu. Biz bu müharibəni başqa cür adlandırma bilirikmi?”

Məqalə müəllifi daha sonra yazır: “Mən Qarabağa cənub tərəfdən daxil oldum. Birinci məntəqə Füzuli şəhəri idi. Yerli sakinlər bu ərazini “Aran Qarabağ” adlandırırlar. Doğrudan da burada tarlaların ucu-bucağı görünür.

Hər iki kilometrdən bir tank əleyhinə böyük xəndək, xəndəyin o tayında bir-birinin ardınca 6 və ya 7 cərgə torpaq səngər, daha sonra minalanmış sahələr gəlir. Yollar boyunca yerləşdirilmiş xəbərdarlıq lövhələrində əyani şəkildə göstərilir ki, şose yolundan bir-cə santimetr belə kənara çıxmaq

“Komsomolskaya Pravda” qəzetində Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqları haqqında material dərc edilib

olmaz - hər tərəf minalanıb. Hətta maşınların döndürülməsi üçün xüsusi “ciblər” düzəldilib. Allah eləməsin ki, yolun əsas hissəsində belə zərurət yaransın.

Ümumiyyətlə, Qarabağın işğaldan azad edilmiş əraziləri

“yandırılmış torpaq” yox, “atılmış torpaq” vəziyyətindədir. Onlarca kənd, yuvalar ev xarabalığı çevrilib. Özü də buna səbəb minalar və mermilər deyil.

Sadəcə, 30 ilə yaxın müddətdə burada heç kəs yaşamaıy. Bu

torpaqlar Qarabağ ilə Azərbaycan arasında təhlükəsizlik zonaları olub. Minlərlə hektar torpaq sahibsiz qalıb. Mülki əhali yalnız Şuşa, Kəlbəcər və Hadrut şəhərlərində yaşayırdı, qalan yerlərdə isə hərbiçilərdən başqa heç kəs olmayıb...

Bu yerlərdə hətta adi yol göstəricisi də insana güclü təsir bağışlayır. Yolun kənarında bir kəndin adı yazılmış lövhə və sola doğru ox işarəsi var. Amma orada kənd yoxdur. Hətta yol da yoxdur. Yalnız ot və yanmış tank görünür. Yol boyunca bu yaxınlarda başa çatmış müharibənin izləri görünür.

“Komsomolskaya Pravda” qəzetinin Kəlbəcərdə olmuş jurnalisti yazır: “İndi bu şəhər fəlakət baş vermiş apokalipsis haqqında film çəkmək üçün çox münasibdir. Vaxtı ilə Qafqazın mənzərəli bu guşəsində yerləşən gözəl şəhər indi bu vəziyyətdədir. Azərbaycan Ordusunun vuruşa-vuruşa irəliləyərək Gəncə tərəfdə yerləşən aşırımı nəzarətə götürməsi məlum olan kimi, yerli ermənilər buranı tərk ediblər. Onlar ev heyvanlarını özləri ilə götürüb, sonra isə bütün evləri, hətta talvarları da yandırıblar. Bağları da qırıblar. Bu gün şə-

hərdə cəmi iki binada - polis bölməsinin və hərbi hospitalın binasında dam örtüyü qalıb.

Azərbaycan Ordusunun özünə qaytardığı şəhərlərdən biri də Hadrutdur. İndi burada dağıdılmış evləri bərpa etmək üçün inşaat materialları daşıyan yük maşınlarının keçdiyi yollar qalın toz təbəqəsi ilə örtülüb.

Şuşada isə “Əsrin tikintisi” aparılır. Şuşa Azərbaycanın mədəni paytaxtı elan edilib. Şəhərin gircəyində sülhməramlıların blok-postu qarşısında yük maşınları təqribən 2 kilometr uzunluğunda növbəyə düzülüb. Bu maşınların dövlət nömrələri əsasən Azərbaycan nömrələridir, lakin Türkiyə və İran nömrələri də gözə dəyir (buradan İran sərhədinə qədər məsafə 200 kilometrə yaxındır).

Ümumiyyətlə, Qarabağda möhtəşəm tikinti işləri aparılır. Azərbaycan hökumətinin planlarına görə, burada iki aeroport və 6 zolaqlı avtoban tikiləcək. Ərazilər hələ minalardan tam təmizlənməyib, ona görə də burada təqribən 5 il gərgin iş aparılandan sonra rahat gəzmək mümkün olacaq. İndi isə şose yolu salınması üçün traktorlar və buldozərlər vasitəsilə torpaq işləri aparılır.

İki il ərzində regionun tam bərpa olunacağı və sakinlərin oraya qayıtılacağı vəd edilir. 1990-cı illərin əvvəlində ailələri bu yerləri tərk etmiş 1 milyona yaxın insan oraya qayıtmağa hazır olduqlarını bildirib. Bundan əlavə, daha yarım milyon azərbaycanlı dağlar qoynunda salınacaq yeni “ağıllı kəndlərə” köçməyə hazırdır.

hifələr kimi daxil olmuşdur. Və aparılan təhlillər göstərdirdi ki, keçmiş SSRİ-də cəmi 2 respublika tam müstəqil olaraq öz iqtisadiyyatını idarə edə bilər. Bu respublikalardan biri məhz Azərbaycan idi.

1993-cü ildə Ulu Öndər tarixi qayıdışı ilə müstəqil Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan qurtardı

Göründüyü kimi, Ulu Öndər birinci dəfə SSRİ-nin müttəfiq respublikasına, ikinci dəfə isə müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdi. Dahi Lider Heydər Əliyev hər iki mərhələdə öz Vətəninə hərtərəfli inkişaf yoluna çıxardı. Ən mühümü isə, 1993-cü ildə o, milli xilaskar kimi dövlətçiliyimizin taleyinin həll olunduğu çətin bir vaxtda tarixi qayıdışı ilə müstəqil Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan qurtardı. Ulu Öndər nəinki Azərbaycanın bütövlüyünü qoruyub saxladı, həm də ölkəni sabit inkişaf yoluna çıxardı. İnkişafımızın konsepsiyasını, strategiyasını işləyib hazırladı. Bu yolda ən uğurlu addımlardan biri "Əsrin müqaviləsi" oldu. 1994-cü ildə imzalanmış bu müqavilə görkəmli siyasətçi kimi Heydər Əliyevin uzaqgörən neft strategiyasının məhsulu idi. "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra dünya ölkələrinin Azərbaycan iqtisadiyyatına marağı artdı. 1995-ci ildə müstəqil Azərbaycanın yeni Konstitusiyası qəbul edildi. Demokratik şəraitdə prezident, parlament, bələdiyyə seçkiləri keçirildi. Bazar iqtisadiyyatı mexanizmi ön plana çəkildi, mühüm dövlət proqramları qəbul edildi, bütün sahələrlə bağlı qanunvericilik bazası hazırlandı. Bu gün hər bir Azərbaycan vətəndaşı Ulu Öndər Heydər Əliyevi xatırlayır və iftixarla deyir ki, bəli, ümummilli liderimiz, müstəqil Azərbaycan dövlətinin xilaskarı və memarı qəlbimizdə daim yaşayır və əziz tutulur.

Bu gün yaradıcısı Ulu Öndər Heydər Əliyev olan, sıralarında Vətəninə, xalqını, torpağını sevmənin insanları olduğu bir partiya var - Yeni Azərbaycan Partiyası. Bu partiya zamanın ən çətin sınaqlarından üzəgə çıxdı, dünyanın partiyası olduğunu təsdiqlədi, günümüzün uğurlarına imza atdı, bu günün partiyası kimi sevildi, rəğbət qazandı, bütün fəaliyyəti ilə daha xoşbəxt gələcəyi hədəfləyib. İnamlı demək olar ki, YAP həm də sabahın partiyasıdır. Təqdirəlayiq haldır ki, əsas Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və ciddi elmi əsaslara söykənən sosial-iqtisadi strategiya Onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Və bu gün siyasi, sosial-iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə qazanılan bütün nailiyyətlərin qayəsi böyük siyasətçi və dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin 1969-cu il iyul ayının 14-də Azərbaycana rəhbər seçildiyi vaxtdan başlayıb. Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan dövləti var, Azərbaycan xalqı var, Heydər Əliyev ürəklərdə daim yaşayacaqdır.

RƏFİQƏ HÜSEYNOVA

14 iyul 1969-cu il - xalqın taleyində dönüşün başlandığı gün

Ölkəmizin çoxəsrlik dövlətçilik tarixində Ulu Öndər Heydər Əliyev epoxasının müstəsna yeri vardır. Bu mənada, Ulu Öndərin Azərbaycanda birinci dəfə siyasi hakimiyyətə gəldiyi 1969-cu ilin 14 iyul günü xalqımızın tarixi taleyində oynadığı misilsiz rolu ilə daim xatırlanır.

Bu tarix Azərbaycanın xilasının birinci mərhələsi, xalqın özünə qayıdış tarixidir. Dünya şöhrətli siyasi xadim öz müdrik fəaliyyəti ilə müasir tariximizin ən şanlı və parlaq salnaməsini yaradıb. Buna görə də Ümummilli Liderimizin xalqa xidmətdə keçmiş parlaq və mənalı ömrünün hər anı siyasi təqvimimizdə özünəməxsus yere malikdir. Türk dünyasının böyük oğlunun dövlət xadimi kimi formalaşmasında ötən əsrin 50-60-cı illəri həlledici rol oynayır. Məhz bu illərdə vəzifə pillələrində yüksəlişi Ona imkan verirdi ki, sovet dövlətçiliyinin mahiyyətinə dərin bələd olsun. Həmin illərdə milli kadrlar heç nəyi həll edə bilmirdi, dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında isə vəziyyət, sadəcə olaraq, milli mənafeələr baxımından faciəli idi. Dahi şəxsiyyət Heydər Əliyev müəyyən taktiki addımlarla mənsub olduğu xalq üçün strateji planları həyata keçirməyə çalışırdı. Bunlardan birincisi isə xalqı özünə tanıtdırmaq, onun etnokulturoloji həyatını bərpa etmək idi. Böyük şəxsiyyət həmin dövrdə bütün ideoloji-siyasi maneələrə sinə gərəkərək Azərbaycan xalqının milli inkişaf konsepsiyasını irəli sürüb, ictimai şüurdakı qorxunu aradan qaldıraraq, cəmiyyəti bütün sahələr üzrə gələcək mənavi və iqtisadi yüksəlişlərə ruhlandıraraq. Hər bir Azərbaycan vətəndaşına belə bir inam aşılanıb ki, bu xalq nə vaxtsa öz azadlığına qovuşacaq. Ulu Öndərimiz Azərbaycan xalqının şüurunda məhz bu inqilabi dəyişikliyi yaradıb. Bu baxımdan inamlı demək olar ki, görkəmli dövlət xadiminin ölkəmizə rəhbərliyinin birinci dövrü, eyni zamanda milli özünüdərkini oyanmasının, soykəmə qayıdışın başlanğıc dövrüdür. Onun bütün fəaliyyəti xalqın milli dirçəlişi, milli qürur hissələrinin oyanması ideyasına əsaslanırdı.

1969-cu il - Azərbaycan iqtisadiyyatının gücləndirilməsinə doğru

Müstəqilliyi əldə etmək üçün isə möhkəm təməl, iqtisadi inkişaf lazım idi. Buna görə də 1969-cu ildən başlayaraq Azərbaycan iqtisadiyyatının gücləndirilməsi Ulu Öndərimizin siyasi xəttinin əsasını təşkil edirdi. Həmin illərdə isə iqtisadi vəziyyət acınacaqlı idi. Belə ki, ötən əsrin 60-cı illərində ölkəmiz iqtisadi vəziyyətinə görə keçmiş SSRİ-də ən geridə qalmış respublikalardan biri idi. Sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrinin günün tələblərinə cavab verməməsi əhəlinin güzəranının getdikcə pisləşməsi ilə nəticələnmişdi. 1969-cu ildə Sovetlər Birliyində ümumi məhsulun həcmi 1965-ci ilə

nisbətən 43 faiz çoxaldığı halda, Azərbaycanda bu artım cəmi 29 faiz olmuşdu. Baxmayaraq ki, ölkəmizin imkanları yetərincə idi, ancaq təbii sərvətlərimiz digər müttəfiq respublikaların inkişafına yönəldilir, Azərbaycan isə məhvə sürüklənirdi. Nəticədə, ötən əsrin 50-ci illərindən sonra SSRİ-də başlanan sənayeləşmə Azərbaycandan yan keçir, ölkədə işsizlərin sayı artır, gənc əhəlinin bir qismi iş dalınca ittifaqın müxtəlif şəhərlərinə üz tuturdu.

Ulu Öndərimizin həyata keçirdiyi məqsədyönlü iqtisadi siyasət nəticəsində 1969-cu ilə qədər SSRİ-nin aqrar əyaləti kimi tanınan Azərbaycan həmin tarixdən sonra inkişaf etmiş sənaye ölkəsinə, elmi-texniki tərəqqinin geniş şəkildə tətbiq olunduğu respublikaya, yüksək mədəniyyəti ilə bütün dünyada tanınan diyara çevrilib. Müstəqilliyə qovuşmaq məqsədilə reallaşdırılan həmin tədbirlər nəticəsində 1969-1985-ci illərdə Azərbaycanda 213 yeni iri sənaye müəssisəsi istismara verilib, dünyanın 65 ölkəsinə 350 adda məhsul ixrac olunub. Həmin illər ərzində Azərbaycanın milli gəlirinin ümumi həcmi 2,5 dəfə artıb. Moskvanın, eləcə də keçmiş SSRİ-nin digər şəhərlərinin 170 aparıcı elm və təhsil ocağına 10 mindən çox azərbaycanlı oğlan və qız təhsil almağa göndərilib. Bu, Heydər Əliyev siyasi müdrikliyinin və uzaqgörənliyinin göstəricisi idi.

Həmin dövrdə həyata keçirdiyi tədbirlər-

dən danışan ulu öndər Heydər Əliyev demişdir: "Bəli, mən istəyirdim ki, Azərbaycan müstəqil olsun. Hər şeydən əvvəl, iqtisadi cəhətdən. Çünki istənilən müstəqilliyin əsasında iqtisadiyyat durur".

Bu elə bir məqam idi ki, 1969-cu ilədək bir çox mühüm infrastruktur layihələri bilərəkdən Azərbaycanda yaradılmırdı. Ancaq həmin illərdə son 100 ildə bir milyard ton neft istehsal etmiş, İkinci Dünya müharibəsi illərində SSRİ-nin neftə olan ehtiyacının 75 faizini vermiş Azərbaycanın neftqayırma zavodları hələ çar dövründə inşa edildiyinə görə müasir tələblərlə ayaqlaşmırdı. Belə bir məqamdan məharətlə istifadə edən Ulu Öndər SSRİ Nazirlər Soveti qarşısında məsələ qaldıraraq və Bakıdakı bütün neft-ayırma müəssisələrinin tamamilə yenidən qurulmasına, çox sayda yenisinin tikilməsinə nail oldu. Bununla yanaşı, 70-ci illərdə Bakıda, Naxçıvanda, Gəncədə, Mingəçevirdə, Lənkəranda, Xankəndidə bir-birinin ardınca elektronika, elektrotexnika, radiotexnika, ci-hazqayırma, dəzgahqayırma zavod və müəssisələri tikilib istifadəyə verildi. 1970-1982-ci illərdə Azərbaycanda tikilib istifadəyə verilmiş fabrik, zavod və digər sənaye-istehsal müəssisələrinin sayı əvvəlki 50 ildə tikilən müəssisələrin sayından qat-qat çox idi.

Beləliklə də, 1970-1985-ci illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinə ən parlaq sə-

İyulun 13-də Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatında partiyanın və Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin birgə təşkilatçılığı ilə “Xoşbəxt ailə formüluna müasir baxış” mövzusunda konfrans keçirilib.

Konfransı giriş sözü ilə açan YAP İdarə Heyətinin üzvü, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova tədbirin çox əlamətdar

“Bu gün biz Heydər Əliyevin siyasi irsinin təbliğatçıları olaraq bu siyasətə bütün mənalarda əməl edirik” söyləyən Komitə sədri vurğulayıb ki, ölkə Prezidenti İlham Əliyev, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyeva bütün beynəlxalq çağırışlara rəğmən bu siyasəti ardıcıl olaraq irəli aparırlar: “Təsədüfi deyil ki, ölkə Prezidenti bir neçə dəfə çıxışlarında bu məsələyə toxunaraq qəti şəkildə vurğulamışdır ki, biz ənənələrə söykənən ölkəyik. Bizim üçün ailə dəyərləri, milli-mənəvi dəyərlər hər şeydən üstündür, müasir inkişaf tendensiyalarını qəbul edən və

“Xoşbəxt ailə”

formuluna müasir baxış

günə təsadüf etdiyini önə çəkərək bildirib ki, ötən ilin iyul ayında Ermənistanın törətdiyi təxribat əməlinin- Tovuz hadisələrinin ildönümüdür: “2020-ci ilin iyul təxribatından ötən müddət ərzində Azərbaycanın həyatında baş verən hadisələr bütün mənalarda tarixi əhəmiyyət daşıyır. Uzun illərə, əsrlərə söykənən Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həll olunması ilə Azərbaycan işğalçını yerinə oturtdu və xalqımızın Ali Baş Komandan İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşməsi ilə əldə olunan Qələbə nəticəsində bütün dünya Ermənistanın təcavüzkar simasının ifşa olunması faktına şahidlik etdi. Azərbaycan ərazi bütövlüyünü bərpa edərək vətəndaşlarının rahat yaşayışını təmin, müstəqil, suveren hüquqlarını bərpa etdi. Azərbaycan təkbaşına öz Prezidentinin qətiyyətinə, xalqının iradəsinə, Ordusunun gücünə, öz imkanlarına söykənərək erməni faşizmini məhv etdi”.

onu Azərbaycanın milli maraqlarına uyğun şəkildə siyasi istiqamətlərə yönəldən bir ölkəyik. Elə etməliyik ki, həm müasirlik davamlı nailiyyətimiz kimi çıxış etsin, həm də milli köklərə bağlılıq bizi heç zaman tərk etməsin. Odur ki, YAP üzvləri olaraq harada işləməyimizdən asılı olmayaq, əvəzində siyasətin bu aspektini yaddan çıxarmamalıyıq. Azərbaycanın öz dəyərlərinə sadiq siyasi kurs müəyyənləşdirməsi ulu öndər Heydər Əliyevin tarixi xidməti və bizim bu siyasətə sadiqliyimiz kimi qəbul olunmalıdır”.

Diqqəti Yeni Azərbaycan Par-

tiyasının martın 5-də keçirilən VII qurultayına yönəldən B.Muradova qeyd edib ki, həm cənab İlham Əliyevin nitqində, həm də qəbul olunan qərarlarda bu məsələ ön-də saxlandı: “Ailə dəyərləri, milli-mənəvi dəyərlər, Azərbaycanda yaşayan xalqların multikultural dəyərlərin daşıyıcıları kimi indiyə qədər mövcud həyat tərzlərinin daha da inkişaf etdirmək istiqamətində çağırışlar bu məsələyə daha ciddi diqqət yetirməyə imkan yaradır”.

Mövzunun maraqlılığını, aktuallığını xüsusi vurğulayan Komitə sədri bildirib ki, “Xoşbəxt ailə” modelinə hansı dövrdən baxsan müasir baxış kimi dəyərləndirilir. Hər kəsin bu modelə yanaşma bucağı vardır.

Sonra cəmiyyətin müxtəlif təbəqələri arasında “Xoşbəxt ailə” modeli necə olmalıdır” sualı əsasında keçirilən ictimai rəy sorğusunu özündə əks etdirən videoçarx nümayiş olunub, mövzu ətrafında çıxışlar dinlənilib və video-

çarxda səslənən fikirlər ətrafında gənclərlə diskussiya keçirilib.

Konfransda çıxış edən YAP İdarə Heyətinin üzvü, partiyanın Veteranlar Şurasının sədri Arif Rəhimzadə ailə dəyərlərindən, ailə-dövlət münasibətlərindən söhbət açaraq, gənclərə öz tövsiyə və məsləhətlərini verib. Vurğulanıb ki, əgər ailə sağlam təməl, qarşılıqlı hörmət və məhəbbət üzərində qurulursa, hər bir ailə üzvünün hüququna anlayışla yanaşılırsa, əlbəttə ki, bu ailədə doğulan, təlim-tərbiyə alan insan əxlaqlı, savadlı, mədəni, qurucu olacaqdır. Belə insan ailəsinə və dövlətinə layiqli şəxsiyyət və vətəndaş olacaqdır.

bu gün dünyada ailə dəyərlərinin aşınması fonunda ölkəmizdə ailə institutu özünün sosial təyinatı və milli-mənəvi missiyasını daha tam və dolğun şəkildə qoruyub saxlandığını görürük. Buna görə də məqsədimiz bu sahədə görülən işləri sistemli və ardıcıl şəkildə davam etdirməklə yanaşı, eyni zamanda, ailələrimizi qorumaq, ailədə rahat psixoloji iqlim mühiti yaratmaqdır.

Tədbirdə çıxış edən Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədr müavini Gündüz İsmayilov bildirib ki, Azərbaycan xalqı üçün əxlaq onun milli və dini mənsubiyyətindən qaynaqlanan yüksək mənəvi keyfiyyətlər toplusu-

dur. Onun sözlərinə görə, önəmli məqamlardan biri də odur ki, əsrlərboyu milli və dini dəyərlərimiz bir-biri ilə vəhdət təşkil edir. Bu gün xarici təsirlər nəticəsində gəncləri milli dəyərlərimizdən uzaqlaşdırmağa çalışırlar. Belə cəhdlər heç bir nəticə verə bilməz. Çünki gənclərimiz milli mənəvi dəyərlərimizə sadiqdir, dinimizin əsas məqsədi həm də cəmiyyət, dövlət və ailə üçün faydalı olan, həmrəylik naminə toplumun ayrılmaz hissəsinə çevrilən nümunəvi vətəndaş formalaşdırmaqdır.

Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr və müraciətlərlə iş departamentinin rəhbəri Aygün Əliyeva və YAP Gənclər Birliyinin üzvü Nihad Allahyarlı “Xoşbəxt ailə” modeli ilə bağlı düşüncələrini tədbir iştirakçıları ilə bölüşüblər.

Daha sonra tədbir interaktiv şəkildə davam edib, gəncləri maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

MEDIA və ADA-nın birgə keçirdiyi seminarın nəticələrinə - BAXIŞ

Medianın İnkişafı Agentliyinin ADA Universiteti ilə birgə media kapitanları üçün həyata keçirdiyi seminarlar sona çatıb. Bu seminarların əhəmiyyətindən bir qədər öncə də danışmışıq. Günümüzün texnologiyası mətbuatdan daimi inkişaf və yenilik tələb edir. Medianın İnkişafı Agentliyinin də qarşıya qoyduğu əsas məqsədlərdən biri də məhz mediada yenilik və kreativ düşüncənin daha da inkişaf etdirilməsinə töhfə verməkdir. Bəs, bu seminarlar mətbuata hansı yeni fikirləri, yeni ideyaları gətirəcək? Məsələ ilə əlaqədar həmin seminarlarda iştirak etmiş qələm sahiblərinin fikirlərini soruşduq. SİA həmin sorğunu təqdim edir.

“İki Sahil” qəzetinin Baş redaktoru

Vüqar Rəhimzadə: “Hesab edirəm ki, Medianın İnkişafı Agentliyinin ADA Universiteti ilə birgə həyata keçirdiyi seminarlar istər təcrübə mübadiləsi baxımından, istər jurnalistlərin peşəkarlığının formalaşması baxımından çox əhəmiyyətlidir. Ona görə də bu kimi treninqlərinin keçirilməsini çox yüksək qiymətləndirirəm. Medianın İnkişafı Agentliyi bu cür uğurlu layihələri reallaşdırmaqla qarşıya qoyduğu hədəflərlə addım-addım yaxınlaşır.

V.Rəhimzadə vurğulayıb ki, mən də bu seminarların iştirakçısı oldum və seminarda Əl-Cəzirə televiziyasının əməkdaşının müəhazirəsini dinlədim: “O, öz fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən fikirlərini ifadə etdi. Bu da mənim üçün çox maraqlı və yadda qalan idi. Fikrimcə, bu cür seminarlarla jurnalistlərin təcrübələrinin artırılması çox əlamətdar hadisədir. Hörmətli dostumuz Əhməd İsmayilovun rəhbərliyi ilə bundan sonra da Medianın İnkişafı Agentliyi bu cür layihələrlə jurnalistlərimizə həm mübadiləsinin aparılmasında, həm də peşə hazırlığının daha da mükəmmələşdirilməsində öz töhfələrini verəcəklər”.

Azərbaycanın yeganə fransızdilli “Le Carrefour” qəzetinin təsisçisi Zeynab Kazımova: “Öncə mən MEDIA rəhbərliyinə 15 ildən artıqdır ki, ölkənin yeganə fransızdilli mətbu orqanı olan “Le Carrefour” qəzetinin bu təlimlərdə iştirakına şərait yaratdıqlarına görə təşəkkür edirəm. Ümumiyyətlə, bu layihə və təlimlər son dövrlər Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən media siyasətinin yeni meyarlar, müxtəlif metodlar, Azərbaycan mediasının beynəlxalq media resurslarına çıxışını hədəfləyən, informasiya müharibəsində jurnalistikamızın daha fəal, çevik, sərrast iştirakının vacibliyini önə çəkən vasitələrdən bir nümunə kimi qiymətləndirmək olar. Burada media nümayəndələri həm öyrəndilər, həm də bildiklərini daha da təkmilləşdirdilər. Hətta deyərdim ki, bəzi nəzəri biliklərimizin praktik həllər - qrup və fərdi olaraq müxtəlif oyun və yarışlar şəklində simulyasiyası təlimlərin olduqca maraqlı keçməsinə şərtləndirdi. Fikrimcə, təlimlər çox səmərəli və faydalı oldu”.

Z. Kazımova vurğulayıb ki, təlimdə iştirak etmiş media nümayəndələri arasında

rak etmiş media nümayəndələri arasında qarşılıqlı təmas baxımından çox gözəl mühit vardı: “Təlimlərin bir əhəmiyyəti də məhz jurnalist həmrəyliyi bərpə olunmasındadır. Fikrimcə, MEDIA uzun illərdən sonra ADA Universiteti ilə əməkdaşlıqda keçirilən bu təlimlərlə Azərbaycan mediasını bir araya toplaya bildi. Təlimçilərin seçimi ilə bağlı da, məncə, MEDIA uğur qazandı. Əziz həmkarım Şəfəq xanımın peşəkar jurnalist, aparıcı olmaqla bərabər gözəl təlimçi, müəllim olduğunu özüm üçün, bir növ, kəşf etdim. O, sanki hər bir iştirakçını hiss edirdi və səmimi diskussiyalar quraraq, təlimi daha maraqlı keçməyə nail olurdu. Beynəlxalq media qurumlarının təmsilçilərinin təlimlərdə iştirakı, onların Azərbaycan jurnalistləri ilə ünsiyyəti də maraqlı oldu. “AL Jazeera”-nin əməkdaşı olan təlimçinin yeganə fransızdilli “Le Carrefour” qəzetinə göstərdiyi maraq da mənim üçün yadda qalan oldu. Ümumilikdə, təlimlərdə qoyulan mövzular müasir dünyada mövcud olan medianın inkişaf tendensiyalarına uyğun seçilmişdi. Düşünürəm ki, iştirakçılar hər biri özü üçün lazım olan məlumatları əldə etdilər”.

“İkisahil.az” xəbər portalının bölmə müdiri Ceyhun Pirişev: “Hesab edirəm ki, sözügedən seminarlar iştirakçılara dünya mediasındakı ən son yenilikləri fəaliyyətlərində tətbiq etməyə imkan verəcək. Xüsusilə də nəzərə alsaq ki, seminarlar baş redaktorlar üçün nəzərdə tutulmuşdu, onların burada mənimsədikləri yeniliklər təmsil olunduqları media subyektlərinin fəaliyyətində özünü büruzə vermiş olacaqlar. Buraya kütləvi informasiyaların daha böyük kütləyə çatdırılması və oxunaqlılığının artırılması kimi texnologiyalar da aiddir. Belə texnologiyaların tətbiqi medianı reklamverənlər üçün də cəlbedici etməklə reklam bazarının böyüməsinə şərait yarada bilər”.

C.Pirişev vurğulayıb ki, həmçinin həmin media subyektlərinin oxucu və izləyiciləri də öz növbəsində dünya mediasından tanış olduqları trendləri yerli mediada da görmüş olacaqlar: “Bu seminarlar redaksiyalarda yaradıcı mühitin də inkişafına imkan verəcək. Söhbət ondan gedir ki, idarəçilik sahəsində də yeniliklər əldə etmiş baş redaktorların tətbiqi ilə redaksiyada xüsusən yüksək səviyyəli işgüzar mühit yarada biləcəklər”.

“Vətəinfo.az” informasiya Agentliyinin təsisçisi və baş redaktoru Nahid Canbaxışlı: “Media İnkişafı Agentliyinin və ADA Universitetinin birgə təşkil etdiyi “Mediada islahatlara doğru” silsilə seminarlarının iştirakçısı olaraq deyə bilərəm ki, çox möhtə-

şəm bir seminar idi. Bu seminarlarda bir və ya bir neçə media orqanı iştirak etmirdi. Onlarla media nümayəndəsinin iştirak etdiyi bir seminar idi. ADA tərəfindən təlimlərə dəvət olunan beynəlxalq ekspertlər, eyni zamanda Diplomatik Akademiyanın təcrübəli müəllimləri sözün həqiqi mənasında möhtəşəm idilər. Azərbaycan mediası ənənəvi media prinsiplərindən yavaş-yavaş imtina etdikcə, müasir media dünyada mövcud olan yenilikləri öz iş prinsiplərində tətbiq edəcəkdir. Biz 30 illik müstəqilliyimiz dövründə çox şeylə qarşılaşdıq. Azərbaycanın ənənəvi mediası sensuzrallar, yasaqlar, ciddi maliyyə problemləri, qəzetlərin satışı və bu kimi narahatlıq və sıxıntılar gətirən amillərlə qarşılaşıb. Ulu Öndər Heydər Əliyevin qəti və ardıcıl səyləri nəticəsində yuxarıda qeyd etdiyim problemlər aradan qalxıb. Zaman keçsə də, ənənəvi media köhnə sovet idologiyasından miras qalan prinsiplərlə işləyirdi. Müasir media, xüsusilə internet mediası dünyanın qəbul etdiyi yenilikçi dəyərlərin tətbiqindən yadırdı. Biz bu mənada keçirilən seminarda müasir dünya mediasının özünün iş prinsiplərinə tətbiq etdiyi yeniliklərlə tanış olduq. İstər “Al Jazeera” televiziyasının nümayəndəsinin təlimləri, istər “Haber Global” televiziyasının nümayəndəsinin, eyni zamanda ADA Universitetinin təcrübəli diplomat və müəllimlərinin keçdikləri təlimlər bu mənada həqiqətən də hər bir iştirakçı üçün yeni və arzu olunan təlimlər idi”.

Qurum rəhbəri qeyd edib ki, düzdür seminarla dəvət olunan, amma iştirak etmək istəməyən media təmsilçiləri də oldu və onlar doğrudan da çox şeyi öyrənməkdən məhrum oldular: “Ola bilsin onlar özlərini “As” hesab edirlər. Amma sizə səmimi deyim o düşüncədə olanlar unudurlar ki, müasir media məkanı onların yeri deyil. Çünki müasir media mənamənəmənliyi sevmir. Eyni zamanda seminara dəvət olunmayan həmkarlarımız da oldular ki, kaşki onlar da iştirak edərdilər. Onların da öyrənməyə, yenilikləri bilməyə haqları çatırdı. İnşallah MEDIA və ADA bu seminarları davamlı keçirəcək və digər iştirak etməyən həmkarlarımız da yeniliklərlə tanış olmalarına vasitəçilik edəcəklər.

N.Canbaxışlı son olaraq bir məsələni də vurğulayıb ki, çox təssüflər olsun Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun mövcud olduğu dövrdə belə seminarlar təşkil olunmayıb: “Medianın inkişafından daha çox Azərbaycan mediasının məzarı qazılıb. Bu işin başında Fondu soyub soğana çevirən Vüqar Səfərlə dayanırdı. Düşünün, müsabiqələrdə jurnalistlərə 300-500 manatın verilməsinə qiyməyən bu zat Kipirdə, Türkiyədə evlər alırdı. Jurnalistlər üçün inşa edilən binada mənzillərə quraşdırılan qapılar, pəncərələr Çinin hansısa məhəlləsindən alınaraq, od qiymətinə sə-

nədləşdirilib. Əminəm ki, MEDIA başladığı bu gözəl nümunəvi addımları genişləndirərək Vüqar Səfərlinin Azərbaycan mediasında açdığı yaraları sağaltmış olacaq”.

“Interpress.az”-ın Baş redaktoru Toğrul Allahverdi: “Medianın İnkişafı Agentliyinin ADA ilə birgə təşkil olunmuş seminarları artıq başa çatıb. Qeyd edirəm ki, mən öncədən bu seminarların bu qədər maraqlı və mediaya yenilik gətirəcəyinə o qədər də inanmamışdım. Lakin sözün əsil mənasında bu treninqlərin bu dərəcədə yüksək səviyyədə olması məni sevindirdi. Bu treninqlərdə təlimçilərlə yanaşı, həm də media kapitanlarının bir sıra yenilikçi fikirləri düşünürəm ki, yaxın gələcəkdə özünü mediadakı yenilənmə ilə biruzə verəcək. Burada aparılan müzakirələr, ortaya atılan yeni fikirlərin media sahəsinə tətbiqi mətbuatımıza yeni nəfəs gətirəcək”.

O, söyləyib ki, düzdür, seminarlar başa çatdı, lakin düşünürəm ki, bu cür seminarlar mütəmadi olmalıdır: “Çünki bu gün informasiya Texnologiyalarının günü-gündən daha da inkişafı ilə hər şey sürətlə yenilənir. Bu da bütün sahələr kimi mediaya da siraət edir. Bu gün nə köhnə fikir, nə də köhnə metodlar insanları cəlb etmir. Düşünürəm ki, buna uyğun olaraq mətbuat sahəsində çalışan hər kəs beynində mütəmadi inqilablar etməklə, bunu öz işinə tətbiq etməlidir. Ənənəvi media öz yeni fərqlilikləri ilə sosial medianın dominantlığını azalda bilər. Məhz, buna görə də bu cür seminarların mütəmadi keçirilməsi gərəkliyinin qənaətinə deyəm. Necə deyirlər, məsləhətli don gen olar. Bu baxımdan seminarlarda müzakirə olunan məsələlər hətta bəzən polemika həddinə çatsa da, hər birimizə yeni fikirlər, yeni stimullar qazandırdı”.

T.Allahverdi vurğulayıb ki, ona görə də MEDIA-nın ADA ilə birgə təşkil etdiyi təlimləri yüksək səviyyədə qiymətləndirirəm: “Əminəm ki, Azərbaycan mediası bu seminarlarda qazanan yeniliklərdən bəhrələnməyə bilər. Mediada yaratmaq istədiyi yeniliklərə görə MEDIA-ya və ADA-ya təşəkkür edirəm”.

Aysel Məmmədova

İşxan Saqatlyan: “Ermənistanda siyasi təqiblər həyata keçirilir”

Ölkənin baş prokuroru, müstəntiqlər, polisler və hakimlər baş nazir kürsüsünü ələ keçirən şəxslə birlikdə çox aydın və ardıcıl şəkildə siyasi təqibləri həyata keçirirlər. SİA Ermənistan məxsus armenianreport.com saytında yayımlanan məlumata istinadən xəbər verir ki, bu sözləri “Daşnaksütyun” Partiyası Ali Qurumunun nümayəndəsi İşxan Saqatlyan söyləyib.

O, qeyd edib ki, bu şəxs siyasi qərarlar verir və təhlükəsizlik qüvvələri saxta ittihamlar uyduraraq onları həyata keçirirlər. Saqatlyan vurğulayıb ki, bu halda söhbət Sünik bölgəsi icmalarının rəhbərlərinin, “Ermənistan” bloku təmsilçilərinin və ümumiyyətlə müxalifət nümayəndələrinin təqibindən gedir. Qurum nümayəndəsi, bu addımların və hərəkətlərin məqsədinin istənməyən şəxsləri zərərsizləşdirmək üçün səlahiyyətlilərə qarşı müqaviməti qırmaq olduğunu qeyd edib.

“Təsədüfi deyil ki, bütün bunlar Syunik bölgəsində, eləcə də ən yaxşı hərbi qulluqçuların uzaqlaşdırıldığı bölgələrdə baş verir. Arzulanan, xoşlanmayan şəxslərin hamısını tutmağa və həbs etməyə çalışırlar”, deyən siyasətçi, bu qanunsuzluqlara qarşı müxalifətin mövcud bütün vasitələrlə mübarizə aparacağını bildirib.

Qurban bayramında qurbanlıqlar necə kəsilməlidir

Qurban bayramı İslam dininin ən müqəddəs bayramlarından biridir. Qurban bayramının yaxınlaşdığı ərəfədə qurbanlıq heyvan kəsənlər üçün maraqlı bir sual yaranır. Qurban bayramında qurbanlıqlar necə kəsilməlidir? Bu sualın cavabını öyrənmək üçün SİA paytaxt sakinləri arasında sorğu keçirdi.

Şəhər sakini Mir Qocayev: “Əgər din üçün kəsilsə, yeni qurban kimi yoxsullara paylanacaqsa, kəsilmə zamanı bütün gi-

geyana qaydalarına mütləq əməl olunmalıdır. Heyvanın kəsilməsi zamanı bütün qaydalara riayət etmək lazımdır. İslam aləmi üçün düzgünü məhz budur. Qurban pulla verilə bilməz. Qurban Allahın rızası üçün imkanı olmayan şəxslərə, yoxsullara verilən bir

paydır. Gigeşana qaydalarına əməl olunmazsa, burada qurbanlıqdan söz gedə bilməz. Qurban bayramı dini bayramdır. Buna görə qurbanların təmiz şəkildə və İslama uyğun qayda ilə kəsilməyi çox vacibdir. Pay verilən ətin keyfiyyəti də çox önəmlidir”.

Şəhər sakini Turqay Musayev: “Antisanitar şəkildə qurbanların kəsilməsi ilk öncə olaraq di-

nimizə uyğun deyil. Dinimizdə

qurbanın kəsilməsinin öz qaydaları var. Belə ki, heyvana əziyyət verilməməli, iti bıçaqla kəsilməli və heyvanın gözü bağlanmalıdır. Eyni zamanda təmiz yerdə kəsilməsi olduqca vacibdir”.

Şəhər sakini İlham Əliyev: “Qurban bayramı bütün müsəl-

man ölkələrinin keçirdiyi dini bayramdır. Bu baxımdan bu bayrama verilən diqqət daha çoxdur. Küçələrdə antisanitar şəkildə qur-

banların kəsilməsi qəbul edilməzdir. Onu xüsusi yerlərdə kəsib ehtiyacı olanlara paylamaq lazımdır. Qurbanların maddi cəhətdən imkanı olan qohumlara və ya tanışlara verilməsini düzgün hesab etmirəm. Yalnız kasıblara paylanmalıdır”.

Şəhər sakini Şükür Əliyev:

“Gigiyenik qaydalara əməl olunmadan kəsilən qurbanlar var. Düşünürəm ki bu səhvə yol vermək olmaz. Hazırda bəzi yerlərdə bu qaydalara riayət olunur. Lakin təəssüflər olsun ki, küçənin ortasında İslam dininin qaydalarına əməl olunmayan yerlər də var. Qurban bayramı ən müqəddəs bayramlardan biridir. Şəraitəz yerdə qurban kəsmək olmaz. Pay veriləcək heyvanın əti də keyfiyyətli olmalıdır. Xəstə heyvanları kəsmək olmaz. Bu proseslərin hamısı müsəlman adət-ənənəsinə uyğun olmalıdır. Qurban kəsdirəndə və

pay verildə insanlarda müəyyən bir sevinc yaranır”.

Şəhər sakini Vəqif Məci-doğlu: “Qurbanların çoxu küçə-

lərdə kəsilir. Bu mənada aidiyyəti qurumlar qurbanların kəsilmə şəraitinə diqqət yetirməlidir. Bu şəkildə kəsilən qurbanlar Allah tərəfindən də qəbul olunmaz. Qəssablar daha çox pul qazanmaq üçün şəraitə yetərinə önəm vermirlər. Eyni zamanda kasıb ailələr xüsusi olaraq seçilməlidir. Bəzi insanlar maddi cəhətdən yaxşı olan insanlara da qurban payı verir. İcra hakimiyyətləri bayramda yoxsullara qurban paylanmasına və ərzaqla təmin olunmasına yardım edir”.

Qönçə Quliyeva

PAYTAXT SAKİNLƏRİ

Vüqar Rəhimzadə: “ABŞ, Rusiya və Fransa səfirlərinin səfərə qatılmamaları heç nəyi dəyişmişir”

“Ölkə Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində tarixi Zəfərimizlə 30 ilin işğalına son qoyuldu, ərazi bütövlüyümüz, suverenliyimiz bərpa edildi. Dağlıq Qarabağ münəqqışəsi tarixə qovuşdu. Bu heç də ermənilərin zaman-zaman azərbaycanlılara qarşı törətdikləri vəhşilikləri, işğal altında olan torpaqlarımızda həyata keçirdikləri vandalizm aktlarını unutmaq anlamına gəlmir.

Cənab İlham Əliyevin çıxışlarında da qeyd etdiyi kimi, xalqımız bu vəhşilikləri, Xocalı soyqırımını, şəhidlərimizi heç zaman unutmayaq. Ermənilərin işğal dövründə, eyni zamanda, 10 noyabr üçtərəfli razılaşmasına uyğun olaraq Kəlbəcər, Ağdam və Laçın rayonlarını boşaldarkən törətdikləri vəhşiliklər ölçüyəgəlməzdir. Həmçinin 44 günlük müharibə dövründə döyüş meydanında məğlubiyyətlərini həzm edə bilməyən Ermənistan silahlı qüvvələrinin sərhəddən uzaq rayonları beynəlxalq hüquq çərçivəsində qadağan edilmiş raketlərlə atəşə tutmaları, onlarla günahsız insanın ölümünə, yaralanmasına, sayızsız-hesabsız yaşayış binalarının, fərdi evlərin, mülki obyektlərin dağılmasına səbəb olduqları dünyaya bəllidir və beynəlxalq aləmin gözü qarşısında baş vermiş vandalizm aktlarıdır. Bütün bunlara rəğmən yenə də ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərinin- ABŞ, Rusiya və Fransa səfirlərinin bugünlərdə Bakıda akreditə olunmuş diplomatik korpusun və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələrinin Şuşaya səfərinə qatılmamaları diqqətdən kənarda qala bilməz. ATƏT-in Minsk qrupunun, həmçinin BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləri kimi ABŞ, Rusiya və Fransa diplomatlarının belə mövqe nümayiş etdirmələri bir daha bu dövlətlərin ermənipərəst siyasətlərinə aydınlıq gətirməklə yanaşı, Zəfərimizdən sonra sülh modelinə uyğun olaraq yeni reallıqlara dəstək göstərmək əvəzinə, əksinə münasibətlərin gərginləşməsində maraqlı olduqlarını təsdiqlədilər”. Bu fikirləri “İki sahil” qəzetinin baş redaktoru, siyasi elmlər doktoru Vüqar Rəhimzadə SİA-ya açıqlamasında bildirib.

V.Rəhimzadə qeyd edib ki, 10 noyabr Bəyanatının imzalanmasından, yeni Azərbaycanın hərbi-siyasi Qələbəsinin, Ermənistanın kapitulyasiyasının təsdiqindən sonra ölkə Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığına əsasən, ölkəmizdəki diplomatik korpusun və beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri Füzuli, Zəngilan, Cəbrayıl, La-

çın, Qubadlı və Ağdam rayonlarında olublar: “Bu dəfə isə Qarabəğin tacı, mədəniyyət beşiyimiz Şuşanı ziyarət etdilər. Təbii ki, bu səfərin məqsədi bəllidir. Səfirlərin məramı hər hansı bir dövlətin fəaliyyət göstərdiyi ölkədə elçisi olmaqla bərabər, həmçinin iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına töhfələr vermək olmalıdır. Erməni vandalizminin izləri ilə əyani tanışlıq, diplomatların təmsil etdikləri ölkələri həqiqətlərlə dolğun şəkildə məlumatlandırmaqla baxımdan belə səfərlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Həmçinin bu səfərlər torpaqlarımızın tarixi sahibinə qayıdışının təsdiqidir. Ümumilikdə 50-yə yaxın dövlət və beynəlxalq təşkilatın 100-dən çox nümayəndəsinin Şuşaya səfəri bu baxımdan xüsusi diqqət cəlb edir. Şuşaya səfər edənlər arasında Xorvatiya, Bolqarıstan, İtaliya, Latviya, Macarıstan, Niderland, Polşa, Yunanıstan, Türkiyə, Belçika, Estoniya, Litva, eyni zamanda, NATO və Avropa İttifaqına üzv ölkələrin nümayəndələri ilə yanaşı, Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvləri olan Belarus, Qazaxıstan və Tacikistan kimi ölkələrin diplomatları da olublar. Bu səfərdə ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkələrinin səfirlərinin iştirak etməmələri bu dövlətlərin açıq-aşkar torpaqlarımızın işğaldan azad olunması, Azərbaycanın yeni reallıqlar yaratması ilə barışmadıqlarını nümayiş etdirir”.

Baş redaktor bildirib ki, ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərinin səfərdə iştirak etməmələri bir daha onlara qarşı etimadsızlıq mühtini dərinləşdirir: “Fransanın həmsədr dövlət kimi fəaliyyətsizliyi, ermənipərəst mövqeyi hər kəsə bəlli olan faktır. ABŞ-in indiki Administrasiyası “erməni soyqırımını” ifadəsini işlətməklə ermənilərə dəstəyini ifadə etdiyi halda sonra atdığı addımları ilə bunu pərdələməyə çalışsa da, artıq reallıq göz önündədir. Rusiyaya gəldikdə isə 10 noyabr razılaşmasında vasitəçi rol, eyni zamanda, bölgədə sülhün, təhlükəsizliyin yaradılması məqsədilə Rusiya sülhməramlılarının burada yerləşdirilməsinə, Rusiya-

Türkiyə Monitoring Mərkəzinin fəaliyyət göstərməsinə baxmayaraq, təəssüf ki, şimal qonşumuz hələ də problemə ikili yanaşma nümayiş etdirməkdədir. Dünyanın super güclərinin bölgədə yaranan yeni reallıqların gerçəkləşməsinə mane olmaq cəhdləri birmənalı qarşılanmalıdır. Düşündürük ki, 30 ilə yaxın dövrdə münəqqışənin həllində vasitəçilik missiyalarını yerinə yetirməyən, Ermənistanı dəstək olan bu dövlətlər postmüharibə dövrünün reallıqlarının həyata keçməsinə vasitəçi olmaqla, Ermənistanı sülh razılaşmasına məcbur etməklə özlərinə qarşı inamsızlıqda dəyişiklik edə bilərlər. Amma göründüyü kimi, bu dövlətlər üçün ədalət meyarı yenedə arxa plandadır. Belə səfərlərin mahiyyəti hər halda ABŞ, Rusiya və Fransa diplomatlarına çox yaxşı bəlli olduğu üçün onlar yenə də seyrçi mövqedə dayanmağa üstünlük verdilər. Bir mühüm məqamı xüsusi qeyd etməliyik ki, səfər çərçivəsində ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr dövlətlərinin səfirləri kamera qarşısına keçib həqiqətləri söyləmək gücündə olmadıqlarını nümayiş etdirdilər. Bununla da erməni sevgilərini, münəqqışənin 30 ilə yaxın dövrdə uzanmasının yardımçı olduqlarını təsdiqlədilər”.

“ABŞ, Rusiya və Fransa səfirlərinin səfərə qatılmamaları Azərbaycan üçün nəyi dəyişmişir. Realıq budur ki, 44 günlük İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan qalib, Ermənistan isə məğlub tərəfdir. Artıq Dağlıq Qarabağ adlı ərazi vahidi yoxdur. Ən əsası dövlətimizin başçısı İlham Əliyevin iqtisadi rayonların yeni bölgüsü ilə bağlı Fərmanı bunun bir daha təsdiqi, işğalçı Ermənistanı və ona havadarlıq edən dövlətlərə, xüsusilə ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərinə ciddi mesaj oldu”, söyləyən baş redaktor qeyd edib ki, dövlətimiz postmüharibə dövrü ilə bağlı ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrlərindən təklif gözlədiyi halda, onların ölkəmizdəki elçilərinin belə mövqe ortaya qoymaları əksinə, qurumun tərkibinin dəyişdirilməsi ilə bağlı fikirlərin əməli işdə öz təsdiqini tapmasını qaçılmaz edir.

“ABŞ, Rusiya və Fransa səfirləri Şuşa səfərində iştirak etməməklə demək istəyirlər ki...

“ABŞ, Rusiya və Fransa səfirlərinin Azərbaycanın rəsmi dövlətinə baxmayaraq Şuşa səfərindən imtina etmələri, əsasən, heç də tərəfsizliyi qorumaq deyil. Bu, xüsusilə Minsk qrupunun fəaliyyətini qoruyub saxlamaq, həmçinin münəqqışənin davam etdiyini göstərməkdir. Bununla Qarabağın statusunun həll edilmədiyini və Şuşanın bu status daxilində olduğunu mesajını verməkdən ibarətdir”. Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında politoloq Məhəmməd Əsədullazadə deyib.

Ekspertin sözlərinə görə, onların bu fəaliyyəti separatizmə dəstək və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə qarşı olmaqdır: “Regionda ümumi sülhü, təhlükəsizliyi ciddi təhdid edən bu davranışlar göstərir ki, Minsk qrupunun həmsədr ölkələri birdə münəqqışənin beynəlxalq hüquq normalarına uyğun həllində maraqlı olmayıblar. Azərbaycan heç vaxt Ermənistanla birgə Qarabağ məsələsinə müzakirə etməyəcək. Çünki artıq bu məsələ bitib. Bir müddətdən sonra Minsk qrupunun həmsədr ölkələri növbəti dəfə Azərbaycana təzyiq etmək planına malikdirlər. Amma Şuşa bəyannaməsi belə bir təzyiqlərin qarşısını alacaq”.

M.Əsədullazadə vurğulayıb ki, göründüyü kimi, ABŞ, Fransa və Rusiyanın və bir neçə qərb ölkələrinin əsas planı Qarabağda ermənilərə status tanımaqdan ibarətdir: “Minsk qrupunun bu fəaliyyəti Ermənistanın və Qarabağda yaşayan ermənilərin əleyhinə olacaq. Necə ki, 30 il ərzində Minsk qrupu çalışdı ki, Azərbaycandan əraziləri qoparsın, ermənilərə status versin. Nəticədə, bu, Ermənistan və Qarabağdakı ermənilərin faciəsi ilə bitdi. 44 gün ərzində bir dövlət dizlərini yerə qoydu. Hazırda da eyni ssenarini bəzi dövlətlər davam etdirəcəklərsə, ilk növbədə, bundan yenə ermənilərə zərbə dəyəcək. Birinci, Qarabağ münəqqışəsi başa çatıb. İkinci, Azərbaycan heç vaxt ermənilərə status verməyəcək. Üçüncü, Azərbaycana qarşı son dərəcə təhlükəli plana malikdirlər. Bu, bir daha göstərir ki, Minsk qrupunun bərpası Azərbaycanın milli təhlükəsizliyini, suverenliyini təhdid edəcək”.

Aysel Məmmədova

Valideynin övladını tərk etməsinin səbəbləri nə ola bilər? Bu cür davranışın yaratdığı yaralar çox dərin iz buraxır. Həmçinin, bu vəziyyətlərə səbəb olanları anlamaq da vacib ehtiyacdır. SİA məsələ ilə bağlı araşdırma aparıb.

Bir uşağı tərk etmək üçün səbəblər çox fərqli ola bilər. Bu cür hallar yaşadıkları insanlardan və yerləşdikləri şərtlərdən asılı olaraq müxtəlif səbəblərdən baş verir. Bu cür təcrübələr bir uşaq üçün son dərəcə dağıdıcıdır.

Ən çox görülən amillər yoxsulluq və məhdud həyat imkanlarıdır. Məsələn, bəzi çox gənc valideynlər övladlarını övladlığa verməyi və ya qohumlarına buraxmağı üstün tuturlar. Bu kimi hallar üçün dərhal "tərk etmə" tərifini vermək düzgün olmaya bilər. Ancaq ümumiyyətlə, cəmiyyət bu vəziyyətləri eyni şəkildə qiymətləndirir.

Əsas, səbəb yaradan amillər, şərtlər və spesifik reallıqlar baxımından çox ölçülü və çətin bir vəziyyətlə qarşılaşırıq. Çünki bəzi təcrübələr kiçiklərin həqiqi travma keçirməsinə səbəb ola bilər. Bu təcrübələrin yaratdığı yaraların çox dərin və qalıcı olduğunu görməməzlikdən gələ bilmərik. Atasız böyümək və ya anasız yetkinlik yaşına çatmaq uşağa dərin yaralar vurur və şəxsi çatışmazlıqlar qoyur.

Gündəlik həyatımızda heç olamalı olan son dərəcə drammatik hekayələrə rast gəlirik. Nə qədər inkişaf etsək də, uşaqlar anaları tərəfindən tərk edilməyə davam edirlər. Yeni doğulmuşlar gözənilməz yerlərdə tapılır və sağ qalanların əhəmiyyətli bir hissəsinin arxasında sosial imkanları uğursuz olan anaların kədərli hekayələrinə rast gəlmək mümkündür.

İqtisadi problemlər

Valideynlərdən birinin və ya hər ikisinin övladlarını tərk etməsinin əsas səbəbləri yoxsulluq, qeyri-kafi imkanlar və sosial təcrid olmaqdır. Bu cür halların qarşısını almaq üçün cəmiyyətin bunları vaxtında aşkar etməsi və hərəkətə keçməsi lazımdır.

Narkotik istifadəsi və alkoqol

Narkotik istifadəsi və sosial təcridetmə bir-biri ilə sıx əlaqəli məsələlərdir. Bununla birlikdə, valideynlərdən birinin də alkoqol asılılığı problemi ola bilər. Alkoqol düşkünü olan valideynlərin uşaqları iki fərqli tərk edilmə vəziyyəti yaşayırlar.

İstənməyən

"Kaş, sən heç doğulmayıydın"

hamiləlik

Söhbət valideynləri tərəfindən tərk edilmiş uşaqlardan gedirsə, istənilməyən hamiləlik amilini görməzdən gələ bilmərik. Bu çərçivədə çox fərqli vəziyyətlərlə qarşılaşa bilərik. Gənc yaşda məcburi əlaqə və hamiləlik kimi nümunələrə rast gəlmək mümkündür. Bu ekstremal şərəitdə yaşayan gənc qızlar necə davranacaqlarını bilmirlər.

Yetkin olmayan valideynlər

Hələ yetkinləşməmiş ana və ata instinktlərindən məhrum olan valideynlər hər an uşaqlarını tərk etməyə qərar verə bilərlər. Buna görə hər kəs uşaq sahibi olmaq məsuliyyətini öz üzərinə götürməyə hazır deyil. Könüllü olaraq bir uşaq istəsələr də, faktlarla qarşılaşdıqda, gec də olsa, bu həqiqətlərin onlara çətin olduğunu başa düşürlər.

Ümumiyyətlə, uşaqlardan imtina anadan olduqları bir il ərzində daha çox görülür. Ancaq yetkin olmayan valideynlər hər an belə bir qərar verə bilərlər. Yeni uşağın üç, beş və ya on yaşında olması bu vəziyyəti dəyişdirmir.

Münasibətdəki problemlər

Övladlarını yeni bir həyat qurmaq üçün tərk edən valideynlər. Ana və ataların övladlarını niyə tərk etdiklərini daha yaxşı anlamaq üçün münasibətlərdə yaşanan problemləri bir az daha dərinlən araşdırmaq lazımdır. Anlaşılmazlıqlar, dağılmalar, mürəkkəb nikahlar, bir uşağın böyüdülməsi və dəstəklənməsi və ya qeyyumluq mövzusunda bir razılığa gələ bilməməsi, valideynləri ən radikal variantı seçməyə vadar edə bilər ki, bu da tərk etməkdir.

Digər tərəfdən, çox yayılmış başqa bir vəziyyət var. Ailəsinin və övladlarını tərk edən bir ana və ya ata, çox güman ki, başqası ilə yeni bir həyat quracaq. Yeni, başqa bir ailə quracaq. Bu, ailə daxilində yeni bir tərk etmə ola və ya olmaya bilər. Nə olursa-olsun, bir ana və ya atanın əvvəlki partnyoru ilə yaşadığı problemlər üzündən övladının həyatını qalıcı şəkildə tərk etməsi həm drammatik, həm də son dərəcə təəccüblüdür.

Nəticədə, yuxarıda göstərməyə çalışdığımız kimi, bir uşağı tərk etmək mürəkkəb və qınanacaq məsələdir. Əlbəttə, başa düşülən hallar da var. Bu cür arzuolunmaz halların baş verməməsi üçün lazımi şərtlər və qaydalar yaradılmalıdır.

Ana və ya ata fiqurunun olması bir uşağın həyatında doldurulmayan boşluqlar yaradır. Həm də bu uşaq böyüyüb yetkinləşdikdə bu boşluq hissinin yaratdığı yara heç vaxt sağalmaz. Bunlar heç vaxt unutmamalı olduğumuz şeylərdir.

Ümumiyyətlə, uşaqlardan imtina anadan olduqları bir il ərzində daha çox görülür. Ancaq yetkin olmayan valideynlər hər an belə bir qərar verə bilərlər. Yeni uşağın üç, beş və ya on yaşında olması bu vəziyyəti dəyişdirmir. Belə bir qərar verdikləri və hər cür istiqrazdan qaçmağı üstün tutduqları bir vaxt var.

Münasibətdəki problemlər:

övladlarını yeni bir həyat qurmaq üçün tərk edən valideynlər

Ana və ataların övladlarını niyə tərk etdiklərini daha yaxşı anlamaq üçün münasibətlərdə yaşanan problemləri bir az daha dərinlən araşdırmaq lazımdır. Anlaşılmazlıqlar, dağılmalar, mürəkkəb nikahlar və bir uşağın böyüdülməsi və dəstəklənməsi və ya qeyyumluq mövzusunda bir razılığa gələ bilməməsi, valideynləri ən radikal variantı seçməyə vadar edə bilər: həmişəlik tərk etmək.

Bu faktlar uşaqlar üzərində xüsusilə güclü təsir göstərir. Çünki bu uşaqlar yalnız valideynlərinin sürüşmələrinə, davalarına və ailədəki mənfi mühitin şahidi deyil. Eyni zamanda, bəzi hallarda valideynlərinin evdən çıxmasına görə özlərini məsuliyyətə cəlb edə bilərlər.

Digər tərəfdən, çox yayılmış başqa bir vəziyyət var. Ailəsinin və övladlarını tərk edən bir ana və ya ata, çox güman ki, başqası ilə yeni bir həyat quracaq və başqa bir ailə quracaq. Bu, ailə daxilində yeni bir tərk etmə ola bilər və ya olmaya bilər. Nə olursa-olsun, bir ana və ya atanın əvvəlki partnyoru ilə yaşadığı problemlər üzündən övladının həyatını qalıcı şəkildə tərk etməsi həm drammatik, həm də son dərəcə təəccüblüdür.

cə təəccüblüdür.

Nəticədə, yuxarıda göstərməyə çalışdığımız kimi, bir uşağı tərk etmək mürəkkəb və qınanacaq səbəblərdən ola bilər. Əlbəttə, başa düşülən hallar da var. Ancaq istisnalar mütləq cəzaya layiq olanlardır. Asılı olmayaraq, bu cür arzuolunmaz halların baş verməməsi üçün lazımi şərtlər və qaydalar yaradılmalıdır.

Bir ana və ya ata rəqəminin olmaması bir uşağın həyatında doldurulmayan boşluqlar yaradır. Həm də bu uşaq böyüyüb yetkinləşdikdə böyüməsi lazım olan bu boşluq hissinin yaratdığı yara heç vaxt sağalmaz. Bunlar heç vaxt unutmamalı olduğumuz şeylərdir.

Tərk edilmək insanları hər yaşda təsir edən və travmaya səbəb olan bir vəziyyətdir. Bununla birlikdə, xüsusən uşaqlıqda, qayğıya ehtiyacı olduğu zaman ona baxan valideyn tərəfindən tərk edilməsi daha çox travmalara səbəb olur.

Valideynləri tərəfindən istənməyən və ya arzuolunmaz olduğu düşünülen uşaqların psixologiyası necə inkişaf edir?

Tərk edilmək yaşından asılı olmayaraq hər bir insan üçün travmatik bir təcrübədir. Uşağın ağrısının şiddətinə yalnız tərk edilmə deyil, tərk etmə forması və ondan əvvəl və sonra baş verənlər də təsir edir. Ayrılmadan əvvəl ailədə sıx qarşıdurmalar, qorxu və şiddət mühiti varsa uşağın yaddaşında artıq kəfayət qədər ağır yığılıb qalır.

Tərk edildikdən sonra uşağın bu travmanın öhdəsindən asanlıqla gəlməsi üçün ətrafdakı sosial dəstək güclü olmalıdır. Uşağın yanında birinin dəstəkləyici bir şəxsiyyət kimi olması, onun qayğısını çəkməsi onun ən böyük zəmanətidir. Tərk edilmiş bir uşağın gündəlik rejimi də pozulur. Uşaq böyüdükcə ailədəki problemləri daha asan başa düşür, zehni inkişafı daha da inkişaf edir. Məktəbəqədər yaşlarında səbəb-nəticə əlaqəsi qurmaqda çətinlik çəkən uşaq, məktəb yaşında artıq ailədəki sosial mühitin fərqlərini fərqləndirir.

Ana niyə uşaq üçün bu qədər vacibdir?

Uşaq gözlerini açanda gördüyü ilk bağlılıq və sevgi obyektidir. O, övladının varlığını təmin edir, sevgi və qayğıya olan ehtiyacını qarşılayır və uşağın sağlam şəxsiyyət inkişafı üçün bir güzgü rolunu oynayır. Onun olmaması bütün bu ehtiyacların qarşılanmamağı və ya kəsilməyi deməkdir.

Hamı ana ola bilərmi? Hamının ana olmaq haqqı varmı?

Analıq hüququnu müzakirə etməkdən söhbət gədə bilməz. Fizioloji və zehni səriştəsi olan hər bir qadının bunu etmək hüququ var.

Anasız və atasız böyüyən uşaqların gələcəkdə problem yaşayacağını söyləmək düzgündürmü?

Bu çox zaman belə olur. Valideynlər uşağın qoruyucusudur, onlar uşağın bədəninin sağlam inkişafını təmin edir, uşağa sevgi və məhəbbət bəxş edir, uşağın ardıcıl emosional inkişafına, nizam-intizamına rəhbərlik edir, həddini aşmalarına mane olur, yaxşı davranışını modeləşdirir, uşağın iqtisadi təhlükəsizliyidir, onların həyatı boyu ən çox etibar etdiyi fiqurlarıdır. Bütün bu səbəblərə görə uşağın inkişafında bu qədər funksiyası olan valideynlərindən məhrum olması çətinidir.

Uşağın həyatında ananın və ya atanın tələb olunan yerdə və zamanda olmaması, o anda və gələcəkdə uşağın bir çox psixiatrik və fizioloji problemlə üzləşməsinə zəmin yarada bilər. Körpəlikdə anasız böyüyənlərin sonrakı həyatda asılı bir şəxsiyyət quruluşu inkişaf etdirə biləcəyi və hətta tipik kronik depressiyalara meyilli olduqları bilinən bir həqiqətdir. Böyüdüüyü uşaqlarda; "Reaktiv bağlanma pozğunluğu" dediyimiz problemi insanlarla münasibətlərdə tez-tez görürük. Valideyn modeli olmayan bir yeniyetmə ciddi şəxsiyyət qarışıqlığı və şəxsiyyət patologiyası üçün namizəddir.

Ananın, yoxsa atanın yoxluğu uşaq üçün daha ağırdır?

Ananın və ya atanın uşağın inkişafındakı roluna və uşağın cinsinə görə dəyişir. Əsas sevgi, qayğı və nizam-intizam ehtiyacları xaricində, qız ilk dəfə qadın xüsusiyyətlərini (analıq, qadınlıq) anadan, kişilərlə münasibətləri atadan, oğlan kişi xüsusiyyətlərini (atalıq, kişi-

lik) atadan, qadın fiqurlarla münasibətini anadan görür. Belə olmadıqı təqdirdə, oğlan və ya qız bütün rolları tək başına götürəcək, yük ikiqat artacaq və səhv yönələcək.

Ana və ya ata övladından hansı hisslərlə imtina etmək istəyir?

Ağlı başında olan heç bir ana övladından əl çəkmir.

Bəzi analar övladlarından birinə qarşı şiddət göstərə biləcəyini və digərlərinə qarşı sevgi dolu olduğunu söyləyirlər. Bu, doğrudur? Bunu necə izah etmək olar?

Cəmiyyətimizdə, valideynlər öz hisslərini və gözləntilərini ölçü olaraq qəbul edirlər. Buna görə də övladlarına qarşı rəğbət göstərməkdə çətinlik çəkirlər. Bu, anaların şüurlu şəkildə etdikləri bir şey deyil. Bu qrup dinamikasından başqa uşaqların şəxsiyyət xüsusiyyətləri də buna aiddir. İnkişaf problemləri, davranış pozğunluqları və psixiatrik problemləri olan uşaqlar ailə daxilində sağlam əlaqələr qurmaqda çətinlik çəkdiyi üçün şiddət hə-

dəfi ola bilərlər.

Ailələrindən uzaq olan bu uşaqlara necə yanaşmalıyıq?

Uşağın zorakılığa məruz qaldığı mühitlərdə bu vəziyyəti aidiyyəti orqanlara bildirmək hər kəsin vətəndaşlıq borcu olmalıdır.

Valideynlərin bilməli olduğu bəzi şeylər:

Şiddət ünsiyyətə bəzi səbəblərlə yaranır. Üzvlər arasında sağlam ünsiyyət əldə edən ailələrin şiddətə ehtiyacı yoxdur. Qorxudan və itaəti məcbur edən bütün hərəkətlər, sözlər və münasibətlər şiddət deməkdir. Etdiyiniz şey deyil, uşağınızın onu necə qəbul etdiyi vacibdir. Bəzən bir uşaq adi bir baxışdan belə əzilmiş ola bilər. Şiddəti gören uşaq da təbii qəbul etməyi öyrənir və böyüdükdən sonra şiddətə meyilli bir yetkin kimi öz uşaqlarına da şiddət tətbiq edir.

Məsələ ilə bağlı psixoloq Lale

Cəfərova da münasibət bildirib: "Körpələri zibilliyə tullamaq son zamanlarda baş vermir. Bu hər zaman

olub, yoxsa yetimlər evləri də olmazdı elə deyilmi?! Bir ana övladını necə ata bilər sualına gəlincə, bu verilişlərin söhbəti olub, çox danışılıb, çox müzakirə olunub və bir nəticəyə gəlinməyib. Görünür hər dünyaya uşaq gətirən ana olmur, hər doğan qadında analıq hissləri oyanmır. Ana olmaq mərhəmət duyğusu ilə əlaqəlidir. Əgər bir qadında mərhəmət hissləri oyanmırsa uşaq dünyaya gətirməyi ana olduğu mənasına gəlmir. Ya da əgər bir qadının mərhəmət duyğusu oyaqdırsa o uşaq doğmasa da anadır mənəcə. Mərhəmət duyğusu olan qadın sadəcə övladına deyil, heyvanlara, təbiətə, insanlığa da eyni həssaslıqla, şəfqətlə yanaşır. Keçən yazıların birində də dediyim kimi kaşki uşaq dünyaya gətirmədən öncə yoxlasalar görək bu cütlük övlad sahibi olmağa, bir insan tərbiyə etməyə psixi və mənəvi olaraq hazırdırlarmı? Kaş ki belə olsa, bəlkə o zaman dünya daha ədalətli, mərhəmətli bir yer olar. Bu sadəcə bizdə belə deyil, dünyanın hər yerindən belə xəbərlər eşidirik. Təəssüf ki!"

Azərbaycan Uşaqları İctimai Birliyinin hüquqşünası Fərid Əkbərov isə öz fikirlərini belə qeyd edib: "Hüquqi formada hər bir vali-

deyn övladını böyütməyə məsul şəxsdir. Qanunvericilikdə, "Uşaq Hüquqları haqqında" qanunda və Ailə Məcəlləsində də bu belədir. Hər bir valideyn 18 yaşına kimi öv-

ladını böyütməlidir. Son zamanlar qeyri-rəsmi nikahlardan doğulan uşaqların atılması valideyn məsuliyyətsizliyindən irəli gəlir. Yəni bu adam özünü valideyn kimi hiss etmir və nəticədə övladını rahatlıqla tərk edə bilər. Bunun əsas səbəbi valideynlərin məsuliyyətsizliyi ilə bağlı qanunvericilikdə müəyyən dəyişiklik olaraq valideyn məsuliyyəti artırılmalıdır."

"Məsələnin iqtisadi problemləri ondan ibarətdir ki, iki cütlük evlənen zaman onlar məsuliyyətlərini anlamırdılar. Ailədə qazanc olmamağı, tərəflərin çalışmamağı, tələbatların ödənilməməsi kimi amillər iqtisadi məsələlərdə böyük rol oynayır. Bütün bu səbəblərdən valideynlər uşaqlarını təbrik edir. Bizim sığıncağa da bu məsələ ilə bağlı bir çox valideynlər müraciət edir. Onlar əsasən də maddi imkan olmadığı üçün bu yola əl atırlar."

"Uşağın tərk edilməsi ilə bağlı Ailə Məcəlləsində valideyn hüququndan məhrum etmə və valideyn hüququnun məhdudlaşdırılması ilə bağlı məhkəmə qaydasında işlər həyata keçirilir. Valideynlərdən birinin digəri məhkəməyə verilməsi şərti ilə bu baş tuta bilər. Ancaq, valideyn birbaşa övladını qoyub gedirsə, ona qarşı birbaşa cəza tətbiq olunmur".

Yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov da məsələ haqqında fikirlərini qeyd edib: "Tarixin əvvəllərindən bu yana ailə dəyərləri, nəsillərin biri-birinə hörməti, ailədə qadın-k kişi münasibətləri, ana-bacı, ata, qardaş, gəlin, yeznə, kürəkən münasibətləri o qədər dəqiqliklə işlənib ki, bu Azərbaycan xalqını eradan əvvəl, bəlkə də daha öncədən bu günə qədər gətirib çıxara bilən bir yaşam texnologiyasına çevrilib. Təəssüflər olsun ki, son vaxtlar dünyanın hər yerindən Azərbaycana hər cür ya-

şam texnologiyaları ixrac olunur. Bunun nəticəsində də Azərbaycanda bu cür mənfi hallar çoxalmağa başlayıb".

"Ailə dəyərlərimiz zəiflədikcə, nəsillər arası bağlar qırıldıqca bu kimi hallar get-gedə çoxalacaq. Son

zamanlar yeni doğulan körpələrin atılması ictimaiyyət tərəfindən təbii olaraq qınanır. Lakin, biz problemin səbəbini öyrənməyə çalışmırıq. Nə qədər ki, bunun səbəbləri ilə məşğul olan ailə institutları, dövlət qurumları sadəcə bəyanat verməklə öz işini bitirmiş hesab etsələr, nə qədər ki, cəmiyyət ailə, nəsəl, aşıyaqal və ağbırçqlar, təhsil müəssisələri birləşib belə mənfi təzahürlərə qarşı öz araşdırmalarını aparıb ictimai qınaq institutu yaratmasalar bu hadisələrin sayı çoxalacaq. Çünki, qadının öz uşağını atması radikal bir addımdır. Bu qadınların çoxusu, ya azyaşlı olarkən yaxınları tərəfindən zorlanmış, təcavüzə məruz qalmış, yaxud sevmədiyi adam tərəfindən uşağa qalmış qadındır. Bu insan təhsil alıb, karyera qurmaq əvəzinə 16-17 yaşında evləndirilməyə məcbur edilir. Bu da belə liberal addım atmağa səbəb olur. Bu cür hallara qarşı biz mübarizə aparmalı, ailənin və uşağın necə müqəddəs varlıq olduğunu heç vaxt unutmalıyıq".

Ayşən Vəli

“Son 20 il ərzində mən bütün açıqlamalarımnda bu barədə səsləndirmişəm və indi də deyirəm ki, artıq bir növ, “xoruzun quyruğu görünür”. Bilirsinizmi, mən 20 il bundan qabaq bir formula təklif etmişdim və 20 ildir də onu deyirdim.

Mən deyirdim ki, bu danışıqlarda tərəflər nisbəti dördün birədir. Bir Azərbaycan tərəfidir, amma, üç həmsədr dövlət və bir işğalçı Ermənistan olmaqla, dörd onlardır.” Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Elman Məmmədov deyib. Milət vəkili vurğulayıb ki, yeni, bunlar birmənalı olaraq açıq-aşkar yarandıqları gündən sona qədər, 44 günlük müharibəyə qədər quyruqlarının üstündə dik dayandılar və ermənilərin mövqelərini müdafiə elədilər.

"Bütün bu illər ərzində çalışdılar ki, Azərbaycanı ərazilərinin işğalı ilə, ərazidə o status-kvonun qorunub saxlanması ilə, ərazilərimizin erməni işğalı altında qalması ilə, Dağlıq Qarabağın ya müstəqil dövlət, ya da Ermənistanın tərkibinə verilməsi ilə razılaşmağa məcbur edələr. Bunlar bütün fəaliyyətləri dövrü ciddi

“Qabarıq şəkildə, həyasızcasına iç üzlərini büruzə verdilər”

cəhdlə buna çalışdılar. Bu fikirləri 44 günlük Vətən müharibəmizdən sonra cənab Prezidentimiz bir neçə dəfə səsləndirdi ki, biz əvvəl elə bilirdik ki, bunlar səmimidir, amma sonra gördük ki, bunlar bizim başımızın altına sülh yastığı qoyub bizi aldatmaqla, ermənilərin tərəfini saxlamaqla məşğuldurlar.

Mən bu fikrimi əvvəldən səsləndirmişdim. Hətta mən deyirəm sizə və bu elə-belə söz də deyil, bu real faktdır ki, mən o dövrdə fəaliyyət göstərən Dağlıq Qarabağın Azərbaycan icmasının idarə hehətinin üzvü kimi, onlarla dəfələrlə görüşmüşəm və bu görüşdə tək olmamışam, biz bir neçə nəfər olmuşuq. Mən o şəhidlərin yanında onların üzünə, gözlərinin içinə bu sözü

demişəm ki, onlar saxtakardırlar, riyakardırlar, ermənilərin xeyrinə çalışırlar, ermənilərin xeyrinə, azərbaycanlıların ziyanına olmaqla Azərbaycanı nəyə isə məcbur etmək istəyirlər və onların dediklərinin hamısı cəfəngiyyətdir, biz torpaqlarımızı hərbi gücümüzü tətbiq etməklə işğaldan azad edəcəyik. Bu gün görürsünüz mü onların mövqeyini? Hətta onlar bir il öncə də axmaq bir məsələ ilə məşğul oldular. Dağlıq Qarabağla bağlı məsələdə onların üçü də əleyhinə mövqe göstərdilər. Yeni, bu belə də olmalı idi. Burada təəccüblü bir şey yoxdur. Çünki, biz erməni tarixinə baxsaq, erməni məsələsinə baxsaq, hələ yüz elli, iki yüz il bundan qabaq ermənilərlə bağlı olan məsələlərə münasibətlərinə baxsaq, sonradan da birinci Dünya Müharibəsi dövründə onların ermənilərlə bağlı mövqelərinə baxsaq, Ermənistan dövləti yaradılarda onların mövqelərinə baxsaq, 1988-ci ildən də bu məsələlər başlayandan onların yanaşmasına baxsaq, bu, gün kimi bizə aydın olar. İndi də çox qabarıq

şəkildə, çox həyasızcasına özlərinin iç üzlərini büruzə verdilər. Yəni bunlar heç cür həzm edə, qəbul edə bilmirlər ki, Azərbaycan torpaqlarını işğaldan azad edibdir və Şuşa Azərbaycanın tarixi şəhəri bu gün öz əsl sahiblərinin ixtiyarında, sərəncamındadır. Bunların gözü çıxır, ürəyi partlayır. Buna görə də, biz birmənalı şəkildə, Azərbaycan olaraq ATƏT-in Minsk Qrupu vasitəçiliyindən, o qurumdan birdəfəlik imtina etməliyik. Biz imtina etdikdən sonra da o qurum olmamalıdır. Çünki, o qurumun mövcud olması Azərbaycan və Ermənistanın hər ikisinin razılığı ilə mövcud olubdur. Əgər bunlar 28 ildən çoxdur bizim əleyhimizə işləyibdirsə, bu gün də bizim qələbəmizi, bizim Vətən müharibəsində qazandığımız uğuru, torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasını qəbul edə, həzm edə bilmirlərsə, biz nəyə görə razı olmalıyıq ki, onlar yenə mövcud olsunlar və bizə axmaq axmaq tapşırıqlar, göstərişlər versinlər?", deyə Elman Məmmədov bildirib.

İnam Hacıyev

“Delta ştammi” Azərbaycanda yayılıb?

"“Delta ştammi”nın Azərbaycana gəlməsi ilə ölkə ərazisində qaydalar biraz sərtləşə bilər. Sərtləşməyə gedilsə, xəstələrin sayında artım baş verə bilər. Bunun üçün də qapanmalara getdikcə bizim gələcəkdə problem yaşamağımıza gətirib çıxaracaqdır”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında həkim-infeksiyoz Namiq Nəbiyev açıqladı. Onun sözlərinə görə, buna baxmayaraq deyimiz kimi qızıl qaydalara əməl etməklə, sosial məsafəni gözləməklə, dezinfeksiyaedici maddələrdən istifadə etməklə, maska taxmaqla biz bunların qarşısını ala bilərik: “Baxmayaraq ki, qonşu dövlətlərdə bu xəstəlik artıq tüğyan edib, amma hal-hazırda bizdə peyvəndləşmə işinin sürətlə aparılmasını nəzərə alsaq, düşünürəm ki, bu xəstəlik bizdən yan keçə bilər. Lakin buna da arxayın olmaq olmaz, dediyim kimi bu qaydalara əməl etmək lazımdır”.

Mövzu ilə bağlı həkim infeksiyoz Xatirə Əliyeva fikir bildirib ki, bütün ölkələrdə olduğu kimi Azərbaycanda da “Delta ştammi”nin yayılması ciddi narahatçılıq doğurur: “Belə ki, delta virusu hər an artmaqdadır. Dünyanın bir çox ölkələrində bu ştammin qarşısının alınması üçün elm adamları ciddi məşğul olurlar. Tam peyvənd olunan şəxslər belə yeni növ delta virusuna yoluxa bilərlər. Məsələn, İsraildə əhalinin 60%-i ən effektivli vaksinlərdən olan “Biotech” ilə peyvəndləniblər. Buna baxmayaraq “Delta ştammi” təhlükəsi günü-gündən artır. Rəsmi məlumatlara əsasən yeni yoluxanların 40-50%-i vaksinasıya olunanlardır. Bu da onu göstərir ki, vaksin delta virusuna qarşı gözlənilən nəticəni vermir. Buna görə də, profilaktik məqsədlə üçüncü dozanı düşünmək lazımdır”.

Arzu Qurbanzadə

I məqalə

XX əsrin son əlli ilini Azərbaycanda, postsovet məkanında, eləcə də dünya miqyasında gedən proseslər baxımından Heydər Əliyev şəxsiyyətindən və siyasi fəaliyyətindən kənarda təsvir etmək mümkün deyildir. Heydər Əliyev müdrikliyi və siyasi uzaggörənliyi haqqında dünyanın siyasi liderlərindən sadəcə insanlarınadək müxtəlif fikirlər söyləməkdədirlər. Çünki siyasi təlatümlərlə dolu olan XX əsrdə ömrünün 50 ilini dövlət idarəciliyi məktəbinin lideri olaraq siyasi proseslərin ən qaynar nöqtəsində yaşamışdır. Dahi şəxsiyyətin çox önəmli cəhəti onun siyasət nəhəngi olaraq həyata keçirdiyi planların uzun tarixi zamanlarda gerçəkləşməsi ilə səciyyələnilir.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Azərbaycana qarşı uzanan qara əllər XX əsrdə daha da aqressivləşmişdir. Bu zaman ən çətin tarixi vəzifənin məhz Heydər Əliyevin üzərinə düşdüyünü anlamaq çətin deyildir. Sovet bürokratiya maşınının tüğyan etdiyi zamanda vətən, millət sevgisini nəinki qorumağı, onu həyat amalına çevirməyi yalnız siyasi müdrikliyə malik iradə sahibi edə bilərdi. Məhz Heydər Əliyevin nurlu zəkasının sayəsində XX əsrdə bir necə dəfə Azərbaycan xalqının taleyi pərdə arxası oyunların, siyasi anarxiya və eksperimentlərin qurbanına çevrilməkdən xilas olmuşdur.

Məlumdur ki, 1941-ci ildən Heydər Əliyev Naxçıvan MSSR Xalq Daxili İşlər Komissarlığında və Naxçıvan MSSR Xalq Komissarları Sovetində şöbə müdiri vəzifəsinə başlamış, 1944-cü ildə isə dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında, 1964-cü ildən Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsi sədrinin müavini, 1967-ci ildən isə sədri vəzifəsində general-mayor rütbəsinə qədər yüksəlmişdir. Həmin illərdə o, Leningradda (indiki Sankt-Peterburq) xüsusi ali təhsil almış, 1957-ci ildə isə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsini bitirmişdir. Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin 1969-cu il iyul plenumunda isə Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Birinci katibi seçilərək Azərbaycana rəhbərliyə başlamışdır.

Burada bir məqama diqqət etməliyik. Məlumdur ki, XX əsrin 20-30-cu illərində ermənilərin və qeyri millətlərin nümayəndələrinin yuva salmış olduğu və xalqımıza qarşı qanlı repressiyalar hazırlayıb həyata keçirmiş Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin (DTK-

çok başqa respublikalarında özünü aşkar hiss etdirirdi. Yenilməz iradəyə sahibi olan Heydər Əliyev düşüncəsinin imkanları Azərbaycanda yaradıcı insanların sərbəst düşünmək və düşündüyünü tam ifadə edə bilmək kimi milli potensialını üzə çıxarmışdır.

Azərbaycanın XX əsrin 60-cı illərində ağır iqtisadi tənəzzülə düşməsi dahi şəxsiyyətin çox böyük narahatçılığına səbəb olan məsələ idi. O, bu barədə demişdir: "Qətiyyətlə bildirmək olar ki, 60-cı illərdə respublika iqtisadına baxmayaraq yuxarıda sadələşdirdiyimiz real tarix dahi siyasi xadimin Azərbaycan xalqının milli-mədəni intibahı naminə gördüyü işlərin əsl mahiyyətini müstəqilliyin ilk illərindən başlayaraq araşdırılması zərurətini yaratdı. Mənbələr göstərir ki, 1969-cu ilin iyulundan 1982-ci ilin dekabrına qədər Heydər Əliyevin sədrliyi altında keçirilən Azərbaycan KP MK bürosunun demək olar ki, bütün iclaslarında xalqın tarixi, mədəniyyəti, ədəbiyyatı, mənəviyyəti ilə bağlı məsələlər dərinlən

sadiyyatın sürətli inkişafı və ədəbi dilin, milli mədəniyyətin intibah dövrü kimi Heydər Əliyev zəkasının milli düşüncəsinin məhsulu idi. Bu addımlar bilavasitə Azərbaycanın gələcək müstəqilliyinin baza prinsiplərini formalaşdırmışdır. Təkcə o dövrdə milli həbici kadrların hazırlanmasına olan diqqətin bu günkü Azərbaycan Respublikasının güdrətli ordu quruculuğunun möhkəm təməlinin qoyulmasındakı rolu dahi siyasi xadimin xalq qarşısında böyük bir tarixi vəzifəni həlli etməsi demək idi.

70-ci illərin sonunda ali məktəblərə tələbə qəbulu ilə əlaqədar olaraq Mərkəzi Komitədə keçirilən ənənəvi müşavirələrdə Heydər Əliyev Ümumqoşun Komandirləri Məktəbinə yerli əhalidən ilbəl qəbul faizinin artırılmasını tələb edərək demişdir: "Yerli əhalinin nümayəndələrini təyyarəçilik məktəblərinə göndərmək lazımdır. Təyyarəçilər hazırlamaq lazımdır. Bu günlərdə kosmonavtlar dəstəsinin tərkibi ilə maraqlandım. Dəstəyə bir nəfər də olsun azərbaycanlının cəlb olunmamasından narazılığımı bildirdim. Mənə məlumat verdilər ki, kosmonavtlar dəstəsinə ancaq təy-

Müstəqilliyə gedən yol:

Heydər Əliyev şəxsiyyəti və siyasi reallıqlar (1969-1982)

nın) azərbaycanlılaşdırılması və xalqımızın düşmən ünsürlərdən təmizlənməsi ilk dəfə - hələ sovet rejiminin ən güclü vaxtında məhz Heydər Əliyevin üzərinə düşmüşdür. Bu gün bütün azərbaycanlılar, o cümlədən xalqımızın hər bir nümayəndəsi aydın dərk etməli və unutmamalıdır ki, daşnaklar xalqımıza qarşı həyata keçirdikləri 1918-ci ilin Mart soyqırımından sonra, 1920-ci ilin Sovet işğalında da yaxından iştirak etdilər. Onlar daha sonralar KQB-də (Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsində) və NKVD-də (Xalq Daxili İşlər Komissarlığında) əsas mövqeləri ələ keçirdilər. Erməni "çekistləri" uydurma "cinayət işləri" qaldıraraq 20-30-cu illərdə xalqımıza qarşı kütləvi repressiyalar həyata keçirdilər, neçə-neçə Cavidləri, Müşfiqləri - Azərbaycan xalqının qaymağını məhv etdilər. Bu baxımdan Heydər Əliyevin KQB-ni azərbaycanlılaşdırmaq sahəsindəki xidmətləri Vətəni və xalqı qarşısında adi xidmətlər deyil! Başqa sözlə, Heydər Əliyev qeyrətli və milli əhvali-ruhiyyəli Vətən oğullarını Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə işə cəlb etməklə, əslində xalqımızın namuslu övladlarına qarşı yönəlmiş növbəti təqiblərin qarşısını almışdır.

Respublikaya rəhbərliyinin ilk günlərindən bütün sahələrdə olduğu kimi, görkəmli şəxsiyyətlərin yubileylərinin münəzəm olaraq qeyd olunması bir ənənə halına çevrilmiş, milli düşüncə sahiblərinin himayə olunması ilə milli dəyərlərə sahib çıxmağın tarixi yaddaşıla sintezi konsepsiya olaraq qarşıya qoyulmuşdur. Bütün bunlar ən önəmli vasitələr olaraq Azərbaycan xalqının ümummilli problemləri sırasında milli özünüdərkə xalqın tarixi yaddaşının özünə qaytarılmasına, müstəqil dövlətçilik ideyalarının yenidən gerçəkləşdirilməsinə yaradılan real zəmin idi. Həmin dövrün totalitar sisteminin elm və mədəniyyət xadimlərinə, ziyalılara qarşı etdiyi ağır təzyiqlər, təqib və təhdidlər sovetlər ittifaqının bir

diyyəti bütövlükdə dərin və uzunmüddətli böhran mərhələsinə qədəm qoymuşdu. Yaranmış ağır vəziyyətdən çıxış yolu tapılmalı, iqtisadiyyatın inkişafı üçün prinsipial cəhətdən yeni konseptual yanaşma yolları işlənilib hazırlanmalı, xalq təsərrüfatında köklü struktur dəyişiklikləri aparılmalı, təsərrüfatçılıq və iqtisadi həvəsləndirmə işində təzə metodlar tətbiq edilməli idi".

XX yüzilliyin 60-cı illərinin sonunda Heydər Əliyevin doğma xalqına həsr olunmuş yeni, daha geniş, çoxşaxəli, qaynar fəaliyyət dövrünün başlaması ilə Azərbaycanın tarixində böyük dönüş mərhələsi başladı. Tarixi inkişafın sonrakı gedişi sübut etdi ki, bu günkü yeni, müstəqil Azərbaycanı Heydər Əliyev hələ o zaman qurmağa başlamışdı. Əslində demək mümkündür ki, azərbaycan xalqının tarixi taleyinin və müqəddəratının müəyyən edilməsində xüsusi mərhələ elə bu tarixdən başlamışdır.

Sovet dövründə Heydər Əliyevin yalnız kommunist lider və ictimai xadim olaraq təqdim olunma-

müzakirə olunub və milli tərəqqiyə yönələn mühüm qərarlar qəbul edilib. Bu dövr həm də Azərbaycanın Cənubi Qafqaz respublikaları arasında liderə çevrildiyi dövr olmaqla yanaşı, ümumittifaq problemlərin həllində sovet rəhbərliyinin Heydər Əliyevin tövsiyələrindən yararlanmaq məcburiyyətində qaldığı dövr kimi xarakterizə edilə bilər. Məşhur tarixçi T.Svyatopovskiy Azərbaycanın dövlətçilik tarixinin 60-cı illərindən sonrakı dövrü "tarixdə Əliyev dövrünün başlanması" kimi səciyyələndirməsi də hec təsadüf deyildir.

Proseslərin mahiyyətinə vadiqca tarixi hadisələrin bir sıra məqamlarının müqayisəsi zərurəti meydana çıxır. Məlum olur ki, bir çox siyasi xadimlərin çətin şəraitdə öz xalqı üçün taleyüklü məsələlərin həllinin öhdəsindən gələ bilmədiyi halda Heydər Əliyev dühası istənilən çətin siyasi situasiyadan aslı olmayaraq xalqın taleyüklü məsələlərini həll edə bilmişdir. Həmin illər Azərbaycanda milli kadrların rəhbər vəzifələrdə təmsil olunması, iqtisadi

yarəçilik məktəblərini bitirənləri götürürlər. Bu məsələ ilə də maraqlandım. Aydın oldu ki, SSRİ-nin təyyarəçilik məktəblərində Azərbaycanın yerli əhalisinin bir nəfər də olsun nümayəndəsi təhsil almır. Bəs siz hara baxırsınız?!"

SSRİ-nin kosmik uçuşlara hazırlıq mərkəzində azərbaycanlı gənclərin olmamasından narahatlıq keçirən Azərbaycan rəhbəri gənclərin ali təyyarəçilik məktəblərinə göndərilməsini şəxsi nəzarətinə götürmüşdür.

Bu baxımdan Heydər Əliyevin nadir siyasi düşüncə sistemi onun təkcə dövlət başçısı kimi yox, milli ruha malik ideoloq, müfəkkir kimi xalqın ən çətin anlarında xilaskarlığını öz misilsiz fədakarlığı ilə həyata keçirmək bacarığına malik olmasında, yaşadığı fırtınalı zaman dövründə özünün istənilən təhlükələrə məruz qalmasına baxmayaraq xalqın xoşbəxtliyini ən məqəddəs məqsəd kimi reallıqları bacarığında öz təsdiqini tapıb.

Ardı Səh. 11

Əvvəli Səh. 10

Heydər Əliyevin sovet dövrü fəaliyyətinin xarakterik xüsusiyyətlərindən daha önəmli isə onun tarixi hadisələrin gedişini öncədən qiymətləndirməsi, müstəqilliyin gələcək əsaslarına dair böyük əhəmiyyət daşıyan qərarlar qəbul etmək kimi siyasi iradəsi olmuşdur. Bu gün həmin qərarların ümummilli miqyası Heydər Əliyevin təmsilində zamanı qabaqlayan dahi terminini siyasi leksikona daxil etdi.

Bir necə məqamın tarixi mahiyyətini acmaq zərurətindəyik. 1969-cu ildə Heydər Əliyev hakimiyyətinin ilk günlərindən yüksək vəzifəli yarıtmaz məmurların təmizlənməsi ilə yeni milli mühitin islahatlar kontekstində dəyişdirilməsini həyata keçirməyə başladı. Bu addım əslində Partiya komitələrinin katibləri və istehsalat rəhbərlərindən tutmuş hakimiyyət elitasınadək Azərbaycanda "qətiliklə ictimai tənqiddin çulğalaşması, mənəviyyatın tapdanmasına aparən səhv addımların ciddiyyətlə təqib olunması və intizama çağırış" kimi təsvirə malik idi. Bu siyasi ustalıq bütün sovet ictimai mühitinə və onun rəhbərliyinə sübut etdi ki, iqtisadiyyatdakı ziddiyyətli şəraitə və struktur zəifliyinə baxmayaraq, məqsədyönlü kadr siyasəti, nizam-intizam və qanunçuluğu gözəlməklə mühüm nailiyyətə nəinki nail olmaq mümkündür, faktiki olaraq yarana biləcək istənilən gərgin siyasi vəziyyəti düzəltmək mümkündür. Heydər Əliyevin XX əsrin 70-ci illərində mühüm nəticələr vermiş idarəçilik sistemi ittifaq miqyasında nümunəvi təcrübə roluna çevrilmişdir. 1974-cü ildə Azərbaycanın ittifaq respublikaları arasında sənaye sahəsində məhsuldarlıq və milli gəlirin artımına görə 4-cü yeri, ümumsənaye məhsuldarlığına görə isə 6-cı yeri tutması isə siyasi sistemin möhkəm sosial bazasının yaradılması təcrübəsinin tətbiqi ilə mümkün olmuşdur.

Digər bir məsələ budur ki, Heydər Əliyev mühüm əhəmiyyətli vəzifələrə təyinat zamanı slavyan mənşəli namizədlərdən istifadə edilməsinə maraq göstərmirdi, rus milliyyətindən olan ikinci katiblərin Moskva tərəfindən təyin edilməsinə isə etiraz təbii ki, mümkün deyildir. Lakin bütün millətlərin dostluq, mədəni -mənəvi yaxınlaşma prosesində cox mühüm addımlar atırdı.Öz xalqının milli dəyərlərinin və ziyalıların qiymətinin isə ittifaq səviyyəsində verilməsini tələb edirdi. Başqa xalqlara yanaşmada da bu prinsipi gözəlçirdi. Stalin siyasətinin qurbanı olmuş ədib Hüseyn Cavidin cənəzəsinin qalıqlarının Azərbaycana gətirilməsi ilə tarixi həqiqətlərin dərk edilməsinin həminin qarşısında vacib məsələ kimi qoymuşdur. Rus dili və mədəniyyətinin hökm sürdüyü bir siyasi rejimdə bunların edilməsi yalnız böyük iradə və vətən təəsübkeşliyinin nəticəsi idi. XX əsrin 60-cı illərindən başlayan bu mənzərə həm də bir sıra tələyüklü məsələləri həll etmiş oldu. Belə ki, Bakı əhalisinin sürətli inkişafına olan diqqət, dirçələnlə ziyalı təbəqəsindən ehtiyat qüvvələrin hazırlanmasında ali təhsilli kadrların sayının 150 min nəfərə çatmasında özünü göstərdi. Hökumət qulluqçularının nisbəti isə 20,1 faizi təşkil edirdi. Hər iki istiqamətdəki inkişaf ikidilliliyin güclənməsi ilə bir araya düşdü ki, hətə rus dilində danışanların sayı get-

dikə daha üstünlük təşkil edirdi. Azərbaycan dilini özünün ana dili hesab edənlərin isə xeyli hissəsi bu dildən əsasən, danışiq dili kimi istifadə edirdi. Hətta belə bir mənzərə yaranmışdır ki, Azərbaycan dili dərin düşüncələri ifadə etmək üçün yaramır. Bu barədə "Gəlin açıq danışaq."- deyə daxili narahatçılıq hissi keçirən Bəxtiyar Vahabzadə yazırdı. "Rus məktəblərində oxuyan azərbaycanlılar çox vaxt öz fikirlərini ana dilində ifadə edə bilmirlər... Azərbaycan məktəblərində isə rus dilinin tədrisi 1-ci si-

di rifah halının keyfiyyətə yeni mərhələyə keçirilməsinə görə doqquzuncu, onuncu və on birinci beşilliklər Azərbaycanın yeni tarixində ən mühüm yerləri tutur".

Cünki, 1970-1985-ci illəri əhatə edən qısa bir dövr ərzində, bütövlükdə respublika ərazisində yüzrlə zavod, fabrik, istehsalat sahələri yaradılmış, 213 iri sənaye müəssisəsi işə salınmışdır. Bir çox mühüm istehsal sahələrinə görə Azərbaycan Sovet İttifaqında aparıcı yerlərdən birini tuturdu. Azərbaycanda istehsal olunan 350 ad-

o cümlədən nadir ixtisaslar üzrə mütəxəssislər ordusunun yaradılması idi. Belə ki, həmin illərdə iqtisadiyyatın sürətli və çoxşaxəli inkişafına uyğun olaraq respublikanın ali və orta ixtisas təhsili şəbəkəsi genişləndirilərək SSRİ-nin 170 qabaqcıl ali məktəblərinə 3500 azərbaycanlı gənc göndərilmiş, hər il təhsil almaq üçün Azərbaycandan kənara 800 tələbə yola salınmaqla, hərbi təhsilin inkişafına xüsusi diqqət yetirilmişdir.

XX yüzilliyin 70-80-ci illərinin əvvəllərində həyata keçirilmiş

etiraz edərək öz vəzifəsindən istefa verdi.

1990-cı ilin 20 yanvarında sovet qoşunlarının Bakıda törətdiyi qanlı faciə ilə əlaqədar SSRİ rəhbərliyinin iki-üzlü siyasətinə etirazını açıq şəkildə bildirərkən ədalətsizliyə qarşı böyük siyasi iradə nümayiş etdirdi. Bunlar dahi siyasi xadimin vətən təəsübkeşliyinin təzahürü idi. O, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının sıralarını da 1991-ci ilin iyununda bu ədalətsizliklərə cavab olaraq tərk etmişdir. 1990-cı ilin iyulunda Azərbaycana qayıdan Heydər Əliyev ilk əvvəl Bakıda, sonra isə Naxçıvanda yaşamış, həmin ildə də Azərbaycan Ali Sovetinə deputat seçilmişdir.

O, 1991-1993-cü illərdə Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin sədri, Azərbaycan Respublikası Ali Soveti sədrinin müavini, 1992-ci ildə isə Yeni Azərbaycan Partiyasının Naxçıvan şəhərində keçirilmiş təsis qurultayında partiyanın sədri seçilmişdir. Dahi siyasi xadimin baş verən hadisələrdə ortaya qoyduğu vətəndaş mövqeyi gələcək mütəqilliyimizə hesablanmış çağırışların açıq-aşkar ifadəsi kimi dəyərləndirilməlidir. 1990-cı illərdən başlayaraq azərbaycan xalqına qarşı sovet rejiminin ədalətsiz, düşmənçilik münasibətində nə qədər dərinləşmə müşahidə olunurdusa Heydər Əliyev bir o qədər xalqının milli haqqının müdafiəsi üçün mübarizəsini dərinləşdirmişdir.

Heydər Əliyev demişdir: "Biz sovet rejimində yaşayırdıq. Məgər biz bu rejimi dəyişdirə bilərdik? Amma iş ondadır ki, bu rejim altında olsa da sən xalqın, millətin üçün nə edərsən. Əgər bu rejimi dəyişdirə bilmirsənsə, onda onun imkanlarından istifadə edib xalqına kömək göstər. Mən bunu etdim. Azərbaycan o illərdə çox yüksəkələrə qalxdı".

Əlbəttə, bütün sovet hakimiyyəti illərində yeridilən siyasətin başdan-başa yaramadığını və yanlış olduğunu söyləmək doğru olmazdı. Digər bir nitqində deyirdi: "...Heç bir dövrü, heç bir şəxsi ideallaşdırmaq lazım deyildir. Təəssüf ki, bu ideallaşdırma xəstəliyi 70 ildir beynimizə girmişdir ... Tarixin hər bir dövrünü olduğu kimi yazmaq lazımdır".

Bu tarix yazılarkən məlum oldu ki, Azərbaycan xalqının milli-mədəni intibahı, millətin gələcəyi naminə Heydər Əliyev siyasi təfəkkürünün nəyə qədər olduğu dərinlən təhlil olunmalı, tarixi həqiqətlər zaman-zaman öyrənilməlidir. Cünki, xalqının yenidən müstəqillik arzularını güclü dövlətçilik strategiyasının qurulması ilə reallaşdıran, müasir Azərbaycanın qurucusu və banisi bütün tələyüklü problemləri öz qətiyyəti, prinsipiallığı ilə xalqının mənafeyi naminə həll edən Heydər Əliyev dühası milli liderdən Ulu Öndər statusuna yüksəlmiş yeganə tarixi şəxsiyyətdir.

İlham Məmmədzadə,
AMEA Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru,
fəlsəfə elmləri doktoru,
professor

Sənan Həsənov,
YAP Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutu Ərazi Partiya Təşkilatının sədri, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru,
dosent

Müstəqilliyə gedən yol:

Heydər Əliyev şəxsiyyəti və siyasi reallıqlar (1969-1982)

nifdən, daha doğrusu, uşaqlar öz doğma dilini mükəmməl öyrənməmiş, onun özünəməxsus təbiətini və gözəlliyini duymamış başlayır". Bu baxımdan, assimilyasiya dərəcəsinəki böyük fərqlərin yaranması və bunun tənzimlənməsi yolunda effektiv addımların atılması cox mühüm milli məsələ idi. Digər tərəfdən, ikidilliliyə münasibətini ifadə edən müəllif göstərir ki, "kənddən olan azərbaycanlı çağırışçılar rus dilini yaxşı bilmədiklərindən hərbi xidmətdə diskriminasiyaya məruz qalırdılar". Sovet dönməində yaranan belə bir milli ucurunun qarşısının alınması yolunda Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi tədbirlər bütün böhran ünsürlərə bir aydınlıq gətirdi. Ana dilimizə qarşı olan ögey münasibətin və mədəni mühitin milliləşməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində yadlaşma siyasətinin qarşısı alındı.

Bütün bu islahatların məntiqi nəticəsi olaraq Heydər Əliyev növbəti mərhələni belə xarakterizə edirdi: "1970-1985-ci illər Azərbaycanın quruculuq salnaməsinə ən parlaq səhifələr kimi daxil olmuşdur. Baş verən dəyişikliklərin miqyasına, iqtisadi və sosial sahələrdə aparılan dərin struktur islahatlarının xarakterinə, xalqın mad-

da məhsul dünyanın 65 ölkəsinə ixrac olunurdu. Bu illərdə istehsal olunan sənaye məhsulları öz həcminə görə əvvəlki 50 illəkinə bərabər idi. Həmin illərin Azərbaycanı nəhəng bir tikinti meydanını xatırladırdı. Bakının və respublika rayonlarının siması bütövlükdə dəyişmişdi. Bu gün Bakıya, Azərbaycanın rayonlarına gözəllik, yaraşıq verən yüzrlə yaşayış binaları, mehmanxanalar, ictimai binalar, məktəblər, mədəniyyət sarayları, iqtisadiyyatımızın nüvəsini təşkil edən fabriklər, zavodlar, nəhəng sənaye obyektləri, iri istehsal kompleksləri, su anbarları, deryaçalar, Kür su kəməri, yaşillıq zonaları, istirahət ocaqları, neçə-neçə yollar, o cümlədən yurdun şimal-qərb ucqarını paytaxta bağlayan Bakı-Balakən dəmir yolu, Dağlıq Qarabağın mərkəzə - Bakıya bağlılığını artırmaq və orada Azərbaycan mühitini canlandırmaq üçün görülən mühüm tədbirlər, o cümlədən Xankəndinə dəmiryolu çəkilməsi Heydər Əliyev zəkasının, onun yorulmaz fəaliyyətinin, bütün varlığına hopmuş xalqına, vətəninə bağlılığının nəticəsi idi. Azərbaycanın həmin dövrdə əldə etdiyi ən mühüm tarixi nailiyyətlərdən biri də xalqın uzaq gələcəyini nəzərdə tutan güclü kadr potensialının,

kompleks inkişaf proqramları nəticəsində Azərbaycan SSRİ məkanında qabaqcıl sənaye, kənd təsərrüfatı və mədəniyyət respublikasına çevrildi. Bu, Heydər Əliyevin müdrik siyasətinin, dahiyənə uzaqgörənliyinin parlaq nəticəsi idi. Əldə edilən uğurlu nailiyyətləri şərh edərək dahi siyasi xadim demişdir: "Azərbaycanın Sovet dövründə inkişafının ən bariz nəticəsi odur ki, həmin dövrdə yaranmış iqtisadi, elmi-texniki və mədəni potensial respublikamızın tam müstəqil dövlət kimi fəaliyyət göstərməsi üçün möhkəm zəmin yaratmışdır".

XX əsrin 80-ci illərində isə Sovet İttifaqının dağılmasının labüdlüyü rejimin azərbaycan xalqına qarşı məkrli niyyətinin növbəti dəfə ic üzünü acdı. Sovet rəhbərliyi siyasi ayrıkarlıqdan qaynaqlanan milli ayrışeçkilik və baş qaldıran dərin böhranların əsirinə çevrilməyə məhkum oldu. Bu ziddiyyətlər fonunda azərbaycan xalqına qarşı məqsədli şəkildə edilən haqsızlıqlara qarşı Heydər Əliyev açıq aşkar üsyan etdi və xalqının haqq səsinə səs verdi. 1987-ci ilin oktyabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi Siyasi bürosunun və şəxsən Baş katib Mixail Qorbaçovun yeritdiyi siyasi xəttə

MƏŞHUR MƏMMƏDOV,
Milli Məclisin İqtisadi siyasət,
sənaye və sahibkarlıq
komitəsinin üzvü

1 969-cu ilin 14 iyulu tarixə Azərbaycanın özünə qayıdışının, dirçəliş və inkişaf yolunun başlanğıcı kimi düşüb. Çünki məhz həmin tarixdən etibarən Azərbaycana rəhbərlik edən Ulu Öndər Heydər Əliyev qüdrətli dövlət xadimi, mahir siyasətçi kimi Azərbaycanı nəinki keçmiş SSRİ-də və dünyada tanıdıb, həm də milli varlığını qoruyub saxlayıb. O illərin rəşadəti və şöhrəti XX əsr tariximizə qızıl hərflərlə yazılıb. Buna görə də 14 iyul tarixi xalqımızın qəlbində həm də milliliyin, Azərbaycançılığın, tarix səhifəsində milli dövlətçiliyimizin əbədi mövcudiyyət günü kimi qəbul edilir. Müstəqilliyi əldə etmək üçün isə möhkəm təməl, iqtisadi inkişaf lazım idi. Buna görə də 1969-cu ildən başlayaraq Azərbaycan iqtisadiyyatının gücləndirilməsi Ulu Öndərimizin siyasi xəttinin əsasını təşkil edirdi. Həmin illərdə isə iqtisadi vəziyyət acınacaqlı idi. Belə ki, ötən əsrin 60-cı illərində ölkəmiz iqtisadi vəziyyətinə görə keçmiş SSRİ-də ən geridə qalmış respublikalardan biri idi. Sənaye və kənd təsərrüfatı sahələrinin günün tələblərinə cavab verməməsi əhalinin güzəranının getdikcə pisləşməsi ilə nəticələnmişdi. Baxmayaraq ki, ölkəmizin imkanları yetərinə idi, ancaq təbii sərvətlərimiz digər müttəfiq respublikaların inkişafına yönəldilir, Azərbaycan isə məhvə sürüklənirdi. Nəticədə, ötən əsrin 50-ci illərindən sonra SSRİ-də başlanan sənayeləşmə Azərbaycanı yan keçir, ölkədə işsizlərin sayı artır, gənc əhalinin bir qismi iş dalınca ittifaqın müxtəlif şəhərlərinə üz tuturdu.

Ulu Öndərimizin həyata keçirdiyi məq-

1969-cu il 14 iyul - Azərbaycanın sosial-iqtisadi və siyasi inkişafının başlanğıc nöqtəsi

sədyönlü iqtisadi siyasət nəticəsində 1969-cu ilə qədər SSRİ-nin aqrar əyaləti kimi tanınan Azərbaycan həmin tarixdən sonra inkişaf etmiş sənaye ölkəsinə, elmi-texniki tərəqqinin geniş şəkildə tətbiq olunduğu respublikaya, yüksək mədəniyyəti ilə bütün dünyada tanınan diyara çevrilib. Müstəqilliyə qovuşmaq məqsədilə reallaşdırılan həmin tədbirlər nəticəsində 1969-1985-ci illərdə Azərbaycanda 213 yeni iri sənaye müəssisəsi istismara verilib, dünyanın 65 ölkəsinə 350 adda məhsul ixrac olunub. Həmin illər ərzində Azərbaycanın milli gəlirinin ümumi həcmi 2,5 dəfə artıb. Moskvanın, eləcə də keçmiş SSRİ-nin digər şəhərlərinin 170 aparıcı elm və təhsil ocağına 10 mindən çox azərbaycanlı oğlan və qız təhsil almağa göndərilib. Bu, Heydər Əliyev siyasi müdrikliyinin və uzaqgörənliyinin göstəricisi idi. Məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə 1969-1982-ci illərdə respublikada 250-dən çox zavod, fabrik və digər istehsal müəssisələri istifadəyə verilmişdir. 20 milyon kvadratmetr mənzil sahəsi, yüzlərlə məktəb, klub, xəstəxana, istirahət evləri tikilmişdir. Bakının ətrafında yeni mikrorayonlar, Badamdar, Əhmədli, Günəşli, Hövsən və sair kimi yeni yaşayış massivləri salınmışdır. 1983-cü ildə Bakı-Qrozni neft kəmərinin, 1985-ci ildə Dərin Dəniz Özülləri Zavodunun, Bakıda "Ulduz" Elektrik Cihazqayırma, Sumqayıtda Məişət Kompresorları zavodlarının, 1981-1984-cü illərdə Şəmkir Su Elektrik Stansiyasının və digər sənaye obyektlərinin tikilib istifadəyə verilməsi sürətlə inkişaf edən Azərbaycanda əhalinin rifahının yaxşılaşmasına ciddi təsir göstərmişdir. Sənayedə əmək məhsuldarlığı 2,1 dəfə artmış, 581 adda yenitipli maşın, avadanlıq və cihaz nümunələri yaradılmışdır. 1056 adda mühüm sənaye məhsulunun kütləvi istehsalına başlanılmış, 310 avtomatlaşdırılmış xətt, 1300 kompleks mexanikləşdirilmiş xətt və avtomatlaşdırılmış məntəqə, istehsal sa-

həsi istismara verilmişdir.

Bir sözlə, 1969-cu ilin 14 iyulu tarixə Azərbaycanın özünə qayıdışının, dirçəliş və inkişaf yolunun başlanğıcı kimi düşüb. Çünki məhz həmin tarixdən etibarən Azərbaycana rəhbərlik edən ulu öndər Heydər Əliyev qüdrətli dövlət xadimi, mahir siyasətçi kimi Azərbaycanı nəinki keçmiş SSRİ-də və dünyada tanıdıb, həm də milli varlığını qoruyub saxlayıb. O illərin rəşadəti və şöhrəti XX əsr tariximizə qızıl hərflərlə yazılıb. Buna görə də 14 iyul tarixi xalqımızın qəlbində həm də milliliyin, Azərbaycançılığın, tarix səhifəsində milli dövlətçiliyimizin əbədi mövcudiyyət günü kimi qəbul edilir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev dərinə dərk edirdi ki, hər bir millətin siyasi azadlığını təmin etmək üçün ən vacib şərt onun iqtisadi azadlığıdır. Ümumiyyətlə, o illər ərzində Azərbaycanda 200-dən çox iri və orta sənaye müəssisəsi istifadəyə verildi ki, bu da əvvəlki illərdə yaradılmış istehsal sahələrinin sayından xeyli miqdarda fərqlənirdi. Kənd təsərrüfatı sahəsində həyata keçirilən tədbirlər yüksək nailiyyətlər əldə etməyə imkan verdi. Aqrar sahədə əldə edilən ardıcıl uğurlar Azərbaycanı respublikalar içində ilk yere çıxardı. Həmçinin, keçmiş SSRİ-nin ən nüfuzlu ali təhsil ocaqlarında təhsil almaq üçün hər il 800-dən çox Azərbaycan məktəblərini bitirmiş məzun həmin universitetlərdə ali təhsil almaq üçün göndərilirdi ki, onların əksəriyyəti azərbaycanlılar idi. Eyni zamanda, Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmış Cəmişid Naxçıvanski adına ixtisaslaşdırılmış hərbi məktəbin məzunları bu gün ordumuzun ən layiqli hərbi komandirləri kimi ordu sıralarında xidmət edirlər. Xalqın milli dirçəlişi və milli özünüdərkli məsələsində Azərbaycan dilinə böyük əhəmiyyət verən Heydər Əliyevin qayğısı sayəsində uzun illərdən bəri ana dilimizə olan soyuq münasibətə son qoyulmuşdur. Məhz Ulu Öndər Heydər Əliyevin təşəbbüsünün nəti-

cəsi olaraq Azərbaycan Respublikasının 1978-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiyasında Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsbit edilmişdir.

Xilaskarlıq missiyası

Tale elə gətirdi ki, Ulu Öndər birinci dəfə SSRİ-nin müttəfiq respublikasına, ikinci dəfə isə müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdi. Dahi Lider Heydər Əliyev hər iki mərhələdə öz Vətəninə hərtərəfli inkişaf yoluna çıxardı. Ən mühümü isə, 1993-cü ildə o, milli xilaskar kimi dövlətçiliyimizin taleyinin həll olunduğu çətin bir vaxtda tarixi qayıdışı ilə müstəqil Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan qurtardı. Ulu Öndər nəinki Azərbaycanın bütövlüyünü qoruyub saxladı, həm də ölkəni sabit inkişaf yoluna çıxardı. İnkişafımızın konsepsiyasını, strategiyasını işləyib hazırladı. Bu yolda ən uğurlu addımlardan biri "Əsrin müqaviləsi" oldu. 1994-cü ildə imzalanmış bu müqavilə görkəmli siyasətçi kimi Heydər Əliyevin uzaqgörən neft strategiyasının məhsulu idi. "Əsrin müqaviləsi"ndən sonra dünya ölkələrinin Azərbaycan iqtisadiyyatına marağı artdı. 1995-ci ildə müstəqil Azərbaycanın yeni Konstitusiyası qəbul edildi. Demokratik şəraitdə prezident, parlament, bələdiyyə seçkiləri keçirildi. Bazar iqtisadiyyatı mexanizmi ön plana çəkildi, mühüm dövlət proqramları qəbul edildi, bütün sahələrlə bağlı qanunvericilik bazası hazırlandı. Bu gün hər bir Azərbaycan vətəndaşı Ulu Öndər Heydər Əliyevi xatırlayır və iftixarla deyir ki, bəli, ümummilli liderimiz, müstəqil Azərbaycan dövlətinin xilaskarı və memarı qəlbimizdə daim yaşayır və əziz tutulur. Təqdirəlayiq haldır ki, əsas Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən qoyulmuş və ciddi elmi əsaslara söykənən sosial-iqtisadi strategiya Onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Və bu gün siyasi, sosial-iqtisadi, mədəni və digər sahələrdə qazanılan bütün nailiyyətlərin qayəsi böyük siyasətçi və Dahi Şəxsiyyət Heydər Əliyevin 1969-cu il iyul ayının 14-də Azərbaycana rəhbər seçildiyi vaxtdan başlayıb. Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan dövləti var, Azərbaycan xalqı var, Ulu Öndər Heydər Əliyev ürəklərdə daim yaşayacaqdır.

MEDIA-nın gənc jurnalistlərə dəstəyi təqdirəlayiqdir

Yeni Medianın inkişafı Agentliyi yarandığı gündən müxtəlif layihələrə, tədbirlərə, müsabiqələrə imza atır. 22 iyul Milli Mətbuat günündə böyük tədbir keçirilməsi planlaşdırılır. Tədbirdə gənc jurnalistlərin də iştirakı gözlənilir. Bəs gənc jurnalistlər və jurnalist tələbələrin Agentlik tərəfindən önə çəkilməsi necə dəyərləndirilir? SİA məsələ ilə bağlı Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinin Sosial məsələlər və tələbələrle iş üzrə dekan müavini Samir Xalidoğlunun fikirlərini öyrənməyə çalışıb.

Samir Xalidoğlu bildirib ki, Media İnkişaf Agentliyinin fəaliyyəti təqdir olunmalıdır: "Media İnkişaf Agentliyi yeniliklər etməkdə maraqlıdır. Bu diqqəti və yenilikləri mətbuat nümayəndələri də hiss edir. Xüsusən də Media İnkişaf Agentliyinin yeni layihələrinə çıxış etməkləri hər kəsin diqqətini çəkir və mətbuat nümayəndələri tərəfindən bəyənilir. Media İnkişaf Agentliyinin 22 iyul Milli Mətbuat günündə keçirəcəyi tədbir xüsusilə fərqlənir. Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsinin tələbələri də 22 iyulda keçiriləcək təd-

ölkənin əsas jurnalist kadrları yetişdirən və jurnalist ixtisası üzrə gələcəyin kadrlarını hazırlayan təhsil ocağının və elm məbədinin - Bakı Dövlət Universitetinin Agentliyin tədbirində iştirakı təq-

birə dövlət olunublar. Agentliyin bu tədbiri hər kəs tərəfindən bəyənildən bir təşəbbüsdür. Yəqin ki, yaxın zamanda yeni layihələrlə bağlı məlumatlar veriləcək. Gənc jurnalistlərin, tələbələrin bu tədbir və layihələrə cəlb olunması, həmçinin

dir olunmalıdır. Düşünürəm ki, Bakı Dövlət Universitetinin Jurnalistika fakültəsi olaraq Agentlik ilə əlaqələrimiz daha sıx şəkildə inkişaf edəcək".

Mövzu ilə əlaqədar Jurnalistika fakültəsinin Tədris

tele-radio studiyasının müdiri Ramin Rzayev də fikir bildirib. Ramin Rzayev Media İnkişafı Agentliyinin 22 iyul - Milli Mətbuat günündə gənc jurnalistlərin tədbirə dəvət olunmasını müsbət dəyərləndirib: "Bu istiqamətdə həm tələbələrin, həm də gənc jurnalistlərin praktik fəaliyyətini ortaya atılması müsbət haldır. Yəqin ki, Medianın İnkişafı Agentli-

yi tərəfindən sonda gənc jurnalistlərə və jurnalist tələbələrə həvəsləndirmək üçün mükafatlandırılması gözlənilir. Gənc jurnalistlərin bilik və bacarıqlarının ortaya qoyulması və təkmilləşdirilməsi baxımından çox yaxşıdır. Media İnkişaf Agentliyinin son dövrdəki fəaliyyəti daha yaxşıdır. Yeni layihələrin təqdim edilməsi, müsabiqələrin və tədbirlərin keçirilməsi mətbuat nümayəndələri və jurnalistlər tərəfindən bəyənilir. Bu baxımdan mediaya dəstək göz qabağındadır. Media İnkişaf Agentliyi yeni və ənənəvi medianın inkişafı üçün dəstəyini əsirgəmir. Bu formada layihələrin təqdim olunması və gənc jurnalistlərin qiymətləndirilməsi və gənc jurnalistlərin önə çəkilməsi çox vacibdir. Düşünürəm ki, jurnalist tələbələr və praktik fəaliyyətlə məşğul olan gənc jurnalistlər daha aktiv şəkildə inkişaf edib öz bacarıqlarını və biliklərini ortaya qoyacaqlar".

Qönçə Quliyeva

Azərbaycanda 133 nəfər COVID-19-a yoluxub

Azərbaycan Respublikasında koronavirus (COVID-19) infeksiyasına 133 yeni yoluxma faktı

Azərbaycan Respublikasının ərazisində COVID-19 ilə bağlı son vəziyyət	
Ümumi	Bu gün 13.07.2021
Ümumi yoluxmalar sayı	337456
Yeni yoluxmalar sayı	133
Ümumi sağlamlar sayı	330873
Yeni sağlamlar sayı	71
Ölüm sayı	1593
Yeni ölümlər sayı	9365
Reanimasiya sayı	3867916
Yeni reanimasiya sayı	1
Reanimasiya sayı	4988

qeydə alınıb, 71 nəfər müalicə olunaraq sağalıb. Nazirlər Kabineti yanında Operativ Qərargahdan SİA-ya verilən məlumata görə, COVID-19 üçün götürülən analiz nümunələri müsbət çıxmış 1 nəfər vəfat edib.

Vandalizmə məruz qalan dini abidələrimizə yeni həyat verilir

**Prezident İlham Əliyev:
“Dinlərarası dialoqun
Azərbaycanda qədim tarixi
vardır və müasir Azərbaycan
dövləti bu ənənələrə sadıqdır”**

44 günlük Vətən müharibəsindən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərimizin bərpasına başlanılıb və yenidənqurma proqramı həyata keçirilir. Erməni barbarlığının nəticəsi olaraq 30 ilə yaxın müddətdə işğal altında saxlanılan ərazilərimizdəki yaşayış məntəqələrimizin əksəriyyəti dağıdılıb, fərdi və çoxmənzilli yaşayış evləri yerlə-yeksan olunub.

Bu ərazilərdə ermənilər tərəfindən aparılan şümləmə əməliyyatı neçə əsrlik tarixi olan ölkənin sərvətlərinə qarşı sözün əsl mənasında vandallıqdır. Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin göstəriş və tapşırıqlarına əsasən, dağıdılmış infrastruktur yenidən qurulur və qısa bir zamanda yeni bir həyata başlanılacaq. Ermənilərin xarabalığa çevirdiyi məkanlar tezliklə abadlaşacaq, çiçəklənəcək.

Əlbəttə ki, ermənilərin vıran qoyduqları ərazilərə bu gün xarici dövlətlərin nümayəndələri, KİV nümayəndələri, qeyri-hökumət təşkilatları və s. səfər edərək erməni təcavüzkarlığı, barbarlığı ilə əyani olaraq tanış olurlar. Səfər çərçivəsində Ağdam, Füzuli, Şuşa kimi işğal altında olmuş ərazilərimizdə erməni terroristlərinin törətdikləri vəhşilik nəticəsində dağıdılan, vıran qoyulan maddi-mədəniyyət nümunələrimiz, dini abidələrimiz, yaşayış yerlərimizlə tanış olmaq imkanı yaranır. Bu günlərdə Azərbaycandakı dini konfessiyaların rəhbərlərinin Şuşaya səfəri və vıran qalmış yerləri ziyarət etmələri əlbəttə ki, ölkəmizdə tolerant və multikultural mühitdə yaşayan müxtəlif xalqların Azərbaycan həqiqətlərini bir daha yaxından görməsində önəmlidir. Xüsusi olaraq vurğulamalıyıq ki, xristianlığın ayrı-ayrı cərəyanlarının icmalarının sərbəst şəkildə fəaliyyət göstərdiyi Azərbaycan dini inancların icra edildiyi ölkələr içərisində birinci yerdədir. Ölkəmizdə 7 sinaqoq və 4 gürcü kilsəsi, Rus Pravoslav Kilsəsi, Alman Kirxası və s. fəaliyyət göstərir. Hətta Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzünə baxmayaraq, Bakıda erməni kilsəsi lazımı şəkildə qorunub-saxlanılır. Azərbaycanda yaşayan qədim yəhudi, xristian, udin və digər milli azlıqların yaşayış məskənləri olan Krasnaya Sloboda, Nic və İvanovka kəndləri dövlətin daim diqqət və qayğısı ilə əhatə olunub. Qubadakı Qırmızı Qəsəbədə çayın bir sahilində sinaqoqlar, o biri sahilində məscidlər fəaliyyət göstərir. Təkcə bu bir fakt Azərbaycanda multikulturalizm və tolerantlıq ənənələrinin

mövcudluğunun bariz göstəricisidir.

Azərbaycan nəinki ölkə ərazisində olan dini abidələrin qorunub saxlanılması və bərpa və təmir olunmasına diqqət ayırır, hətta ölkəmizdən kənarda belə bir missiyanı gerçəkləşdirir. Azərbaycanın Birinci Xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva Roma şəhərinin ətrafında yerləşən 60-a yaxın katakombaların bərpasında əhəmiyyətli işləri həyata keçirmişdi. Müqəddəs Marçellinio və Pietro katakombaları xristian aləmi üçün ən mühüm və ən maraqlı abidələrdən biridir və bu addım dinlər və mədəniyyətlərəarası dialoqun daha bir parlaq nümunəsi olaraq tarixə yazıldı. Romanın belə nüfuzlu arxeoloji abidəsinin bərpasına töhfəsini verən Heydər Əliyev Fondu tarixi missiyanı həyata keçirmiş oldu. Heydər Əliyev Fondunun Fransanın Orm Departamentinin Santiyi, Fresnay o Sovaj, San-İler la Jerar, Tanvil, Kurjust, Revoyon və Mal yaşayış qəsəbələrində X-XII əsrlərə aid 7 kilsənin bərpasına yardım etməsi əlbəttə ki, ölkəmizin dinindən, irqindən asılı olmayaraq, bütün xalqların dini abidələrinə hörmət və ehtiramın nümunəsidir.

QƏDİM ZƏRDÜŞT MƏBƏDİ ÜZƏRİNDƏ İNŞA OLUNAN QAZANÇI KİLSƏSİNDƏ TƏMİR-BƏRPA İŞLƏRİ APARILIR

Əlbəttə ki, Azərbaycandakı Dağ yəhudiləri icmasının rəhbərinin, Bakıdakı Avropa yəhudiləri icmasının rəhbərinin, Roma-Katolik kilsəsinin Azərbaycandakı ordinarisinin, Alban-udi dini icmasının rəhbərinin, Rus Pravoslav kilsəsinin nümayəndələrinin və Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin Qazılar Şurasının üzvlərinin iştirak etdiyi səfər çərçivəsində din xadimlərinin Şuşadakı vəziyyəti görmələri erməni vandallarının niyyəti, onların dini abidələrə qarşı münasibəti ətrafında lazımı təsəvvür oyatmış oldu. Azərbaycan ərazisindəki bütün abidələr dövlət səviyyəsində qorunduğu bir zamanda erməni vəhşiləri məscidlərimizə qarşı amansız rəftar etmişdilər. Erməni vandalizminin, saxtakarlığının nəticəsi olaraq abidələrimiz öz görkəmini itirib, Səfər çərçivəsində nümayəndə heyəti Qazançı kilsəsində aparılan təmir-bərpa işləri ilə tanış olub, rus pravoslav kilsəsinə baş çəkiblər. Otuz ilə yaxın davam etmiş işğal dövründə işğalçı Ermənistanın vandalizmi-

nə məruz qalan Şuşada məscidlər, mədrəsələr, imarətlər, karvansaralar, kilsələr, muzeylər və digər mühüm abidələr yenidən həyata qaytarılır. Bu, Azərbaycan dövlətinin öz irsinə, tarixinə olan isti münasibətidir. İşğaldan azad olunan ərazilərimizdə Azərbaycan dövləti tərəfindən həyata keçirilən nəhəng yenidənqurma işləri, o cümlədən Şuşada aparılan bərpa və quruculuq işləri şəhərin tarixi simasının bərpa edilməsi məqsədilə, Şuşanın orijinal memarlıq üslubuna uyğun olaraq gerçəkləşdirilir. Əlbəttə ki, Qazançı kilsəsinin də bərpası həyata keçiriləcək tədbirlər sırasında yer alıb. Mənbələrdə Kilsənin 1868-ci ildə qədim zərdüşt məbədi üzərində inşa olunmağa başlanıldığı qeyd olunur. Kilsənin inşası 1880-ci illərdə yekunlaşdırılıb. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2 avqust 2001-ci il tarixli 132 nömrəli Qərarı ilə dövlət qeydiyyatına alınan kilsə ilk dəfə Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 1988-ci il 27 aprel tarixli 145 nömrəli qərarı ilə abidələr siyahısına daxil edilib. Qazançı kilsəsinin də tarixi sənədlər, arxiv materialları əsasında bərpa edilməsi nəzərdə tutulur. Erməni vandalizminin, saxtakarlığının nəticəsi olaraq abidələrimiz öz görkəmini itirib, tarixi saxtalaşdırılıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində qeyd etmişdir ki, Azərbaycan dövləti tarixi-dini abidələrimizin qorunması və yeni dini məbədlərin inşası istiqamətində səylərini əsirgəmir: “Azərbaycan dövlətinin maliyyə dəstəyi ilə bütün dinlərin məbədləri əsaslı şəkildə təmir edilmiş və ya yenidən tikilmişdir. Beləliklə, dinlərarası dialoqun Azərbaycanda qədim tarixi vardır və müasir Azərbaycan dövləti bu ənənələrə sadıqdır”.

ERMƏNİ VANDALİZMİ VƏ BARBARLIĞI ŞUŞANIN HƏR DAŞINDA, HƏR PARÇASINDA GÖRÜNMƏKDƏDİR

Dini tolerantlıq mərkəzi olan Azərbaycanca bütün dinlərə hörmət və ehtiramla yanaşılır. Cari ilin mayın 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən təməli qoyulan Şuşada inşa olunacaq yeni məscid dini ocaq və modern memarlıq nümunəsi olacaq. Məscidin xarici səthi Şuşanın qədim məscidinin minarələrində istifadə edilən naxışlara uyğun bəzədiləcək. Bu gün Heydər Əliyev Fondu Şuşada Aşağı Gövhər ağa, Yuxarı Göv-

hər ağa və Saatlı məscidlərinin bərpa-təmir işlərini aparır. Adlarını çəkdiyimiz məscidlər ölkə əhəmiyyətli tarixi-mədəniyyət abidələri siyahısındadır. Ermənistanın Şuşanı işğalda saxladığı dövrdə bir çox tarixi-mədəni abidələrlə yanaşı, bu məscidlər də vandalizmə məruz qalıb. Yalnız beynəlxalq təşkilatların təzyiqləri nəticəsində Şuşa şəhərindəki Aşağı Gövhərəğa, Yuxarı Gövhərəğa və Saatlı məscidlərinin divarlarını salamat saxlamaq mümkün olub. Bu və ya digər dəlillər deməyə əsas verir ki, Ermənistan qanunsuz silahlı birləşmələri tərəfindən dövlət əmlakının və xüsusi mülkiyyətdə olan əmlakın məhv edilməsi, talan edilməsi ilə bağlı Azərbaycan dövlətinə və vətəndaşlarına küllü miqdarda ziyan vurub. Bildiyimiz kimi, artıq Heydər Əliyev Fondu qədim Qarabağ torpağında dini abidələrimizin, məscidlərimizin bərpası üzrə layihəyə başlayıb. Ermənilərin vəhşicəsinə dağıtdığı, tövləyə çevirdiyi müqəddəs dini məkanlarımızı yenidən qurulacaq və bərpa olunacaqdır.

Azərbaycanın işğal altında olmuş torpaqlarında erməni işğalçıların özbaşınalığı, tarix və mədəniyyət abidələrimizin dağıdılması və qəsdən korlanması “Arxeoloji irsin mühafizəsi haqqında” Avropa Konvensiyasına, “Ümumdünya mədəni və təbii irsin mühafizəsi haqqında” YUNESKO-nun konvensiyasına ziddir. İşğal altındakı torpaqlarımızda təqribən 403 tarixi dini abidə olub ki, onlardan 67-i məscid, 144-ü məbə, 192-i ziyarətgahdır. 67 müsəlman məscidinin 63-ü tamamilə, 4-ü isə qismən dağıdılaraq yarsız hala salınıb. Şuşaya səfər edən dini konfessiyaların rəhbərləri buranın yetirdiyi böyük sənətkarların, tanınmış şəxsiyyətlərin Natəvan, Bülbül və Üzeyir Hacıbəylinin güllələnmiş heykəllərinə baxıblar. Erməni vandallığının daha bir nümunəsi bax, bu güllələnmiş heykəllərdir. Cansız və dilsiz heykəllər. Azərbaycan musiqisindən, ədəbiyyatından bir tarix danışan heykəllər. Bakıda İncəsənət Muzeyinin heyətində saxlanılan və Şuşa erməni işğalından azad olundandan sonra heykəllər Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən əvvəlki məkanına, yurd yerinə qaytarıldı.

Azad edilmiş torpaqlara bu gün səfər edən hər kəs erməni vəhşiliyini öz gözləri ilə görür. Erməni vandalizmi və barbarlığı işğaldan azad olunan torpaqlarımızdan hər bir daşında, hər bir parçasında açıq-aydın görünür.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Mətbuat Şurasında “Xocalının səsi” qəzetinin 30 illik yubileyi qeyd edilib

Düən Azərbaycan Mətbuat Şurasında “Xocalının səsi” qəzetinin 30 illik yubileyi ilə bağlı toplantı keçirilib. Tədbiri giriş sözü ilə açan MŞ sədri Əflatun Amaşov bildirib ki, mətbuat hər bir xalqın tarixində misilsiz rol oynayan düşüncə mərkəzidir. “Əkinçi” də bu rolunu oynamışdı, ötən əsrin əvvəllərində işıq üzü görmüş qəzet və jurnallarımız da.

“Mətbuatımız XX əsrin sonlarına doğru da eyni missiyanı təkrarladı. Həmin dövrdə yaranmış qəzetlərimiz xalqın milli şüurunun oyanışına misilsiz töhfələr verdilər, haqq savaşımızın informasiya cəbhəsində dayandılar, həqiqətlərimizi, məhrumiyyətlərimizi çatdırmaq, faciələrimizi bəyan etmək yolunda əzmlə çalışdılar. Belə nəşrlərdən biri də “Xocalının səsi” qəzeti idi. Çətin və müəkkəb şəraitdə yaranmış bu mətbuat orqanı yalnız bir rayonun

təmsilçisi olmadı, eyni zamanda Xocalı dəhşətinin hayqıran söz tribunasına çevrildi. 30 il ərzində o dəhşət nəşrin səhifələrinə daşındı. Bu günün “Xocalının səsi” qəzeti də 30 il əvvəlki ənənələrinə sadıqdır, öz dəst-xəttini qoruyur. Ə.Amaşov çıxışının sonunda “Xocalının səsi” qəzetinin baş redaktoru Qalib Bəyməmmədovluna Mətbuat Şurası tərəfindən nəşrə ünvanlanmış təbrik plaketini təqdim edib.

Toplantıda çıxış etmiş MŞ sədrinin müavini, Beynəlxalq Avrasiya Mətbuat Fondunun rəhbəri Umud Rəhimovlu, Şuranın İdarə Heyətinin üzvləri - “İki sahil” qəzetinin baş redaktoru Vüqar Rəhimzadə, “525-ci qəzet”in baş redaktoru Rəşad Məcid yubilyar nəşrə təbriklərini çatdırıblar. Onlar həmçinin qəzetin qarşıdakı dövrdəki fəaliyyətinin dövrün tələbləri səviyyəsində daha intensiv və səmərəli qurmasının əhəmiyyətindən söz açıblar.

Toplantıda çıxış edənlərdən Xankəndi seçki dairəsindən Milli Məclisin sabiq deputatı Flora Qasimova, “Xalq qəzeti”nin baş redaktor müavini Tahir Aydınovlu, veteran jurnalistlər - Məzahir Süleymanzadə, Akif Cabbarlı, Bəbir Hüseynov, Rafiq Hacıyev, həmçinin “Xocalını tanıtma” İctimai Birliyinin sədri Şamil Sabiroğlu, yazıçı-publisist Azər Hacıbəyli, Azərbaycan Tibb Universiteti rektorunun müşaviri, tibb elmləri doktoru Mübariz Allahverdiyev, “Xocalının səsi” qəzetinin Birinci Qarabağ Müharibəsi zamanında şəhid olmuş əməkdaşı, nəşrin fəaliyyət göstərməsinə böyük əmək sərf etmiş Şöhrət Həsənovun həyat yoldaşı, Xocalı sakini Mehriban Həsənova, səkkiz gün erməni əsirliyində qalmış Xocalı sakini Dürdanə Ağayeva və başqaları 30 illik yubileyini qeyd edən nəşri Xocalı ictimai, ədəbi və bədii mühitinin siması kimi dəyərləndiriblər. Onlar həmçinin müxtəlif illərdə nəşrin hansı məhrumiyyətlərə qatlaşaraq fəaliyyət göstərməsinə dair maraqlı faktlar açıqlayıblar. Toplantıda “Xocalının səsi”nin 30 illik tarixinin həm də Azərbaycan tarixinin mühüm parçası olduğu vurğulanıb, bu tarixin yaşıdılmasında əməyi keçənlərə minnətdarlıq duyğuları ifadə olunub.

Sonda çıxış edən “Xocalının səsi” qəzetinin baş redaktoru Qalib Bəyməmmədovlu toplantı iştirakçılarına təşəkkürlərini çatdırıb. Nəşrin hazırkı dövrdəki fəaliyyət istiqamətləri barədə məlumat vermiş baş redaktor onun müasir tələblərə uyğunlaşdırılması istiqamətində görülən işlərin üzərində dayanıb. Q.Bəyməmmədovlu eyni zamanda Sərdar Həmidov başda olmaqla 30 il əvvəl nəşri ərəsəyə gətirmiş, eləcə də ötən müddətdəki fəaliyyətini təmin etmiş şəxslərə təşəkkürünü bildirib, fikrini bu şəxslərin fədakar əməyinin örnək məqamlarından söz açaraq tamamlayıb.

Milli tariximizin dönüş anı - 14 iyul 1969-cu il

Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycanla rəhbərliyə gəlməsindən 52 il ötür. Bu 52 ilin ölkəmizin inkişafında, beynəlxalq aləmdə imicinin daha da möhkəmlənməsində, xalqın sosial-rifah halının yaxşılaşdırılmasında və dövlətimizin gələcək strategiyasının müəyyənləşdirilməsində rolu ilə bağlı kifayət qədər geniş danışmaq olar. Çünki 14 iyul Azərbaycan tarixində çox əlamətdar bir gündür. 1969-cu ildə Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycanda rəhbərliyə gəlməsi ölkənin inkişafında, onun uzun müddət yığılıb qalmış problemlərinin həllində və ən əsası dövlətimizin dünya səviyyəsinə çıxmasında başlanğıc nöqtəsi oldu. Lider Heydər Əliyevin 1969-cu il iyulun 14-də Azərbaycan rəhbərliyinə gəlişi ittifaq dövləti daxilində geri qalmış respublikanın bir neçə il ərzində hərtərəfli inkişafı və o dövərə məxsus intibah əlamətləri ilə milli tariximizə unudulmaz bir gün olaraq yazılmışdır.

Qeyd edək ki, 1969-cu il iyul ayının 14-də Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçildiyi vaxt respublikamız iqtisadi durğunluq, siyasi və mənəvi tənəzzül vəziyyətində idi. Əvvəlki illərdə öz nefti ilə SSRİ iqtisadiyyatında liderliyə malik olmuş Azərbaycan bu mövqeyini itirdikdən sonra SSRİ hökumətinin diqqətindən kənarda qalmışdı. İqtisadiyyatın digər sahələrinin (qeyri-neft sektorunun) inkişafına keçid lazımı səviyyədə və sürətlə təmin edilmədiyindən onun bütün sahələrində inkişaf kəskin sürətdə aşağı düşmüşdü. Sənayenin strukturunda enerji, fond və xammal tutumlu sahələr üstünlük təşkil etdiyindən və texniki bazası köhnə olduğundan səmərəliliyi aşağı idi. Nəticədə Azərbaycan milli gəlirin artım sürətinə və adambaşına düşən milli gəlirə görə SSRİ-nin orta göstəricisindən (1960-cı ilə nisbətən 1970-ci ildə SSRİ-də milli gəlir 2 dəfə, müttəfiq respublikaların bir çoxunda 2,2-dən 2,4 dəfəyə qədər, Azərbaycanda isə, 1,6 dəfə artmışdır) geri qalır, bu göstəricilərə görə müttəfiq respublikalar

arasında axırıncı yerlərdən birini tuturdu. İqtisadiyyatın əsas sahələri olan sənaye və kənd təsərrüfatında bu gerilik özünü daha qabarıq surətdə göstərirdi. 1960-1969-cu illərdə respublikada ümumi sənaye məhsulu 78 faiz artmışdı və bu göstəriciyə görə müttəfiq respublikalar arasında axırıncı yer tuturdu. 1966-1969-cu illərdə bu gerilik daha da artmışdı (bu müddətdə sənaye məhsulu SSRİ-də orta hesabla 39 faiz, Azərbaycanda 26 faiz artmışdı).

O öz Vətəni, millətini ürəkdən sevmə bir Şəxsiyyət, Lider kimi bütün bu dövr ərzində Azərbaycanın taleyüklü məsuliyyətini öz çiyinlərində daşımış, onu bir dövlət və xalqımızı bir millət kimi tarixin ağır və təlatümlü sınaqlarından çıxarmış, müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin, onun xoşbəxt gələcəyinin bünövrəsini qoymuşdur. Həmin illər ərzində Azərbaycanın sosial-iqtisadi həyatının dirçəlişi, milli-mənəvi və mədəni dəyərlərinin inkişaf etdirilərək dünya ictimaiyyətinə çatdırılması məhz Onun titanik fəaliyyətinin nəticəsidir.

Öz şüurlu həyatını Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyinə həsr etmiş Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin öz vətəni, xalqı qarşısındakı əvəzsiz xidmətləri haqqında yüzrlər kitablar yazılsa da, bu, yenə də azdır. Bildiyimiz kimi, Ulu Önder Hey-

dər Əliyevin Azərbaycan Respublikasına rəhbərlik etdiyi ilk dövrlərdə ölkənin sosial-iqtisadi həyatı bütün sahələrdə geridə qalırdı. Həmin zamanlar Sov. İKP MK-da belə düşünürdülər ki, Azərbaycanın neft ehtiyatları, tükənməkdə, iqtisadi, sənaye, eləcə də aqrar sahələrindəki potensial vəziyyəti isə yox səviyyəsindədir. Məhz belə bir vaxtda Heydər Əliyevin respublikanın rəhbərliyinə gəlməsi Azərbaycanın həyatında inkişafın başlanğıc nöqtəsi oldu. Respublikanın hərtərəfli, dinamik inkişafı ilə bağlı kompleks proqramlar işlənib hazırlanırdı. Əldə olunmuş nailiyyətlər Azərbaycanı keçmiş SSRİ-nin iqtisadi, sənaye və kənd təsərrüfatı cəhətdən ən qabaqcıl respublikalarından birinə çevirdi. Məhz həmin dövrdə yaranmış güclü iqtisadi potensial SSRİ-nin dağıldığı dövrdə və ondan sonrakı illərdə də Azərbaycanın ayaq üstə durmasına səbəb oldu.

Çünki Ulu Önder Heydər Əliyev dərindən dərk edirdi ki, hər bir millətin siyasi azadlığını təmin etmək üçün ən vacib şərt onun iqtisadi azadlığıdır. Ümumiyyətlə, o illər ərzində Azərbaycanda 200-dən çox iri və orta sənaye müəssisəsi istifadəyə verildi ki, bu da əvvəlki illərdə yaradılmış istehsal sahələrinin sayından xeyli miqdarda fərqlənirdi. Kənd təsərrüfatı sahəsində həyata keçirilən tədbirlər yüksək nailiyyətlər əldə etməyə imkan verdi. Aqrar sahədə əldə edilən ardıcıl uğurlar Azərbaycanı respublikalar içində ilk yerə çıxardı.

Respublikanın ümumi həyatında davamlı inkişafa nail olmaq üçün təhsilin, elmin, səhiyyənin hərtərəfli inkişafını təmin etmək məqsədilə mühüm tədbirlər planı həyata keçirildi.

Keçmiş SSRİ-nin ən nüfuzlu ali təhsil ocaqlarında təhsil almaq üçün hər il 800-dən çox Azərbaycan məktəblərini bitirmiş məzun həmin universitetlərdə ali təhsil almaq üçün göndərilirdi ki, onların ekseriyyəti azərbaycanlılar idi. Heydər Əliyevin Azərbaycanın gələcəyinə hesablanmış bu addımları ölkənin elmi və kadr potensialının artmasına, xalqımızın mədəniyyətini, milli-mənəvi dəyərlərini təbliğ etməklə Azərbaycan haqqında müsbət təsəvvürlərin formalaşmasına və bu gün keçmiş İttifaq məkanında Azərbaycan diasporunun yaranmasına səbəb olmuşdur. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə yaradılmış Cəmiyyət Naxçıvanski adına ixtisaslaşdırılmış hərbi məktəbin məzunları bu gün ordumuzun ən layiqli hərbi komandirləri kimi ordu sıralarında xidmət edirlər. Xalqın milli dirçəlişi və milli özünüdərkli məsələsində Azərbaycan dilinə böyük əhəmiyyət verən Heydər Əliyevin qayğısı sayəsində uzun illərdən bəri ana dilimizə olan soyuq münasibətə son qoyulmuşdur. Məhz Onun təşəbbüsünün nəticəsi olaraq Azərbaycan Respublikasının 1978-ci ildə qəbul olunmuş Konstitusiyasında Azərbaycan dili dövlət dili kimi təsbit edilmişdir.

Bir sözlə, 14 iyul 1969-cu il Azərbaycanın milli dövlətçilik tarixində dönüş nöqtəsi oldu. Bu gün ölkəmiz Heydər Əliyev siyasətini uğurla davam etdirən Qalib Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında yeni nailiyyətlər qazanır.

Bəli, bu gün 18 il öncə deyilənlər, bu gün öz müsbət nəticəsini verib. Ulu Önder Heydər Əliyev: "İnanıram ki, mənim axıra çatdıra bilmədiyim tələyüklü məsələləri, planları, işləri si-

zin köməyiniz və dəstəyinizlə İlham Əliyev başa çatdıra biləcək. Mən ona özüm qədər inanıram və gələcəyinə böyük ümidlər bəsləyirəm",- vəsiyyətini reallaşdıran Prezident İlham Əliyev bütün sahələrdə, son 17 ildə özünü dəfələrlə isbatlayıb. Bu reallığı Azərbaycan xalqı görür və bəlkə də bu son 30 ildə bu qədər qürurlu olmamışdı - 44 gün ərzində tariximizin Zəfər Səlamımız yazıldı, Bütövləşən Azərbaycanımız - Qarabağ Azərbaycanımıza qovuşduq. Məhz bu Böyük Qələbə Prezident İlham Əliyevin sözlünə, vədinə sadıq qalan dövlət başçısı imicini qazanması bütün sahələrdə təsdiqlənməsinin reallığıdır.

Bu yerdə Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildə keçirilən andıçmə mərasimində söylədiyi bu fikirləri bir daha yada salmaq yerinə düşər: "Mən Azərbaycanın xoşbəxt gələcəyinə inanıram. Əminəm ki, ölkəmiz bundan sonra da inkişaf edəcək, daha da güclənəcəkdir. Azərbaycanda demokratiya daha da inkişaf edəcək, siyasi plüralizm, söz azadlığı təmin olunacaqdır. Ölkəmiz müasir dövlətə çeviriləcəkdir. Bütün bunları etmək üçün Azərbaycanda çox işlər görmək lazımdır. Ancaq bütün bunları həyata keçirmək və Azərbaycanı qüdrətli dövlətə çevirmək üçün, ən başlıcası, ölkədə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin siyasəti davam etdirilməlidir. Bu gün yüksək kürsüdən çıxış edərkən, mən Azərbaycan xalqına söz verirəm ki, bu siyasətə sadıq qalacağam, heç vaxt bu yoldan dönməyəcəyəm, Heydər Əliyevin siyasətini davam etdirəcəyəm". Bu gün artıq verilən bütün vədlər reallaşıb. Bir sözlə, Ulu Önder Heydər Əliyevin ideyaları və əməlləri Onun siyasi və layiqli varisi, qadib Sərkərdə, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin daxili və xarici siyasətində müstəqil Azərbaycanın yeni-yeni zirvələri fəth etməsinə böyük imkanlar yaradıb və bu, əbədi olaraq belə olacaqdır!

HƏMİD PƏNAHOV,
YAP Qazax rayon təşkilatının sədri

“12 iyul 2020-ci ildə Ermənistanın həlledici hədəflərindən biri Azərbaycanın Tovuz rayonundakı mövqelərinə və dinc kəndlərinə hücum etmək idi ki, nəticədə KTMT-ni erməni tərəfində Qarabağ müharibəsinə cəlb edə bilsin”. SİA xəbər verir ki, bunu “Vestnik Kavkaza” saytının jurnalisti ilə söhbətində “Pravda.ru” mediaholdinginin hərbi şərhçisi, “Kontrolniy vistrel” (“Nəzarət atışı”) proqramının aparıcısı Aleksandr Artamonov Tovuz insidentinin birillik perspektivlərini şərh edərkən deyib.

“Tonoyan KTMT-də manipulyasiya cəhdləri edirdi”

“Tovuz insidenti zamanı Ermənistanın müdafiə nazirliyinə David Tonoyan rəhbərlik edirdi və o, anti-Azərbaycan ritorikalarını hədəf kimi seçməklə KTMT-ni münəfişəyə cəlb etməyə çalışırdı. Faktiki olaraq o, şəxsi və Ermənistanın maraqlarından çıxış edərək, KTMT-də manipulyasiya cəhdi edirdi”, - deyən Artamonov əlavə edib ki, Ermənistanın Tovuz rayonuna hücumu bir sıra səbəblərə görə diqqət çəkirdi.

“Birincisi, Tovuz insidenti Ermənistanın başqa əllər vasitəsi ilə Azərbaycana qarşı təxribat törətmək marağını irəli sürdürmək istəyi idi və o, KTMT ölkələri hesabına Azərbaycan ərazilərindəki işğalçılığını möhkəmləndirməyə çalışırdı, eləcə də İrəvanın aqressor deyil, zərərcəkən tərəf kimi dəstəklənməsinə cəhd edirdi. Bu, özü-özlüyündə unikalıqdır: ölkə digər dövlətin 20% ərazilərini işğal edib və özü-

“Bir il əvvəl Ermənistan KTMT-ni Azərbaycanla müharibəyə cəlb etməyə səy göstərmiş”

nü qurban kimi göstərməyə çalışır. Tarixdə belə bir analoqu olduğunu bilmirəm”, deyən rusiyalı hərbi şərhçi Ermənistanın siyasi həyasızlığını açıq-aşkar sübuta yetirib.

“Hələ 2016-cı ilin aprelində baş vermiş münaqişədə KTMT hadisələrə qarışmayacağını bəyan etmişdi”

O, fikirlərini davam etdirib: “İkincisi, KTMT-nin reaksiyası mühüm idi. Lakin KTMT hələ 2016-cı ilin aprelində Qarabağ uğrunda gedən müharibədə bəyan etmişdi ki, onun tərəfindən Azərbaycanın zərərcəkən kimi tanındığı Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinə heç bir müdaxilə olunmayacaq. Təşkilat hələ onda dəqiq şəkildə bəyan etdi ki, “ərazilərin işğalı” ifadəsi mövcuddur və onun üçün Ermənistan Azərbaycanın ərazilərini işğala məruz qoyan aqressordur. Bu səbəbdən də ötən ilin yayında hətta Ermənistanın KTMT-nin üzvü

olub, Azərbaycanın isə bu quruma aidiyyəti olmadığı halda İrəvana dəstək göstərilmədi”, Artamonov vurğulayıb.

“Üçüncüsü, Ermənistan 100% təxribata getdi və heç bir haqq qazana bilmədiyinə görə də ümitsizliyə qapıldı”, deyən hərbi şərhçi əlavə edib: “Axı Azərbaycan işğal altındakı ərazilərini azad etməsi yerinə nəyə görə Ermənistanla hücum etməlidir? Azərbaycanın relyefi rahat olmayan, eləcə də bu nöqtədə güclərini cəmləşdirmədən Tavuş vilayətinə hücum etməsində hansı marağı ola bilər?”.

“Ermənistanın ittihamları sadəcə absurd olub, Azərbaycan ərazilərinin 20% işğala məruz qalması səbəbindən ortada heç bir taktiki, strateji mənə da görünməyib”

Aleksandr Artamonov sonda bildirib ki, həmin vaxt Tovuzun Ağdam kəndində ancaq sərhəddə dayanıblar və Azərbaycanın “hücum etmək” məqsəli hər hansı hazırlığı, hərbi birlik cəmləşmələri olmayıb: “Ermənistanın ittihamları sadəcə absurd olub, Azərbaycan ərazilərinin 20% işğala məruz qalması səbəbindən ortada heç bir taktiki, strateji mənə da görünməyib. Ermənistan bütün bunlara baxmayaraq əlində olan və olmayan hər bir arqumentlərini Tovuz insidentinə tərəf yönəltməyə

çalışıb və qalmaqallı proporsiyalarını KTMT ilə uzlaşdırmağa səy göstərmiş. Məsələn, İrəvan KTMT-nin hazırkı baş katibi Stanislav Zasin seçilməsinə blok qoyurdu və təşkilatın manipulyasiyalara getmədiyinə görə hər dəfə dözümsüzlük nümayiş etdirirdi. Bu, qan üzərində kirlə manipulyasiyalar idi ki, nəticədə həm erməni, həm də azərbaycanlı hərbiçilər həlak oldular - ancaq Ermənistan yenə də buna getdi ki, KTMT-ni və Rusiyanı Azərbaycanla münaqişəyə cəlb edə bilsin”.

“İrəvan yalanın atasıdır”

Artamonov qeyd edib ki, əgər ümumi mənzərə götürülsə, onda Tovuz insidenti Ermənistanın 44 günlük müharibə zamanı informasiya sahəsindəki davranışlarını geridə qoyurdu. Azərbaycanı etmədiyi məsələlərə görə ittiham edirdi, yaxud media məkanında Azərbaycanı özünə məxsus torpaqları geri qaytadığına görə həyasız böhtanları ilə şərhləyirdi: “Ermənistanın özünü bu cür aparacağı hələ Tovuz hadisələrində aydın olmuşdu, həmin vaxt biz erməni tərəfinin absurd yalanlarını eşidirdik. Ümumiyyətlə, 2016-cı ildə də Azərbaycan işğala məruz qalmış torpaqlarını azad edərkən Ermənistan nədənsə bunları öz qələbəsi kimi təqdim edirdi. Müqəddəs mətnlərdə deyildiyi kimi: “O nə vaxtsa yalan danışsın, öz sözünü deyir, çünki o yalançıdır və yalanın atasıdır” və mövcud vəziyyətdə həmin ifadə İrəvan haqqındadır”.

Rövşən RƏSULOV

İşxan Verdyan: “Paşinyan Qarabağı Azərbaycanın bir hissəsi kimi tanımalıdır”

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə “Ermənistan-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi” istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan “polad inqilabına” ordudan başladı. “Təmizləmə” hələ başlanğıc mərhələsindədir və tanınmış erməni fəal və blogger İşxan Verdyan, Caliber analitik informasiya mərkəzinə verdiyi müsahibəsində bu prosesin davam edəcəyinə şübhə etmir.

tanınır. Düşünürəm ki, heç bir siyasi xadim bunun hansısa nəticəyə gətirib çıxara bilməyəcəyini anlayaraq Nikol Paşinyana təzyiq göstərməyə çalışmayacaq.

Xatırladaq ki, keçən həftə Baş nazir Nikol Paşinyanın təklifi əsasında, general-mayor Qriqori Xaçaturov Ermənistan silahlı qüvvələrinin 3-cü ordu korpusunun komandiri vəzifəsindən azad edildi. Eyni zamanda, müvafiq fərmanı, Nikol Paşinyana çox da sadıq olmayan Ermənistan prezidenti Armen Sarkisyan imzaladı.

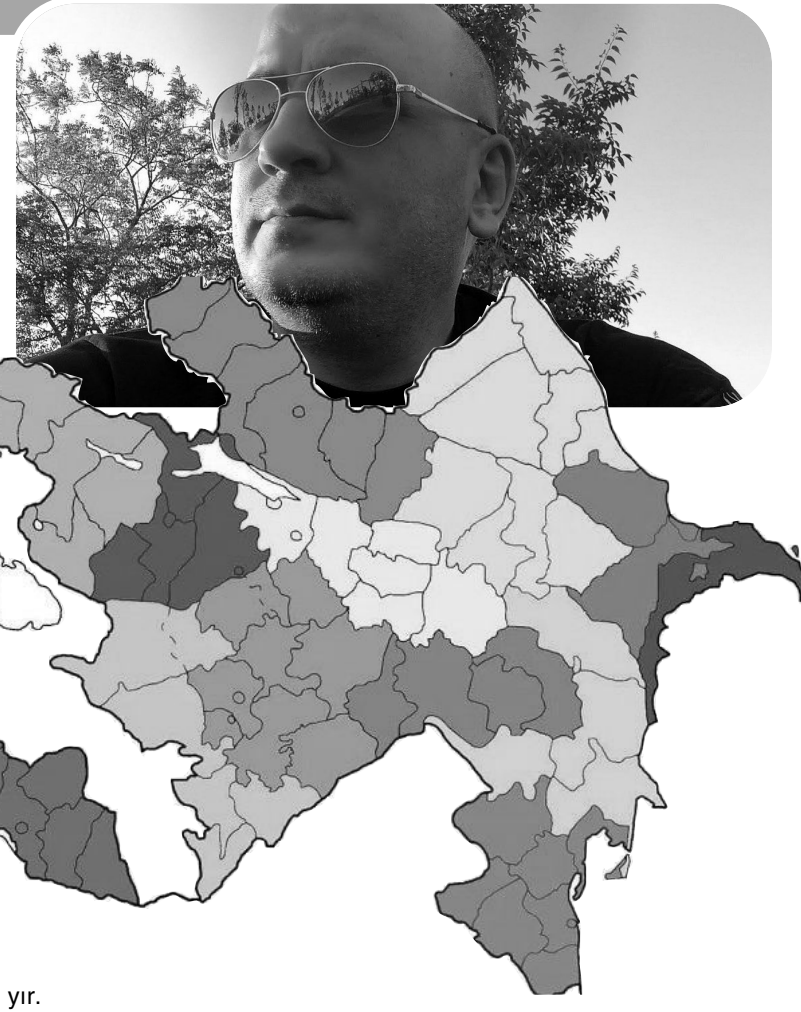
İşxan Verdyana görə, Qriqori Xaçaturovun istefaya göndərilməsi, əlbəttə ki, Nikol Paşinyanın vəd etdiyi “polad inqilabının” təzahürlərindən biridir:

- Nikol Paşinyan çoxdan orduda təmizlənmənin lazım olduğunu söyləyirdi, lakin hərbi vəziyyət çətin olduğundan heç bir radikal addım, kadr dəyişikliyi etməmişdi.

İndi belə bir fürsət var idi. Üstəlik, müharibə zamanı bu generallar dayanıqsızlıqlarını göstərdilər, onlar döyüş komandirləri deyillər, amma özlərini elə aparırlar ki, sanki onlar əvəzəlməzdir. Yalnız siyasi lobbiciliklə məşğul olmağı, seçkilərdə “kimə lazımdırsa” səs təmin etməyi, təxribat etməyi bilirlər.

Xüsusi olaraq, general Qriqori Xaçaturovdan danışarkən, onun atası Yuri Xaçaturovun Ermənistanda bir cinayət işində saxlanıldığını bilir. Buna görə İrəvan onu KTMT Baş katibi vəzifəsindən geri çağırdı.

Belə bir təmizlənmə təkcə hərbciləri deyil, məmurları da narahat edəcəkdir. İndi Sünikdə (Zəngəzur- red) idarə nümayəndələrinin kütləvi “ölümü” başlayır, təxribat, korrupsiya, işləmək istəmədikləri üçün cinayət təqibi ilə üzleşirlər. Görünən budur ki, Paşinyanın “polad çəkil”i işə başla-

yır.

- *Ermənistan prezidenti Armen Sarkisyanın Nikol Paşinyanın 3-cü ordu korpusunun komandirini vəzifəsindən azad etmə qərarını təxrib etməməsi sizi təəccübləndirmədimi?*

- İndi Ermənistanda ölkə rəhbərliyinin siyasi qərarlarının “sabotaj mövsümü” başa çatır. Nikol Paşinyan və partiyası seçkilərdə legitimliyini təmin etdi. Seçkilərin nəticəsi həm Ermənistan xalqı, həm də dünya ölkələri tərəfindən

- *Sünikdəki bir çox məmurun Nikol Paşinyanın qərarlarını təxrib etdiyini söylədiniz. Bu, necə ifadə edildi?*

- Əvvəlcə həmin bölgənin bölgüldü korrupsiyadan danışmalıyıq. Paşinyan hakimiyyətə gəldikdən sonra Ermənistandakı korrupsiyanı təmizlədi, lakin korrupsiya Sünikdə qaldı. Bundan əlavə, seçkilərin saxtalaşdırılması, bu, bəlkə də Ermənistandakı ən ağır cinayətdir. Yerli məmurlar seçicilərə təzyiq göstərdilər. Mis-Molibden Kombinatının məsələsi də var, Ni-

kol Paşinyan tərəfindən artıq elan edilmiş böyük yenidən qurulumlar olacaq. Beləliklə, keçmiş cinayətkar rejimi təmsil edən bütün fırıldaqçılardan təmizlənmə prosesi var.

- *Ruslar da daxil olmaqla bir çox ekspertlər Ermənistan ordusunun Nikol Paşinyan tərəfindən idarə olunmayan yüksək rütbəli hərbi qulluqçulardan təmizlənməsindən sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında qarşılıqlı münasibətləri təmin edən hərtərəfli sülh sazişinin imzalanmasına hazırlıq prosesinin aparıldığına inanır, hansı ki, bunun nəticəsində ərazi bütövlüyünün tanınması daha sürətli gedəcəkdir. Necə fikirləşirsiniz?*

- Orduda təmizlənmə və buna görə Azərbaycanla sülh razılaşmasının sürətlənməsi arasında birbaşa əlaqə görmürəm. Ancaq belə bir sənədin imzalanmasına səbəb olacaq hər hansı bir hərəkəti alqışlayacağam.

Əlbəttə ki, bəzi detallar uğursuz olduqda, bütün sistemin normal işinə mane olur. Sistemin təmizlənməsi, hissələrin dəyişdirilməsi torrmozlanmış proseslərin sürətlənməsinə səbəb ola bilər.

- *Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişinin imzalanması perspektivlərini özünü necə qiymətləndirirsiniz? Nə vaxt mümkün olacaq?*

- Qarabağın gələcəyini müəyyənləmədən məsələ həll olunmayacaq. Azərbaycan Qarabağı öz tərkibinə tamamilə qəbul etməlidir və bundan sonra sülh sazişindən danışa bilərik. Və Ermənistanın bu məsələni bağlamasına ehtiyac var. İndi Nikol Paşinyan Qarabağ məsələsində ATƏT-in Minsk qrupuna müraciət edir, siyasi təşəbbüskarlığını göstərmir. Ancaq 30 il ərzində, subyektiv fikrimcə, qanlı müharibəyə səbəb olan ATƏT-in Minsk Qrupu idi.

Fikrimcə, Nikol Paşinyan ATƏT-in Minsk Qrupunun bölgədə siyasi impotent olan həmsədrlərinə baxmadan təşəbbüslərlə çıxış etməlidir. Nikol Paşinyanın nə edəcəyini bilmirəm, bu, mənə tam aydın deyil. Ancaq sülh müqaviləsinin imzalanması birbaşa onun atacağı addımlardan asılıdır. Söhbət Qarabağın Azərbaycanın bir hissəsi kimi tanınmasından gedir. Bu baş verən kimi sülh müqaviləsi imzalanacaq. Ancaq nə vaxt olacaq- bunu demək mənim üçün çətin.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

“Ermənistanla bağlı cənab Prezidentin bir neçə ay öncə söylədiyi bir fikir var, hansı ki, oradakı realığı tam dəqiqliyi ilə təsbit etdirən bir fikirdir. Cənab Prezident bildirmişdi ki, Ermənistanın hazırda asılılığı əvvəlkindən on qat artıb. Bunu mən ona görə deyirəm ki, Ermənistandakı seçkiyə Rusiya əvvəlki illərdə olduğundan on qat artıq təsir edə və kimi istəsə onu da orada hakimiyyətə gətirə bilərdi.” Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Sahib Aliyev deyib. Millət vəkili sözlərinə görə, proseslərin gedişi göstərdi ki, Rusiya bir növ, seçkilərə yanaşmada Qərb modelinin tətbiqinə üstünlük verdi.

“Ermənistanda, hər ikisi Rusiyadan asılı olan, amma bir-birinə nifrət edən siyasi qruplaşmalar parlamentdə təmsil olunur. Bu işə yenə də Qərbdəki belli güclərin təsirləri altında olan asılı ölkələrdəki prosesləri xatırladır. Oradakı vəziyyət necə qərbdəki həmin güclərə əl verirsə, Ermənistandakı durum da o cür Rusiyaya əl verir. Çünki siz fikir verdiniz, hökuməti formalaşdırın gün Paşinyan yenə başladı Avrasiya İqtisadi Birliyindən, KTMT-dən danışmağa. Yəni, o bununla, Rusiyaya

“Proseslər Azərbaycanın diktə etdiyi yöndə davam edəcək”

sədaqətini vurğulamağa başladı.

Koçaryanla Sarkisyanın da kimliyi aydındır. Onlar bu haqda nə işə danışsalar da, danışmasalar da aydındır ki, onlar vaxtilə necə hakimiyyətə gətiriliblər, nəyə görə gətiriliblər və hara bağlıdırlar.

Yəni, bunu ona görə deyirəm ki, Ermənistanda permanent sabitsizliyinin yaranacağı hiss olunur ki, o da forpostun ən çox asılı olduğu ölkənin də marağındadır. Çünki belə oradakı hakimiyyətdəkilər də, hakimiyyətə rəqib gözündə baxanlar da ancaq və ancaq Moskvanın ağzına baxacaqlar ki, nə demək istəyir. Yəni, yaranmış vəziyyət açıq deməliyi ki, Ermənistanın ən çox asılı olduğu dövlətin maraqlarına cavab verir, onun maraqları çərçivəsindədir.

“Böyük Sülh Sazişi” deyilən sazişə gəldikdə isə, bilirsiniz, Ermənistanda ya Nikol Paşinyan olsun, ya onun rəqibləri olsun, bu sazişi bağlamaq gücündə deyillər və biz bunu çox açıq şəkildə deməliyik. Bu, onlara havadarlıq adı altında onlardan geosiyasi alət kimi istifadə edənlərdən birbaşa asılı məsələ-

dir və o güclər, necə ki, keçmiş Dağlıq Qarabağ münafişəsinin həllində maraqlı deyildilər, hərəkətlərindən açıq-aydın görünür ki, “Böyük Sülh Sazişi”nin bağlanması da onların heç birinin marağı yoxdur. Söhbət Minsk Qrupuna həmsədrlik edən dövlətlərdən gedir. Əgər onların elə bir maraqları olsaydı, onda açıq şəkildə Ermənistanla Azərbaycanla bir-birinin sərhədlərini tanımağa səsləyerdilər. Görürsünüz ki, bu yoxdur. Görürsünüz ki, həmin güclərin təmsilçiləri öz ölkələrinin səfirlərini Şuşaya göndərmədilər.

Bu, nə deməkdir? Bu, o deməkdir ki, onlar regionda yaranmış, lap dəqiq desək, Azərbaycanın, qardaş Türkiyənin dəstəyi ilə yaratdığı realığı hələ həzm edə bilmirlər. Amma istənilən halda, hər kəsə, elə onların özlərinə də aydındır ki, gec-tez proseslər Azərbaycanın diktə etdiyi yöndə davam edəcək. Çünki, Azərbaycanın gücü var, Azərbaycanın Şuşa Bəyannaməsi ilə artıq rəsmi təsdiqlənmiş müttəfiqi, özü də qardaş Türkiyənin təmsilində təbii müttəfiqi var və beynəlxalq hüquq da, beynəlxalq normalar da Azərbaycanın tərəfindədir. Ermənistandakılar anlamalıdırlar ki, onlar Azərbaycanın sərhədlərini tanımaq- la öz gələcəklərini zərbə altında qoyurlar. On- da Azərbaycan da eyni məntiqdən çıxış edərək Ermənistan deyilən ölkənin sərhədlərini tanımaq- la bəzi heç kimə sirsir deyil ki, cənab Prezidentin də vurğuladığı kimi, o Ermənistan adlanan ölkə məhz Azərbaycan torpaqlarında yaranıb. Ona görə də, bir daha vurğulayıram ki, Ermənistandakılar özləri sərbəst qərar qəbul etmək qüdrətində deyillər.

Onlardan geosiyasi alət kimi faydalananlar doğrudan da hayların səmimi havadarlarıdır, onda rəsmi İrəvanı tezliklə “Böyük Sülh Sazişi” bağlamağa səsləməlidirlər”, deyər Sahib Aliyev bildirib.

İnam Hacıyev

Qəzet 1991-ci il
yanvarın 11-dən çıxır

14 iyul

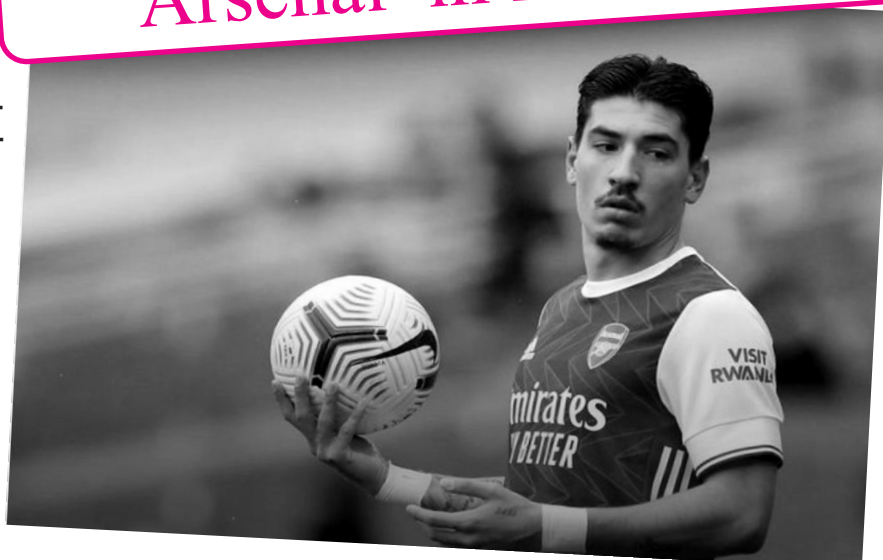
QARABAĞ AZƏRBAYCANDIR!

2020-ci ildə dünyadakı aclıq problemi daha da dərinləşib

“İnter”lə müqavilə bağlayan “Arsenal”ın müdafiəçisi

“Arsenal”ın müdafiəçisi Ektor Beller komandasını dəyişməyə hazırlaşır. SİA-nın xarici mətbuata istinadən verdiyi məlumata görə, ispaniyalı cinah oyunçusu “İnter”ə keçməyə yaxındır.

Çünki 26 yaşlı futbolçu “Neradzura” ilə şəxsi müqavilənin detallarını razılaşdırıb. Bellerin keçidin reallaşması üçün artıq “Arsenal” rəhbərliyinə də müraciət edib. İtaliya çempionu onu sonradan birdəfəlik transfer etmək şərti ilə bir illik icarəyə götürmək niyyətindədir. Qeyd edək ki, “İnter” Bellerini PSJ-yə satılan Əşrəf Haki-miyə layiqli əvəzləyici hesab edir.

BMT-nin Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatının (FAO) dünyada ərzaq məhsulları təhlükəsizliyinə dair hesabatına əsasən, 2020-ci ildə dünyadakı aclıq problemi daha da dərinləşib və koronavirus pandemiyası aclıqdan əziyyət çəkən insanların sayını artırıb.

SİA xəbər verir ki, ötən il dünya əhalisinin təxminən 10 faizinin (720 milyon - 811 milyon arası insan) gündəlik qidası normadan aşağı olub və bu göstərici 2019-cu ilə müqayisədə təxminən 70 milyonla 161 milyon

nəfər aralığında artıb. Həyəcan təbili çalan beynəlxalq qurumun məlumatına görə, dünyada aclıq çəkən insanların sayı hər il orta hesabla 0,1-0,2 faiz artırılsa, bu rəqəm ötən il antirekord müəyyən edərək təxminən 1,5 faizə çatıb.

Beynəlxalq ekspertlər dünyada aclıq çəkən insanların sayının sürətli artımını ilk növbədə koronavirus pandemiyası ilə əlaqələndiriblər. Dünyanın bir çox ölkələrində iqtisadi durğunluğa səbəb olan pandemiya insanların iş və gəlir mənbələrini itirməsinə səbəb olub, beləliklə də yetərin-cə ərzaqla təmin olunmasının qarşısını alıb. Aclıq səviyyəsi ən ağır formada Afrika ölkələrində yüksəlib. Somali dün-

ya ölkələri arasında əhalisinin kütləvi aclıqdan ən çox əziyyət çəkən ölkəsidir (əhalinin 59,5 faizi). Sonrakı yerləri Mərkəzi Afrika Respublikası (48,2 faiz), Haiti (46,8 faiz), Yəmən (45,4 faiz) Madaqaskar (43,2 faiz) və Şimali Koreya (42,4 faiz) tuturlar.

Aclıq çəkənlərin mütləq sayına görə isə antirekorda Hindistan başçılıq edir. Bu ölkədə əhalinin 208,6 milyon nəfəri kütləvi aclıq problemi ilə üz-üzədir.

Ekspertlərə görə, BMT və dünya ictimaiyyətinin qarşıya məqsəd qoyduğu 2030-cu ilədək dünyada aclığın kökünün kəsilməsi hədəfi hazırkı vəziyyət və proqnozlara görə yalnız ciddi səylər əsasında mümkün ola bilər. Bunun üçün isə ilk növbədə ərzaq məhsullarının əlçatan olması təmin edilməli və qeyri-ədalətli bölgü aradan qaldırılmalıdır.

Məşhur MMA-çı həbsxanada özünü asaraq öldürdü!

44 yaşlı məşhur MMA döyüşçüsü həbsxanada qaldığı kamerada ölü tapılıb. SİA xarici mətbuata istinadən xəbər verir ki, məşhur MMA-çı Travis Fulton azyaşlı

uşağa cinsi istismar və uşaq pornoqrafiası kimi ciddi məsələlərdə ittiham olunub. Verilən məlumatlarda məşhur döyüşçünün özünü asaraq öldürdüyü qeyd olunub.

Əzələnin həddindən artıq istifadəsi, susuzlaşdırma, əzələ gərginliyi və ya sadəcə uzun müddət bir mövqə tutmaq əzələ spazmına səbəb ola bilər. Lakin bir çox hallarda bunun yaranmasının səbəbi məlum olmur. SİA xəbər verir ki, əksər əzələ spazmı zərərsiz olsa da, bəziləri əsas tibbi vəziyyətlə əlaqəli ola bilər, məsələn: Yetərsiz qan dövranı. Əsasən idmanla məşğul olan insanlarda ayaqdakı qan axışının yetərsizliyi, son dərəcə şiddətli əzələ spazmlarına səbəb ola bilər. Həmçinin adi insanlar da yürüyüş edərkən, idman hərəkətləri yerinə yetirərkən və ya digər aktivitetlərlə məşğul olarkən əzələ sıxılması ilə qarşılaşa bilərlər.

Sinir sıxılması. Onurğadakı sinirlərin sıxılması əzələ spazmının digər bir səbəbidir. Bu zaman ayaqlardakı ağrı şikayətləri uzun yürüyüş hallarında daha da ciddi formada hiss edilə bilər.

Mineral əksikliyi. Bu hal adətən uzun müddət dieta saxlayan insanlarda olur. Dietinizdə çox az kalium, kalsium, natrium və ya maqnezium qəbul etmək əzələ spazmı yarada bilər. Diuretiklər, yüksək təzyiq üçün tez-tez təyin olunan dərmanlar da qanda bu mineralların sayını azalda bilər.

Əzələ sıxılmasının SƏBƏBLƏRİ

Dehidratasiya (Susuzlaşma). Orqanizmin həddindən artıq su itirməsi əzələ sıxılmasına səbəb ola bilər. Bir çox şəxslərdə idman sonrası yaranan ağrıların səbəbi də məhz elə bununla əlaqəlidir. Bundan əlavə, isti və nəmli hava da dehidratasiya riskini artırdığı üçün spazmın səbəblərindən hesab

edilir.

Piyənmə və digər xəstəliklər. Orqanizmi ayaqda tutan əzələlərin gərilməsinə səbəb olan piyənmə boyundakı əzələlərin spazmlarının başlıca risk faktorudur. Həmçinin şəkərli diabet, anemiya, zob, böyrək problemləri olan şəxslər də risk altındadırlar.

Sinir sistemi ilə əlaqəli xəstəliklər. Onurğa xəstəlikləri, multipl skleroz, amiotrofik skleroz kimi sinir sistemi xəstəlikləri çox zaman əzələ sıxılmaları ilə əlaqəli olmaqdadırlar.

Yaş. Yaşlı insanlar getdikcə əzələ kütləsini itirirlər, buna görə də qalan əzələ kütləsində əzələ spazmının yaranması ilə daha çox əziyyət çəkə bilərlər.

Aysel Məmmədova

“Sputnik-V”
nə qədər təsirlidir?

Rusiya Qameliya İnstitutu tərəfindən yaradılan Sputnik-V vaksini koronavirus əleyhinə təsdiq edilən ilk vaksindir. SİA xarici mətbuata istinadən xəbər verir ki, yaradıldığından bu günə qədər 67 ölkədə də bu vaksin təsdiq edilib. Bəzi ölkələrdən gələn statistiklardan yola çıxaraq “Sputnik” virusunun “Alfa”, “Beta”, “Gamma” və “Delta” variantlarının hər birinə qarşı təsirli olduğu haqda məlumat verilib.

Turqay Musayev

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

**Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.**

**Şəhadətnamə: № 022492
http://www.ses-news.az
http://www.sesqazeti.az
E-mail: ses@sia.az
Tel:598-33-90 Faks:493-11-62**

**Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.**

Qəzet “Səs”in komputer mərkəzində yığılır, səhifələnir.
“Azərbaycan” nəşriyyatında çap olunur
Qəzetdə AzərTAc, SİA informasiya agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

**Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600**